

Avrupa Birliği tarafından finanse
edilmektedir

DAYANIŞMA
İNSANLARI

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi

BİR UMUT ARIYORUZ II

Adıyaman'da Bulunan Gençlerin
Deprem Sonrası İhtiyaçları
Araştırma Raporu

DAYANIŞMA İNSANLARI DERNEĞİ

YERELDEN BÜYÜYEN DAYANIŞMA PROJESİ

BİR UMUT ARİYORUZ II ADİYAMAN'DA BULUNAN GENÇLERİN DEPREM SONRASI İHTİYAÇLARI ARAŞTIRMA RAPORU

Adıyaman, Türkiye

Aralık 2025

Dayanışma İnsanları Derneği, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve STGM tarafından yürütülen Afet Risk Yönetiminde STÖ'lerin Kapasitesinin Desteklenmesi Projesi katılımcısıdır.

Bu Bir Umut Arıyoruz II - Adıyaman'da Bulunan Gençlerin Deprem Sonrası İhtiyaçları Araştırma Raporu içeriği tamamıyla Dayanışma İnsanları Derneği ve Arges Danışmanlık ve Eğitim Limited Şirketi'nin sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin ve STGM'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Raporu Hazırlayan: Arges Danışmanlık ve Eğitim Limited Şirketi

Yazarlar / Araştırma Ekibi: Cihan Arsu (Takım Lideri)

Ceyda Dumlupınar GÜNTAY (Baş Araştırmacı)

Cem Gerçek (Saha Araştırmacısı)

Veri Analizi ve Raporlama: Ceyda Dumlupınar GÜNTAY

Grafik Tasarım: Ebrar ÇELİK

Dayanışma İnsanları Derneği
Altınşehir Mahallesi 30143. Sokak No:24/A Merkez / Adıyaman
E-Posta: info@dayanismainsanlari.org

Proje Koordinatörü: Psk. Fatih AKA

Bu rapor içeriği, Arges Danışmanlık ve Eğitim Limited Şirketi tarafından oluşturulmuştur.
Her hakkı Dayanışma İnsanları Derneği'ne aittir.

Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Raporun bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması için Dayanışma İnsanları Derneği'nden izin alınmalıdır. Derneğin izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılmamalı ve dağıtılmamalıdır.

GRAFİKLER

Grafik 1 Cinsiyete Göre Yüzdesel Dağılım	23
Grafik 2 Yaşa Göre Dağılım	23
Grafik 3 Medeni Durum ve İlişki Durumuna Göre Yüzdesel Dağılım	24
Grafik 4 İkamet Yeri Göre Dağılım	24
Grafik 5 Yaşam Alanı/Konut Türüne Göre Dağılım	25
Grafik 6 Kendine Ait Oda Sahibi Olma Durumu Yüzdesel Dağılım	25
Grafik 7 Hanede Yaşayan Kişi Sayısı Yüzdesel Dağılım	25
Grafik 8 En Son Mezun Olduğu Okul	26
Grafik 9 Öğrencilik Durumu	26
Grafik 10 Eğitimi Bırakma Nedenleri	27
Grafik 11 Çalışma Durumuna Göre Dağılım	28
Grafik 12 Genç Kadınların Adıyaman'da Kendilerine Uygun İş Bulabileceklerine Yönelik Algısı	28
Grafik 13 Genç Erkeklerin Adıyaman'da Kendilerine Uygun İş Bulabileceklerine Yönelik Algısı	28
Grafik 14 Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin Cinsiyet Dağılımı	29
Grafik 15 Gençlerin Ailesini Ekonomik Durum Değerlendirmesi	29
Grafik 16 Cinsiyete Göre Aile Ekonomik Durum Değerlendirmesi	30
Grafik 17 Gençlerin Sosyalleşebilme Oranı	33
Grafik 18 Sosyalleşmenin Önündeki Engeller	33
Grafik 19 Cinsiyet bazında Sosyalleşme Önündeki Engeller	34
Grafik 20 En Çok Tercih Edilen Hobiler	34
Grafik 21 Boş Zamanları Değerlendirme Pratikleri	35
Grafik 22 Düzenli Yapılan Boş Zaman Faaliyetlerinin Cinsiyet Bazında Oranı	35
Grafik 23 Hiç Yapılmayan Boş Zaman Faaliyetlerinin Cinsiyet Bazında Oranı	36
Grafik 24 Gençlerin Hobileri/İlgi Alanlarına Yönelik Mekanların Varlığı	36
Grafik 25 Gençlerin Hobileri/İlgi Alanlarına Yönelik Mekanlara Erişimin Cinsiyet Bazında Oranları	37
Grafik 26 Cinsiyete Göre Gençlik ve Spor Merkezlerine Katılım Oranları	37
Grafik 27 Genel Psikolojik durum, Mutluluk ve Memnuniyet Oranları	41
Grafik 28 Gençlerin Mutluluk Kaynakları	41
Grafik 29 Cinsiyete Göre Gençleri En Çok Mutlu Eden Şeyler	42
Grafik 30 6 Şubat Depremlerinin Etkilerine İlişkin Değerlendirme	43
Grafik 31 Sosyallik Algısı	43
Grafik 32 Cinsiyete Göre Arkadaş Sayısı	44
Grafik 33 Aile ile İlişki Durumu	44
Grafik 34 Cinsiyete Göre Aile İlişkileri Değerlendirmesi	45
Grafik 35 Duyguları Açıkça İfade Edebilme Oranı	45
Grafik 36 Gençlerin Sorunlarını paylaşım Kaynağı	46
Grafik 37 Psikoloğa Gitme İhtiyacı	47
Grafik 38 Cinsiyete Göre Psikoloğa Gitme İhtiyacı	47
Grafik 39 Psikoloğa Gitme Durumu	48
Grafik 40 Psikoloğa Gitme İhtiyacı Belirten Gençlerin Psikoloğa Gitme Durumu	48

Grafik 41 Gelecekte Umutlu Olma Durumu	48
Grafik 42 5 Yıl Sonra Hayatının Daha İyi Olacağına İnanç	49
Grafik 43 Gelecekte Beklenti	49
Grafik 44 Cinsiyete Göre Gelecekte Beklenti Oranları	50
Grafik 45 Adıyaman'da Yaşamaktan Memnuniyet	53
Grafik 46 Cinsiyete Göre Adıyaman'da Yaşamaktan Memnuniyet	53
Grafik 47 Başka Şehre Taşınma Eğilimi	54
Grafik 48 Cinsiyete Göre Adıyaman'dan Taşınma Eğilimi	54
Grafik 49 Adıyamanda Gençlerin Sosyal, Kültürel, Ekonomik Hayata Katılım için Yeterli Fırsatların Olma Durumuna Yönelik Algı	55
Grafik 50 Yeniden İnşa Süreçleri ile İlgili Bilgi Sahibi Olma Durumu	56
Grafik 51 Cinsiyete Göre Yeniden Yapılanma Süreçlerine Yönelik Bilgi Sahibi Olma	57
Grafik 52 Yeniden Yapılanma Sürecinde Fikir Aktarma Durumu	57
Grafik 53 Cinsiyete Göre Yeniden Yapılanma Sürecinde Fikir Aktarma Şansı	57
Grafik 54 Gençlerin Genel Olarak Yeniden İnşa Karar Alma Süreçlerine Katılım Algısı	58
Grafik 55 Yeniden İnşa Sürecine Katılım için Öneriler	58
Grafik 56 Yerel Sorunlara Yönelik Sosyal Medya Paylaşım Durumu	59
Grafik 57 Cinsiyete Göre Yerel Sorunlara Yönelik Sosyal Medya Paylaşım Durumu	59
Grafik 58 Sivil Toplum Kuruluşlarına Üyelik Durumu	60
Grafik 59 Cinsiyete Göre Sivil Toplum Kuruluşlarına Üyelik Durumu	60
Grafik 60 Sosyal Sorumluluk ve Gönüllülük Pratikleri	60
Grafik 61 Kamu Hizmetlerine Yerinde ve Zamanında Erişim	61
Grafik 62 Eşit Fırsatlara Sahip Olmaya Dair Algısı	61
Grafik 63 Cinsiyete Göre Eşit Fırsatlara Sahip Olmaya Dair Algı	61
Grafik 64 Kadınların Liderlik ve Girişimcilik Fırsatlarına Yeterli Erişimi Olduğuna Yönelik Algı	61
Grafik 65 Cinsiyete Göre Kadınların Liderlik ve Girişimcilik Fırsatlarına Yeterli Erişimi Olduğuna Yönelik Algı	62
Grafik 66 Eğitim ve İş Fırsatlarına Erişimde Cinsiyetin Etkisine Yönelik Algı	62
Grafik 67 Cinsiyete Göre Eğitim ve İş Fırsatlarına Erişimde Cinsiyetin Etkisine Yönelik Algı	62
Grafik 68 Karar Alma Mekanizmalarına Eşit Katılıma Yönelik Algı	63
Grafik 69 Cinsiyete Göre Karar Alma Mekanizmalarına Eşit Katılıma Yönelik Algı	63
Grafik 70 Son 1 Senede Şiddete Maruz Kalma Durumu	63
Grafik 71 Kamusal Alanlarda Güvenliğe Yönelik Algı	63
Grafik 72 Cinsiyete Göre Kamusal Alanda Güvenliğe Yönelik Algı	64
Grafik 73 Göçmen ve Farklı Etnikteki Gençlerin Eğitim ve İstihdam Fırsatlarına Eşit Erişimine Yönelik Algı	64
Grafik 74 Göçmen ve Farklı Etnik Kimlikteki Gençlerin Toplumsal Hayatta Kendilerini Özgürcü İfade Edebilmelerine Yönelik Algı	64
Grafik 75 Gençlerin Kendilerini Dışlanmış Hissetme Deneyimleri	65
Grafik 76 Engelli Bireylerin Erişebileceği Alanların Yeterliliği	65
Grafik 77 Afet Sonrası Engelli ve Özel Gereksinimli Gençlerin İhtiyaçlarının Dikkate Alındığına Dair Algı	66

YÖNETİCİ ÖZETİ	1
DAYANIŞMA İNSANLARI DERNEĞİ HAKKINDA	9
GİRİŞ	11
KAVRAMSAL ÇERÇEVE: GENÇ VE GENÇLİK	13
BÖLÜM I. ARAŞTIRMA HAKKINDA	17
1. ARAŞTIRMANIN AMACI	
2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	
BÖLÜM II. DEMOGRAFİK PROFİL	23
1. YAŞ, CİNSİYET, UYRUK VE BARINMA DENEYİMİ	
2. EĞİTİM, İSTİHDAM VE EKONOMİK DURUM	
BÖLÜM III. GÜNLÜK YAŞAM, SOSYAL HAYAT VE ŞEHİR DENEYİMİ	33
1. GENÇLERİN SOSYALLEŞME DURUMU	
2. HOBİLER VE BOŞ ZAMAN FAALİYETLERİ	
3. MEKÂNLAR VE ERİŞİM OLANAKLARI	
BÖLÜM IV. PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ, SOSYAL İLİŞKİLER VE GELECEK ALGISI	41
1. GENEL YAŞAM MEMNUNİYETİ VE DUYGUSAL DURUM	
2. SOSYAL/YAKIN İLİŞKİLER VE ARKADAŞLIK AĞLARI	
3. PSİKOLOJİK DESTEK İHTİYACI VE ERİŞİM	
4. GELECEK BEKLENTİSİ VE UMUT	
BÖLÜM V. VATANDAŞLIK DENEYİMİ, KATILIM VE KAMUSAL HİZMETLERE ERİŞİM	53
1. ADIYAMAN'DA YAŞAM MEMNUNİYETİ VE YER DEĞİŞTİRME EĞİLİMİ	
2. YENİDEN İNŞA SÜREÇLERİNE KATILIM	
3. TOPLUMSAL KATIM PRATİKLERİ	
4. CİNSİYET EŞİTLİĞİ, KAPSAYICILIK VE ERİŞİM	
SONUÇ ve ÖNERİLER	67

YÖNETİCİ ÖZETİ

“

Deprem sonrası Adıyaman'da gençler, çok boyutlu kırılganlıklar içinde yaşarken, aynı zamanda iyileşme ve yeniden inşa süreçlerinin en kritik toplumsal aktörlerinden biri olarak öne çıkmaktadır.

”

6 Şubat 2023'te meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler, Adıyaman başta olmak üzere Türkiye'de 11 ilde ağır yıkıma yol açmış; barınma, eğitim, sağlık ve istihdam gibi temel alanlarda derin ve çok boyutlu sorunlar yaratmıştır. Bu süreçten en fazla etkilenen gruplardan biri olan gençler, hem fiziksel hem de psikososyal açıdan yüksek düzeyde kırılganlıklarla karşı karşıya kalmış; aynı zamanda kentin yeniden inşa, iyileşme ve toplumsal uyum süreçlerinde kritik bir toplumsal aktör olarak öne çıkmıştır.

Bu araştırma, Adıyaman'da yaşayan gençlerin deprem sonrası dönemde değişen ihtiyaçlarını, karşılaştıkları yapısal engelleri ve geleceğe ilişkin beklentilerini bütüncül bir perspektifle ortaya koymayı amaçlamaktadır. Nicel ve nitel verilerle desteklenen çalışma, gençlerin iyi olma halleri, sosyal ve ekonomik hayata katılım düzeyleri, kamu hizmetlerine erişimleri ve karar alma süreçleriyle kurdukları ilişkiyi görünür kılmayı hedeflemektedir.

Bu kapsamda araştırma, Adıyaman'da yaşayan gençlerin deneyimlerini çok boyutlu biçimde analiz edebilmek amacıyla karma yöntem yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Yüz yüze anketler (1002 genç) aracılığıyla elde edilen nicel veriler, gençlerin genel eğilimlerini ve yaygın ihtiyaç alanlarını ortaya koyarken; odak grup görüşmeleri (50 genç) ve derinlemesine nitel bulgular, bu eğilimlerin arka planındaki deneyimleri, algıları ve gündelik pratikleri anlamayı mümkün kılmıştır. Elde edilen bulguların, Adıyaman özelinde gençlere yönelik politika ve programların güçlendirilmesine katkı sunması; karar alıcılar ve uygulayıcı kurumlar için kanıta dayalı, uygulanabilir ve kapsayıcı öneriler geliştirilmesine zemin sağlaması amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen dikkat çekici bulgular şunlardır;

Eğitim ile İlgili Deneyimler

Eğitimden kopuşun temel belirleyicisi ekonomik yoksunluk. Okulu bırakan gençlerin yarısından fazlası maddi imkânsızlıklar nedeniyle eğitimini sürdüremediğini belirtmiştir. Genç kadınlarda maddi imkânsızlıklar daha belirleyici olurken (%53), erkekler için ikincil ama sık dile getirilen bir başka sebep de motivasyon kaybı ve “okulu sevmeme”dir. **Sosyal çevre ve aile baskısı eğitimden kopuşta ikincil ama etkili bir faktör.**

Ders çalışmak için uygun fiziksel ortam eksikliği yaygın bir sorun. Öğrenci olan gençlerin %29'u uygun bir çalışma ortamına sahip olmadığını belirtmiştir.

Üniversite sınavına hazırlanan gençlerin dörtte üçü çeşitli zorluklarla karşılaşılıyor. Görüşmeler, bu zorlukların başında fiziksel çalışma alanı eksikliği ve ekonomik yetersizliklerin geldiğini göstermektedir.

İstihdam ve İşgücüne Katılım

Kayıtlı (güvenceli) istihdam oranı düşük ve kadınlar açısından daha da sınırlı. Çalıştığını belirten 253 gencin yalnızca %59'u kayıtlı istihdamda yer almaktadır. Kayıtlı çalışanların büyük çoğunluğunu erkekler (%62) oluştururken, kadınların (%39) payı belirgin biçimde düşüktür.

İş bulma süreçleri büyük ölçüde enformel ilişkilere dayanmakta. Gençlerin %70'i işini çevre, aile veya arkadaşlar aracılığıyla bulmuştur. Bu tablo, kurumsal istihdam mekanizmalarının sınırlı etkiye sahip olduğunu göstermektedir. **Gençlerin büyük çoğunluğu Adıyaman'da kendisine uygun bir iş bulabileceğine inanmamakta.** Gençlerin yalnızca %29'u kentte uygun bir iş bulabileceğini düşünmektedir. Bu olumsuz algı, kadın gençler arasında daha yaygındır.

İstihdamda belirgin bir toplumsal cinsiyet eşitsizliği bulunmakta. Çalışan gençlerin %58'i erkeklerden, %39'u kadınlardan oluşmaktadır. Kadınların istihdama katılımı, erkeklere kıyasla daha düşük düzeyde seyretmektedir.

Ne eğitimde ne istihdamda (NEET) olan gençler arasında kadınlar açık ara çoğunlukta. Her 3 erkeğe karşılık 7 genç kadının bu gruptadır.

Hane Ekonomisi ve Finansal Kırılganlık

Gençlerin yaşadıkları hanelerin ekonomik durumuna ilişkin algıları ağırlıklı olarak orta düzeyde yoğunlaşmaktadır. Gençlerin %19'u aile ekonomik durumunu iyi/çok iyi değerlendirirken, %26'sı kötü/çok kötü olarak değerlendirmiştir.

Hanelerin geçim kaynakları büyük ölçüde piyasa temelli gelir modellerine dayanmaktadır. Ailelerin %39'u maaşlı işe, %32'si serbest meslek veya ticarete, %16'sı tarım ve hayvancılığa dayalı gelirlere bağımlıdır.

Ekonomik durum ile aile içi ilişkiler arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Ekonomik durumu en düşük düzeyde değerlendiren gençlerin üçte ikisi, aile içinde maddi nedenli gerilimler yaşadığını ifade etmektedir.

Sosyalleşme İmkânları ve Önündeki Engeller

Adıyaman'da gençlerin sosyalleşebilme imkânı sınırlı Gençlerin %60'ı sosyalleşebilecek bir imkânı sahip olmadığını ifade etmiştir. **Sosyalleşebilme durumu cinsiyete göre farklılaşmakta.** Erkeklerin %44'ü sosyalleşebildiğini belirtirken, bu oran genç kadınlarda %37'de kalmaktadır.

Sosyalleşmenin önündeki en temel engel mekânsal eksiklik. Gençlerin %54'ü Adıyaman'da sosyalleşebilecek alanların yetersiz olduğunu ifade etmiştir. **Mekânsal kısıtlar kadınlar tarafından daha yüksek oranda dile getirilmekte.** Sosyalleşebilecek alanların kısıtlı olduğunu belirtenlerin oranı kadınlarda %58, erkeklerde %47'dir.

Maddi kısıtlılıklar sosyalleşmenin ikinci önemli engeldir. Katılımcıların %15'i ekonomik nedenlerle sosyal faaliyetlere katılamadığını belirtmiştir. **Maddi kısıtlılıklar erkeklerde biraz daha belirgindir.** Ekonomik nedenleri sosyalleşmenin önündeki engel olarak ifade edenlerin oranı erkeklerde %17, kadınlarda %13'tür.

Hobiler ve Boş Zaman Değerlendirme Pratikleri

Gençlerin en çok tercih ettiği hobiler, günlük yaşamla uyumlu ve kolay erişilebilir faaliyetlerden oluşmakta. Müzik dinlemek (%61,3), yürüyüş ve gezinti yapmak (%54,2) ve arkadaşlarla vakit geçirmek (%53,4) en yaygın tercihlerdir. Oyun oynamak da yüksek bir oranda (%49,8) ifade edilmiştir. **Yaratıcı ve üretken hobiler daha sınırlı bir kesim tarafından tercih edilmekte.** Resim yapma (%21,2), enstrüman çalma (%20,6), dans etme (%18,3), yazı yazma (%16,4) ile bahçe işleri ve hayvancılıkla uğraşma (%16,3) daha düşük oranlarda ifade edilmiştir.

Düzenli boş zaman faaliyetlerinde cinsiyete bağlı farklılıklar görülmekte. Kadınların %28'i düzenli kitap okuduğunu belirtirken, bu oran erkeklerde %17'dir. Buna karşılık, düzenli spor yapma oranı erkeklerde %22, kadınlarda %9'dur.

Hiç yapılmayan faaliyetlerde de cinsiyet farkları dikkat çekmektedir. Spor yapmayanların oranı kadınlarda %23, erkeklerde %11'dir. Kitap okumayanların oranı erkeklerde %16, kadınlarda %6'dır. Sinemaya hiç gitmeyenlerin oranı erkeklerde %46, kadınlarda %37'dir.

Zararlı alışkanlıklar gençler arasında sınırlı düzeydedir. Gençlerin %76'sı hiç alkol kullanmadığını, gençlerin %17'si düzenli sigara içtiğini, %61'i ise hiç sigara kullanmadığını ifade etmiştir.

Sosyal, Kültürel Mekanlar ve Erişim

Gençlerin hobilerini ve boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri mekânların varlığı sınırlı. Gençlerin sadece %43'ü kentte bu tür mekânların mevcut olduğunu belirtmiştir. **Mevcut mekânlara erişimde yaygın güçlük yaşanmaktadır.** Gençlerin %63'ü, var olan mekânlara erişemediğini ifade etmiştir. Kadınların %67'si hobilerine ve boş zaman faaliyetlerine uygun alanlara erişemediğini belirtirken, erkeklerde bu oran %57'dir.

Gençlik merkezlerine katılım sınırlı düzeydedir. Gençlik merkezlerine gidenlerin oranı %35 olup, cinsiyet kırılımında oranlar çok yakındır. **Spor merkezlerinin kullanımı düşük ve cinsiyete göre farklılaşmakta.** Gençlerin %80'i spor merkezlerine gitmediğini ifade etmiştir. Kullanım oranları ise erkeklerde %28, kadınlarda %15'tir.

Gençlerin mekânsal beklentileri ağırlıklı olarak doğa, spor ve sosyalleşme odaklı. En yüksek oranda dile getirilen talepler; doğa yürüyüşü, bisiklet ve kamp kulüpleri (%44,1), gençlik ve spor merkezleri (%41,5) ile müzik atölyeleri ve prova stüdyolarıdır (%41,4).

Gençlerin Yaşam Memnuniyeti ve Duygusal Durumu

Gençlerin dörtte biri mutluluk, yaşam memnuniyeti ve genel psikolojik durumlarını olumsuz değerlendirmekte. Her üç göstergede de "çok kötü" ve "kötü" yanıtlarının toplamı %25–30 aralığında seyretmektedir. Değerlendirmelerde önemli bir cinsiyet farkı bulunmamaktadır.

Gençleri en çok mutlu eden unsur sağlıklı olmak. Katılımcıların %30'u sağlıklı olmayı en önemli mutluluk kaynağı olarak belirtmiştir. **Aile bağları ve ekonomik güvence mutlulukta belirleyici diğer unsurlardır.** "Aileye bağlı olmak" %19 ile ikinci sırada yer alırken, "para/zenginlik" %15 oranıyla üçüncü sıradadır. Aileye bağlılık kadınlarda (%21) erkeklere (%15) kıyasla daha yüksek bir mutluluk kaynağı olarak öne çıkmaktadır.

Arkadaşlık ilişkileri erkekler için daha belirgin bir mutluluk kaynağıdır. Erkeklerin %12'si arkadaş/dost ilişkilerini en çok mutlu eden unsur olarak belirtirken, kadınlarda bu oran %5 düzeyindedir.

Gençlerin önemli bir bölümü 6 Şubat depremlerinin psikolojik ve fiziksel etkilerini hâlen hissetmekte. Gençlerin yaklaşık %45'i 6 Şubat depremlerinin psikolojik ve fiziksel etkisini hâlen hissettiğini ifade etmektedir. Bu oran kadınlarda %48, erkeklerde ise %39 düzeyindedir. Buna karşılık, "Hayır hissetmiyorum" yanıtı erkeklerde (%15) kadınlara (%9) kıyasla daha yüksektir.

Sosyal İlişkiler ve Aile Bağları

Gençlerin büyük çoğunluğu kendisini "sosyal biri" olarak tanımlamakta. Erkeklerin yaklaşık %74'ü, kadınların ise %73'ü kendisini sosyal biri olarak ifade etmiştir. **Gençlerin sosyal çevreleri genel olarak geniş.** Hem kadın hem erkek gençlerin büyük çoğunluğu 10 ve üzeri kişiden oluşan bir sosyal çevreye sahip olduğunu belirtmiştir.

Gençlerin büyük çoğunluğu aileleriyle işleyen bir ilişkiye sahip. Gençlerin %40'ı aileleriyle herhangi bir sorun yaşamadığını, %43'ü ise zaman zaman çatışma olsa da genel ilişkinin iyi olduğunu belirtmiştir. **Aile ilişkileri algısı cinsiyete göre kısmen farklılaşmaktadır.** Erkeklerle

rin %44'ü aileyle ilişkisinde sorun yaşamadığını belirtirken, bu oran kadınlarda %38'dir. Buna karşılık, "bazen çatışıyoruz ama genelde iyiyiz" diyenlerin oranı kadınlarda (%47) erkeklere (%36) kıyasla daha yüksektir.

Aile, gençler için hem destekleyici hem de zorlayıcı bir ilişki alanı olarak öne çıkmaktadır. Birçok genç aileyi temel bir güven ve dayanışma kaynağı olarak tanımlamakta; özellikle deprem sonrası dönemde aile bağlarının öneminin arttığını belirtmektedir. **Sosyal çevrelerin daralması aileyle ilişkiyi daha bağımlı hâle getirmektedir.** Sosyal alanların ve bağımsız hareket imkânlarının sınırlandırılması, gençlerin aileyle ilişkilerini hem koruyucu hem de stresli bir yapıya dönüştürmektedir.

Psikososyal Destek İhtiyacı ve Hizmete Erişim

Gençlerin duygusal paylaşım kanalları cinsiyete göre farklılaşmakta. Bir sorun yaşadığında öncelikle arkadaşlarıyla paylaşanların oranı %26, annesiyle paylaşanların oranı %26'dır. Gençlerin %26'sı ise kimseyle paylaşmadığını belirtmiştir. Kadınlarda ilk üç kanal; anne (%30), arkadaş (%26) ve paylaşmama (%22)'dir. Erkeklerde ise paylaşmama (%31), arkadaş (%27) ve anne (%20) ilk üç sıradadır.

Psikolojik destek ihtiyacı yaygın. Gençlerin %42'si psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu, %58'i ise böyle bir ihtiyaç hissetmediğini belirtmiştir. **Psikolojik destek ihtiyacı kadınlarda daha yüksek ifade edilmektedir.** Kadınların %48'i desteğe ihtiyaç duyduğunu belirtirken, erkeklerde bu oran %33'tür.

Psikolojik zorlanmalar deprem sonrası dönemde görünür biçimde dile getirilmekte. Gençler kaygı, belirsizlik, motivasyon düşüklüğü, uyku sorunları ve gelecek güvensizliği gibi durumları ifade etmektedir; bazı gençler bu duygusal yükü yaşadığını ancak yakın çevresiyle paylaşmakta zorlandığını belirtmektedir.

Psikoloğa gitme oranı düşük. Gençlerin yalnızca %15'i psikoloğa gittiğini ifade etmiştir. Kadınlarda bu oran %17, erkeklerde %12'dir. Psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu belirten gençlerin yalnızca %32'si psikoloğa gitmiştir. **Psikoloğa gitmemenin nedenleri çok boyutlu.** Randevu bulma güçlüğü ve uzun bekleme süreleri, ücretsiz/düşük maliyetli hizmetlerin sınırlılığı, damgalanma kaygısı (özellikle erkeklerde) ve mevcut hizmetlerin gençlere uygun/rahat ifade alanı sunmadığı algısı öne çıkan nedenler arasındadır.

Adıyaman'da Yaşam Memnuniyeti ve Beklentiler

Adıyaman'da yaşamaktan memnuniyet düzeyi düşük, kararsızlık yüksek. Gençlerin %38'i Adıyaman'da yaşamaktan memnun olmadığını belirtmiştir. Memnuniyet bildirenlerin oranı %17 ile sınırlı kalırken, memnuniyet bildirenlerin oranı erkeklerde %21, kadınlarda %15'tir.

Gençlerin Adıyaman'dan ayrılma eğilimi yüksek. Gençlerin %72'sinin kentten ayrılma eğiliminde (%32'si "hemen taşınırım", %40'ı ise "zaman içinde taşınmak isterim") olduğu görülmektedir. Erkeklerin %68'i Adıyaman'dan ayrılmak istediğini belirtirken, kadınlarda bu oran %75'tir.

Adıyaman'da sosyal, kültürel ve ekonomik hayata katılım için fırsatların yetersiz olduğu düşünülüyor. Gençlerin yalnızca %7'si yeterli fırsat bulunduğunu belirtirken, fırsatların yeterli olmadığını düşünenlerin oranı erkeklerde %51, kadınlarda %56'dır.

Gençlerin daha yaşanabilir bir şehir için en öncelikli beklentileri sosyal yaşam ve istihdam alanlarında yoğunlaşmakta. Gençlere özel sosyal ve kültürel alanların artırılması (%68) ve gençler için istihdam fırsatlarının geliştirilmesi (%67) en yüksek oranlarla ifade edilmiştir.

Yeniden İnşaa Süreçlerine Katılım

Gençlerin yeniden inşa sürecine ilişkin bilgi düzeyi düşük. Yeniden inşa süreci hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtenlerin oranı yalnızca %25'tir. Erkeklerin %32'si sürece dair bilgi sahibi olduğunu belirtirken, kadınlarda bu oran %22'de kalmaktadır. **Gençlerin yeniden inşa sürecinde karar alma mekanizmalarına katılımı son derece sınırlıdır.** Gençlerin yalnızca %14'ü bu süreçte görüşlerini aktarabildiğini belirtirken, Kadınların %90'ı, erkeklerin ise %81'i sürece katılamadığını ifade etmiştir.

Gençlerin yeniden inşa sürecine katılımı için en temel beklenti geri bildirim mekanizmalarının oluşturulması. Katılımcıların %34,9'u gençlerin görüşlerinin dikkate alındığı ve karşılık bulduğu sistemlerin kurulmasını öncelikli görmektedir. Bu beklenti kadınlarda (%39,7) erkeklere (%27,8) kıyasla daha yüksektir.

Toplumsal Katılım Pratikleri

Gençlerin sivil toplum kuruluşlarına üyeliği düşük. Katılımcıların yalnızca %21'i herhangi bir dernek ya da vakfa üye olduğunu belirtirken, erkekler de bu oran %27 kadınlarda ise sadece %17'dir.

Örgütlü üyelik sınırlı olsa da gönüllülük ve sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılım daha yaygın. Gençlerin %44'ü okul veya iş dışında bir sosyal sorumluluk projesinde ya da gönüllülük faaliyetinde yer aldığını belirtmiştir. Erkeklerin %48'i gönüllülük ya da sosyal sorumluluk çalışmalarına katıldığını ifade ederken, kadınlarda bu oran %38'dir.

Gençlerin önemli bir bölümü kamusal hizmetlere erişimde zorluk yaşamakta. Gençlerin %22'si herhangi bir zorluk yaşamadığını ifade etmektedir.

Cinsiyet Eşitliği, Kapsayıcılık ve Erişim

Gençler kadınlar ve erkekler arasında fırsat eşitliği olmadığını düşünmekte. Katılımcıların %56'sı kadınlar ve erkeklerin aynı fırsatlara sahip olmadığını belirtirken, eşit fırsatların olduğunu düşünenlerin oranı yalnızca %15'tir. **Fırsat eşitsizliği algısı kadınlarda daha yüksektir.** Eşit fırsat olduğunu düşünenlerin oranı erkeklerde %23, kadınlarda %10'dur.

Kadınlar ve erkeklerin yerel yönetimler, STK'lar ve karar alma mekanizmalarına eşit katılabildiği algısı zayıf. Eşit katılımın sağlandığını düşünenlerin oranı yaklaşık %18'dir. **Eşit katılım olmadığı algısı kadınlarda daha yüksektir.** "Eşit katılım var" diyenler erkeklerde %28, kadınlarda %12'dir.

Gece kamusal alanlarda güvenlik kaygısı yaygındır. "Çok tedirginim/korkuyorum" ve "korkuyorum" yanıtlarının toplamı %33'tür. "Korkmuyorum/hiç korkmuyorum" yanıtlarının toplamı %27'dir. Gece korktuğunu belirtenlerin oranı kadınlarda %36, erkeklerde %28'dir.

Göçmen veya farklı etnik kimliklerden gençlerin eğitim ve istihdam fırsatlarına eşit erişimi olmadığı düşünülmekte. Katılımcıların %42'si eşit erişim olmadığını, %26'sı kısmen olduğunu belirtmiştir. Eşit erişim olduğunu düşünenlerin oranı %19'dur.

Dışlanmışlık deneyimi yaygın. "Sosyal etkinliklerde veya kamusal alanlarda dışlanmış hissettiğiniz oldu mu?" sorusunda %43 "evet", %30 "kısmen" yanıtı vermiştir. %20 "hayır", %7 "emin değilim" demiştir.

Engelli bireyler için erişilebilir alanların yeterli olmadığı algısı güçlü. Katılımcıların %54'ü erişilebilir alanların yeterli olmadığını, %29'u kısmen yeterli olduğunu belirtmiştir. Yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %4'tür. 31 engelli gençten yalnızca 1'i yeterli yanıtını vermiştir.

Eğitimden istihdama, ekonomik koşullardan psikososyal iyi olma hâline, sosyal mekânlara erişimden toplumsal katılıma kadar uzanan bu bulgular, mevcut durumun yalnızca tespit edilmesiyle sınırlı kalmaması; aynı zamanda politika ve uygulama düzeyinde karşılık bulması gereken somut bir yol haritası ihtiyacına işaret etmektedir. Bu doğrultuda aşağıda yer alan öneriler, bulguların işaret ettiği öncelikli sorun alanlarını esas alarak, gençlerin ihtiyaçlarına duyarlı, uygulanabilir ve yerel bağlama uyumlu müdahale alanları geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Kısa Vadeli Öncelikli Öneriler (0–12 ay, hızlı etki ve iyileştirme odaklı)

- Ekonomik yoksunluk nedeniyle eğitimden kopma riski taşıyan gençler için **burs, ulaşım, yemek ve eğitim materyali desteklerinin** hedefli biçimde artırılması.
- Kalabalık hanelerde ve konteyner alanlarında yaşayan öğrenciler için **mahalle ölçekli etüt alanları ve sessiz çalışma mekânlarının** hızla oluşturulması.
- NEET grubundaki genç kadınlara yönelik **acil geçiş desteklerinin** (beceri geliştirme, danışmanlık, yönlendirme) hayata geçirilmesi.
- Gençlere yönelik **erişilebilir, ücretsiz veya düşük maliyetli psikolojik destek hizmetlerinin** yaygınlaştırılması; bekleme sürelerini azaltacak kısa süreli ve çevrim içi destek modellerinin devreye alınması.
- Gençlerin ücretsiz veya düşük maliyetle kullanabileceği **güvenli sosyal ve kültürel alanların** (gençlik alanları, çok amaçlı salonlar, kültür evleri) hızla güçlendirilmesi.
- Kamusal alanlarda özellikle gece saatlerinde hissedilen güvenlik kaygısını azaltmak üzere **aydınlatma, ulaşım ve görünür güvenlik önlemlerinin** öncelikle kadınların yoğun kullandığı alanlarda iyileştirilmesi.
- Yeniden inşa ve yerel karar alma süreçlerine ilişkin **şeffaf bilgilendirme** yapılması ve gençlerin görüşlerini iletebileceği **erişilebilir geri bildirim kanallarının** oluşturulması.
- Engelli gençlerin kamusal alanlara ve hizmetlere erişimde yaşadığı sorunları anlamaya yönelik **hızlı ihtiyaç analizleri** yapılması ve acil erişilebilirlik düzenlemelerinin hayata geçirilmesi.

Orta Vadeli Öncelikli Stratejik Öneriler (1–3 yıl, yapısal dönüşüm ve sürdürülebilirlik odaklı)

- Gençlerin eğitim–istihdam sürekliliğini destekleyen, özellikle **genç kadınları merkeze alan yerel genç istihdam ve geçim stratejisinin** geliştirilmesi.
- Kadın gençlerin işgücüne katılımını artırmak amacıyla **bakım yükünü hafifleten, güvenli ulaşımı ve esnek çalışma modellerini** içeren yapısal düzenlemelerin hayata geçirilmesi.
- Eğitimden kopuşu önlemeye yönelik **erken uyarı ve izleme mekanizmalarının** (okul–aile–sosyal hizmet iş birliğiyle) kurulması.
- Psikososyal destek, istihdam ve mesleki yönlendirmeyi birlikte ele alan **bütüncül gençlik destek modellerinin** geliştirilmesi.
- Gençlerin sosyal yaşam ihtiyaçlarını merkeze alan **gençlik odaklı mekânsal planlama ve kent tasarımı stratejisinin** oluşturulması.
- Sosyal, kültürel ve sportif alanlarda **toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetken kalıcı politika ve uygulamaların** kurumsallaştırılması.

- Gençlerin yerel karar alma süreçlerine düzenli ve anlamlı katılımını sağlayacak **kurumsal gençlik katılım mekanizmalarının** (gençlik meclisleri, danışma kurulları) oluşturulması.
- Kamusal hizmetlerde erişilebilirliği temel ilke haline getiren, engelli bireyleri de kapsayan **kapsayıcı kentsel tasarım ve hizmet standartlarının** geliştirilmesi.
- Gençlerin kentle bağını güçlendirmeyi hedefleyen, **vatandaşlık, haklara erişim ve katılım odaklı uzun vadeli yerel gençlik stratejisinin** hayata geçirilmesi

DAYANIŞMA İNSANLARI DERNEĞİ HAKKINDA

Dayanışma İnsanları, 6 Şubat 2023 depremlerinin ardından, depremin ikinci günü olan **7 Şubat 2023'te Adıyaman'da** gençlerin öncülüğünde, sahadaki acil ihtiyaçlara yanıt vermek amacıyla **organik bir dayanışma ağı** olarak bir araya gelmiştir. Sahada edinilen deneyimlerin kurumsal bir yapı altında sürdürülebilir hâle getirilmesi hedefiyle, bu inisiyatif **17 Mayıs 2023 tarihinde “Dayanışma İnsanları Derneği”** adıyla resmî bir sivil toplum kuruluşu olarak faaliyetlerine başlamıştır.

Dernek, afet sonrası sahada edindiği pratik deneyimleri; aldığı eğitimler, geliştirdiği araştırmalar ve uygulamaya dönük projelerle destekleyerek **toplum yararına, etki odaklı çalışmalar yürütmeyi** amaçlamaktadır. Çalışmalarında özellikle **gençleri önceleyen** Dayanışma İnsanları hem **gönüllü** hem de **profesyonel ekipler** ile yerel ihtiyaçlara duyarlı, katılımcı ve kapsayıcı bir yaklaşım benimsemektedir. Dernek üyelerinin önemli bir kısmının doğrudan **deprem bölgesinde yaşayan gençlerden** oluşması, yürütülen faaliyetlerin yerel gerçekliklere dayanmasını ve sahadaki ihtiyaçlara hızlı yanıt üretilebilmesini sağlamaktadır.

Farklı uzmanlık alanlarına, mesleki geçmişlere ve kültürel deneyimlere sahip bireylerden oluşan Dayanışma İnsanları topluluğu; **dayanışma, gönüllülük ve birlikte üretme** ilkeleri temelinde şekillenmiştir. Bu çeşitlilik, derneğin hem saha uygulamalarında hem de politika ve savunuculuk çalışmalarında çok boyutlu ve bütüncül çözümler geliştirmesine olanak tanımaktadır.

Dayanışma İnsanları, çalışmalarını **üç ana tematik odak** etrafında sürdürmektedir: **Gençlik Çalışmaları, Afet Çalışmaları** ile **Kültürel ve Ekonomik Kalkınma Çalışmaları**. Bu tematik alanlara ek olarak; **toplumsal cinsiyet eşitliği, fırsat eşitliği, psikososyal destek, haklar ve temel özgürlükler** konularında eğitimler düzenlemekte ve bu alanlarda savunuculuk faaliyetleri yürütmektedir.

Dernek, dayanışma bilincinin toplum genelinde yaygınlaşmasını ve kalıcı bir değer hâline gelmesini hedeflemekte; başta **dezavantajlı gruplar** olmak üzere, ihtiyaç halinde tüm toplum kesimlerinin ve canlıların gerekli kaynaklara erişimini sağlamak için çalışmalar yürütmektedir. Bu yaklaşım, yalnızca kısa vadeli yardım faaliyetlerini değil, aynı zamanda **uzun vadeli, sürdürülebilir ve yerel kapasiteyi güçlendiren çözümleri** esas almaktadır.

Dayanışma İnsanları, gençlerin homojen bir grup olmadığı; ihtiyaçlarının yaş, cinsiyet, sosyoekonomik durum ve yaşam koşullarına göre farklılaştığı yaklaşımını benimsemektedir. Bu doğrultuda, gençlere yönelik çalışmaların **çok yönlü araştırma, analiz ve katılımcı yöntemler** gerektirdiğine inanmakta; gençlerin hem **aktif yurttaşlık farkındalıklarını** hem de **toplumsal karar alma süreçlerine katılımlarını** artırmayı amaçlamaktadır.

Afetler bağlamında ise Dayanışma İnsanları; deneyimlerini paylaşmayı, olası afet durumlarında yapılması gerekenlere ilişkin bilgilendirme faaliyetleri yürütmeyi ve afet sonrası **ihtiyaç tespiti ile hızlı ve etkin müdahale mekanizmaları** geliştirmeyi temel öncelikleri arasında görmektedir. Bu kapsamda elde edilen bilgi ve deneyimler, düzenlenen eğitimler ve yayımlanan raporlar aracılığıyla kamuoyu ve ilgili paydaşlarla paylaşılmaktadır.

Özellikle **kadınlar ve gençlerin ekonomik yaşama katılımını artırmayı** hedefleyen Dayanışma İnsanları, aynı zamanda **kırsal alanlarda sürdürülebilir kalkınma modellerini** araştırmakta ve yerel koşullara uygun, uygulanabilir çözümler geliştirmektedir. Bu grupların karşı karşıya kaldığı **hak ihlalleri ile temel hak ve özgürlükler** konusunda farkındalık çalışmaları yürüterek, toplumsal kalkınmaya bütüncül bir katkı sunmayı amaçlamaktadır. Dernek, yürüttüğü tüm faaliyetlerde **sürdürülebilirlik, yerel sahiplenme ve uzun vadeli etki** ilkelerini esas almaktadır.

Projeler

Köy Okulları Projesi, Hollanda merkezli *Build a Future for Child* iş birliğiyle Adıyaman kırsalındaki **38 köy okulunda** uygulanmış; proje kapsamında **780 adet eğitime destek kiti** öğrencilere ulaştırılmıştır. Dağıtım sürecinde gerçekleştirilen saha gözlemleri ve görüşmeler doğrultusunda hazırlanan *“Köy Okullarında Çocukların Eğitime Erişimleri – Adıyaman Raporu”*, Türkiye genelindeki sivil toplum kuruluşlarıyla paylaşılmış ve eğitim alanındaki ihtiyaçlara yönelik kolektif bir farkındalık oluşturmuştur.

Çocuk ve Kadın Destek Merkezi Projesi, *Hope Worldwide* ve *Turuş Köyü Dayanışma ve Kalkındırma Derneği* iş birliğiyle hayata geçirilmiş; Turuş Köyü'nde bulunan eski bir taş yapı restore edilerek çocuklar ve kadınlar için güvenli ve çok amaçlı bir destek merkezine dönüştürülmüştür.

Eğitim İçin Dayanışma Projesi, *BCause Foundation* desteğiyle yürütülmüş; köy okullarının ihtiyaçlarının sistematik biçimde tespit edilmesi amacıyla ihtiyaç analizi yapılmış ve **Adıyaman Okul Durum ve İhtiyaç Sistemi (ODİS)** adlı çevrim içi platform kurulmuştur. Proje, kaliteli eğitime erişimi güçlendirmeyi ve bağışçıları doğrudan okul ihtiyaçlarıyla buluşturan sürdürülebilir bir dayanışma ağı oluşturmayı hedeflemiştir.

Gençlerin İhtiyaçları Araştırması kapsamında, deprem sonrası Adıyaman'da yaşayan gençlerin ihtiyaç, deneyim ve beklentilerini ortaya koyan kapsamlı bir saha araştırması yürütülmüş; bulgular *“Adıyaman Gençlerinin İhtiyaçları Raporu”* ile kamuoyu ve paydaşların erişimine sunulmuştur.

Sanat Yoluyla Dayanışma Projesi, Adıyaman'daki gençlerin iyi olma hâlini desteklemek amacıyla kültür-sanat temelli faaliyetler üzerine kurgulanmıştır. Proje kapsamında dernek merkezi kültür-sanat etkinliklerine uygun hâle getirilmiş, **20 atölye çalışması** ve insan hakları temelli film gösterimleri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca *“Deprem Bölgesindeki Gençlere Yönelik Kültür-Sanat Etkinlikleri Rehberi”* hazırlanmıştır.

Yerelden Büyüyen Dayanışma Projesi, Avrupa Birliği desteğiyle yürütülmekte olup, Adıyaman'da gençlere ilişkin gerçekleştirilen araştırmanın genişletilmiş bir versiyonunu üretmeyi; gençlik hakları ve sorunlarına odaklanan bir çalıştay ile sonuçları kamuoyuna sunmayı ve deprem bölgesinde gençlere yönelik hizmetlerin haritalandırılmasını hedeflemektedir.

Adıyaman'da Gençlerin ve Sivil Toplumun Güçlendirilmesi Projesi, gençler ve sivil toplum aktörleri için sürdürülebilir bir buluşma ve kapasite geliştirme alanı oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda Dayanışma İnsanları Derneği ofisi bir **gençlik merkezi** olarak yeniden yapılandırılmakta ve Adıyaman'daki STK'lar, aktivistler, sanatçılar ve eğitimciler için ortak kullanım alanı olarak hizmet vermektedir.

Yeniden Projesi, Adıyaman'da uygulayıcı topluluklar oluşturmayı; bu toplulukların **hak temelli yaklaşım, çocuk güvenliği** ve **sanat yoluyla psikososyal destek** alanlarındaki bilgi ve becerilerini güçlendirmeyi hedeflemekte, çocuklar ve gençler için yerelden ve düzenli erişilebilir sanat odaklı faaliyetlerin yaygınlaştırılmasını amaçlamaktadır.

Yayınlanan Raporlar

Adıyaman Köy Okulları Raporu

Okul Durum ve İhtiyaç Sistemi

Bir Umut Arıyoruz

GİRİŞ

Afetlerin etkisi yalnızca fiziksel yıkımla sınırlı kalmamakta; mevcut toplumsal, ekonomik ve yönetsel kırılganlıkları derinleştirerek gençlerin yaşam geçişlerini kalıcı biçimde sekteye uğratmaktadır.

Afetler, güncel uluslararası literatürde yalnızca doğal ya da insan kaynaklı tehlikelerin ortaya çıkması olarak değil; bu tehlikelerin toplumsal, ekonomik ve yönetsel kırılganlıklarla etkileşimi sonucunda ortaya çıkan süreçler olarak ele alınmaktadır. Birleşmiş Milletler Afet Risklerini Azaltma Ofisi (UNDRR), afeti; tehlikeli bir olayın maruziyet düzeyi, mevcut kırılganlıklar ve baş etme kapasitesinin yetersizliğiyle birleşmesi sonucunda toplumun işleyişini ciddi biçimde bozan ve kayıplara yol açan durumlar olarak tanımlamaktadır¹. Bu yaklaşım, afet riskinin büyük ölçüde toplumsal koşullar tarafından şekillendiğine işaret etmektedir.

6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş ve 20 Şubat Hatay depremleri, milyonlarca insanı etkileyen, on binlerce can kaybına ve yaygın yıkıma yol açan Cumhuriyet tarihinin en büyük afetidir. 14 milyondan fazla kişi etkilenmiş, 53 binden fazla kişi hayatını kaybetmiş ve milyonlarca yapı hasar görmüştür². Adıyaman başta olmak üzere Türkiye'nin güney illerinde geniş çaplı fiziksel yıkıma neden olmuş; bununla birlikte barınma, eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal yaşam alanlarında kalıcı etkiler yaratmıştır. Depremin etkileri toplumun tüm kesimlerini kapsamakla birlikte, afet öncesinde sosyoekonomik açıdan daha kırılgan konumda bulunan gruplar üzerinde daha yoğun hissedilmiştir. Bu gruplar arasında gençler, afetin çok boyutlu sonuçlarını eş zamanlı olarak deneyimleyen önemli bir nüfus grubu olarak öne çıkmaktadır.

Gençlik çalışmaları literatüründe “gençlik”, salt biyolojik bir yaş aralığıyla sınırlı kalmayan; çocukluktan yetişkinliğe geçişin yaşandığı, toplumsal rollerin ve sorumlulukların yeniden tanımlandığı dinamik bir “oluş süreci” olarak ele alınmaktadır. Her ne kadar uluslararası kuruluşlar istatistiksel tutarlılık adına gençliği genellikle 15-24 yaş aralığı olarak tanımlasa da, sosyolojik perspektif bu sürecin eğitim, ekonomik bağımsızlık ve aile kurma gibi değişkenlere bağlı olarak farklılaştığını göstermektedir. Bu nedenle, Adıyaman'daki gençlerin afet sonrası deneyimleri incelenirken, katılımcılar homojen bir kitle olarak değil, yaşam evrelerine ve önceliklerine göre farklılaşan iki temel kategori altında ele alınmıştır:

Eğitim Odaklı Geçiş Dönemi (Genellikle 23 yaş altı): Henüz üniversiteye hazırlanan veya lisans eğitimine devam eden bu grubun temel gündemini akademik başarı, sınav stresi ve eğitim sürekliliği oluşturmaktadır.

Yetişkinliğe Katılım Dönemi (Genellikle 23 yaş ve üzeri): Eğitimini tamamlamış, iş arayan veya çalışma hayatına atılmış bu grubun gündemi ise doğrudan ekonomik bağımsızlık, istihdam ve “hayat kurma” kaygısıdır.

Bu ayrım, afetlerin yarattığı tahribatin analizinde kritik bir önem taşımaktadır. Zira 18 yaşındaki bir gencin önündeki temel belirsizlik bir sınavı kazanmak ve eğitimine devam edebilmek iken;

1- <https://www.undrr.org/terminology/disaster>

2- <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2025/02/Kahramanmaras-ve-Hatay-Depremleri-Yeniden-Imar-ve-Gelisme-Raporu.pdf>

25 yaşındaki, üniversite mezunu bir gencin önündeki belirsizlik hayatını idame ettirmek gibi çok daha doğrudan varoluşsal bir zemine oturmaktadır. Afetler, bu geçiş süreçlerini kesintiye uğratarak gençlerin hayata dahil olma olanaklarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Afetler, gençleri yalnızca fiziksel riskler açısından değil; eğitim, sağlık, barınma, sosyal ilişkiler ve korunma mekanizmalarının eşzamanlı biçimde bozulması yoluyla çok katmanlı ve eşitsizliklerle derinleşen bir kırılganlığa maruz bırakmaktadır³. Eğitim süreçlerinde yaşanan kayıplar, uzun vadede gençlerin istihdam olanaklarını sınırlamakta; afet sonrası ekonomik daralma ise gençler arasında işsizlik ve güvencesiz çalışmayı artırmaktadır.

Bununla birlikte gençler, afet sonrası iyileşme ve yeniden inşa süreçlerinde yalnızca desteklenmesi gereken bir grup değil; aynı zamanda sürece katkı sunabilecek önemli bir toplumsal aktör olarak da değerlendirilmektedir. Uluslararası politika belgeleri, gençlerin afet risklerinin azaltılması ve iyileşme süreçlerine katılımının, toplumsal dayanıklılığın güçlendirilmesi açısından önem taşıdığını vurgulamaktadır.

UNDRR Afet Riskinin Azaltılması ve Dayanıklılığın Oluşturulmasında Çocukların ve Gençlerin Katılımı İçin Eylem Rehberi⁴ gençlerin afet riskini azaltma çabalarına katılımları, politikalar, programlar ve stratejiler için gerçek ve gerekli faydalar sağladığını vurgulamakta; afet sonrası gençlerin okula hızla dönmesi, geçim kaynaklarını sürdürmeleri ve post-travmatik stresle başa çıkmaları için seçeneklere sahip olmaları gerekliliğini ortaya koymaktadır. Gençlerin bu süreçlerde özellikle karar alma mekanizmalarını etkilemelerinin önemli ve gerekli olduğunu, bu katılım için yöntemleri ortaya koymaktadır.

Bu çerçevede, Adıyaman'da yaşayan gençlerin deprem sonrası ihtiyaçlarının, yaşadıkları zorlukların ve beklentilerinin sistematik ve kanıta dayalı biçimde ortaya konulması önem taşımaktadır. Dayanışma İnsanları Derneği tarafından yürütülen Bir Umut Arıyoruz 2 araştırması, gençlerin mevcut durumunu yukarıda belirtilen yaş ve statü ayrımlarını gözetenek bütüncül bir bakış açısıyla analiz etmeyi; elde edilen bulgular aracılığıyla politika yapıcılar, uygulayıcı kurumlar ve sivil toplum aktörleri için yol gösterici bir bilgi zemini oluşturmayı amaçlamaktadır. Araştırma bulgularının, Adıyaman özelinde gençlere yönelik sosyal destek mekanizmalarının geliştirilmesine ve savunuculuk çalışmalarına katkı sunması hedeflenmektedir.

3 - Fothergill A., (2017), Children, Youth and Disaster.Oxford Research Encyclopedia

4 - <https://www.undrr.org/sites/default/files/2021-09/WiA-Children-Youth-singlepage.pdf?startDownload=true>

KAVRAMSAL ÇERÇEVE: GENÇ VE GENÇLİK

Gençlik, tarih boyunca farklı şekillerde kavram-sallaştırılmıştır. Özellikle, 20. yüzyılda genç nüfus üzerine yapılan araştırmaların artmasıyla birlik-te çeşitli gençlik tanımları ortaya çıkmıştır. Çocukluk ve yetişkinlik arasında bir geçiş dönemi olarak ifade edilen gençlik, Aries'e (1962) göre 17. yüzyıldan önce var olmayan bir kavramdı. Bu yüzyılda kentleşmenin artmasıyla beraber modern Avrupa'nın ortaya çıkması ve 18. yüzyılda onu takip eden Sanayi Devrimiyle beraber işgücüne ihtiyaç duyulması gençliğin de ayrı bir demografik grup olarak ele alınmasına sebebiyet vermiştir (Gillis, 1974; Lüküslü, 2005). Yaşanan siyasi, ekonomik ve sosyal olaylar neticesinde günümüze kadar gençlik kavramı için farklı biyolojik, sosyolojik ve politik tanımlar ortaya çıkmıştır. Gençliğin biyolojik tanımı genellikle ergenliğin bitişi etrafında şekillenmektedir (bknz. Friedmann 1971). Buna göre, gençler, hormonal değişimler sonucu, çocukluğu geride bırakmış fakat yetişkinliğin getirdiği sorumlulukları ve görevleri yerine getirebilecek akli ve fiziki yeterliliğe sahip olmayan kişilerdir. Bu biyolojik tanım, zaman içerisinde gençliğin bir yaş temelli demografik grup olarak ele alınmasına ve kategorize edilmesine sebebiyet vermiştir. Uluslararası örgütlerden, yerel belediyelere kadar birçok siyasi yapı, gençleri yaş temelli gruplar olarak ele almaktadır. Zira, yaşa dayalı gençlik tanımı, yapılan istatistiksel çalışmaları da kolaylaştırmaktadır. Bu tanımlamanın yasal bir bağlayıcılığının olmadığını; kurumdan kuruma değiştiğini göz önünde bulundurmak oldukça önemlidir. Hatta, Birleşmiş Milletlerin alt kurumlarında da yaşa dayalı gençlik tanımlarının farklılık gösterdiği görülmektedir. Birleşmiş Milletlerin birçok çalışmasında gençler 15-24 yaş aralığında ele alınırken, Birleşmiş Millet Güvenlik Konseyi'nin Gençlik, Barış ve Güvenlik Gündemi kapsamında gençler, 18-29 yaş aralığında bulunan demografik grup olarak tanımlanmaktadır. Türkiye'de de gençler 15-24 yaş aralığındaki bireyler olarak tanımlanmaktadır.

Yaş temelli gençlik tanımları her ne kadar nicel veri açısından araştırma süreçlerini kolaylaştırırsa da birçok sınırlılığı ve sorunu da beraberinde getirmektedir. En temel sorun, bu tarz tanımların gençleri homojen bir grup olarak ele almasıdır. Bu tanıma göre, gençler, aynı zaman dilimlerinde doğdukları için tek bir grup olarak ele alınmaktadır. Marcus (1955) ve diğer araştırmacıların gençleri homojen bir grup olarak ele alma savına Bourdieu (1993) karşı çıkmaktadır. Ona göre "gençlik sadece bir kelimedir" ve çeşitli sosyoekonomik sınıflara ait farklı gençlik halleri vardır.

Gençlik deneyimlerini çeşitlendiren temel dinamikler sadece sınıfsal farklılıklarla açıklanamaz. Gençler, doğum yeri, cinsiyet, din, ırk gibi etkenler sebebiyle de birbirinden ayrıışan gençlik deneyimleri yaşamaktadır. Dolayısıyla, gençliğin ne ifade ettiği, coğrafyadan coğrafyaya, toplumdan topluma değişiklik göstermekte; kavramın biyolojik tanımından ziyade sosyolojik tanımını zorunlu kılmaktadır.

Gençlik, en basit tanımıyla, sosyal olarak inşa edilmiş bir kavramdır (Jones, 2009). Bireylerin, çocukluktan gençliğe ya da gençlikten yetişkinliğe geçtiği dönem her coğrafyada ya da kültürde aynı döneme tekabül etmez (Honwana & De Boeck 2005). Dolayısıyla, gençlik farklı toplumlarda, kültürel ve sosyal değişkenlere bağlı olarak, farklı şekillerde inşa edilmektedir. Örneğin, çocuk yaşta evliliği kültürel bir kod olarak normalleştiren bir toplumda yetişen bir genç ile sosyoekonomik imtiyazlara sahip bir toplumda büyüyen bir gencin deneyimleri farklı olmaktadır. Bunun neticesinde, toplumun genç bireye yüklediği sorumluluklar ve mevzubahis bireyin toplumdan beledikleri de aynı olmamaktadır.

Gençliğin bir sosyal inşa sürecinden sonra ortaya çıkması bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. En temel sorunlardan birisi bu inşa sürecini kimin başlattığıdır. Bir diğer deyişle, buradaki soru gençliğin, öznenin kendisi tarafından mı yoksa 'genç olmayan aktörler' tarafın-dan mı inşa edildiğidir. Gençler, büyüme süre-cinde aile, okul ve devlet gibi farklı kurum ve aktörlerle etkileşim halinde olurlar (Wyn & White 1997). Bu kurumlar, genellikle 'dışarıdan bir göz' olarak hakim ideoloji çerçevesinde bir gençlik tanımı geliştirir (wyn & White 1997) ve bu tanımla uyumlu bir gençlik tahayyülü çizerler. Yukarıda bahsi geçen aile, okul ve devlet gibi mekanizmalar, gençleri genellikle ya 'problem yaratanlar' ya da 'pasif aktörler' olarak görmektedir. Bu kurumlara göre gençler problem yaratma kapasitesi olan, dolayısıyla kontrol al-tında tutulması gereken bireylerdir. Gençlere, dışarıdan ve yukarıdan bakan bu kurumlar gençleri problemlili olarak etiketlerler ve şiddetin, çatışmanın ve krizlerin potansiyel paydaşları olarak görürler (Honwana & De Boeck 2005). Bununla beraber, bu kurumlar ve aktörler, genellikle gençleri pasif aktörler olarak da ele alırlar. Bu bakış açısına göre, gençler korunma-ya muhtaç, masum, savunmasız ve olgunlaşmamış bireylerdir (Honwana & De Boeck 2005). Kentel (2005) bu durumu şöyle açıkla-maktadır: "gençlerden bahsederken, 'özne' olunmasına izin verilmeyen, öznelliği kabul edilmeyen gençlerin sıkışmışlığının hikayesinin de olduğunu bilmek gerekiyor."

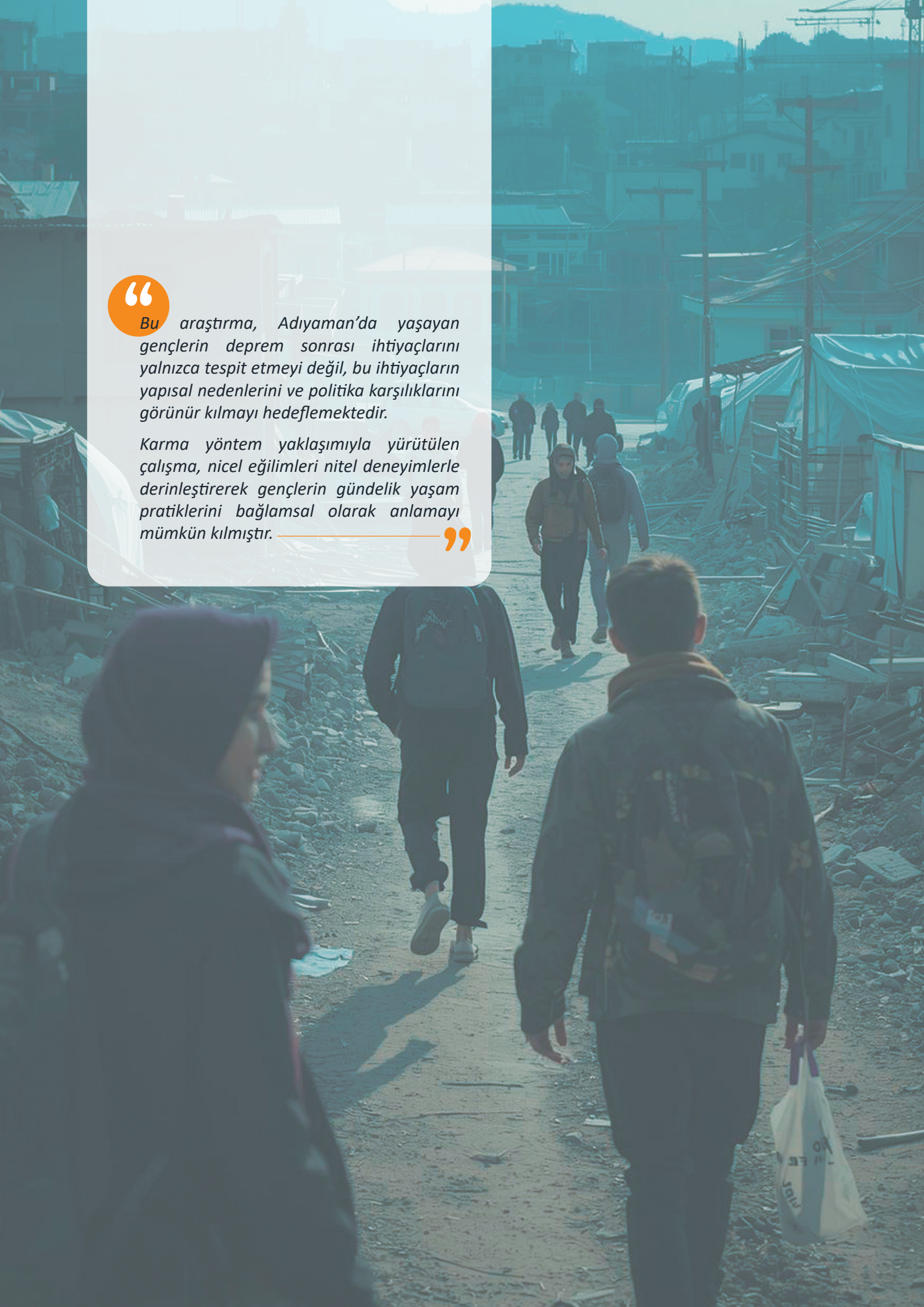
Toplumda otoritesi kabul edilmiş bu kurumların kendi üstenci bakışlarıyla inşa ettikleri ve özne olarak görmedikleri genç nüfus, bireysel yaşamlarına ve deneyimlerine dayanarak kendi gençlik kimliklerini inşa etmeye ve öznelliklerini geri kazanmaya çalışmaktadır. Zira, gençler bu kurumların iddia ettiği gibi pasif, sorumsuz, ye-tersiz ve korunmaya muhtaç kişiler değildir. Aksine, gençler kendilerini ve içinde yaşadıkları toplumu değiştirip dönüştüren, toplumsal ve si-yasal gelişmelerin merkezinde konumlanan aktif aktörlerdir. Burada dikkat edilmesi gereken temel husus, gençlere dair beklentiler ve sorumluluklar ikiliğinde nasıl bir dengenin kurulduğudur. Dolayısıyla, gençler belli beklentileri karşılayabilen fakat yetişkin hayatın gerektirdiği sorumluluklara da haiz olmayan bir gruptur. Bu çalışmada, gençler aynı dönemde doğmaktan ötürü benzerlikler; çeşitli bağlamda ve şartlarda doğup büyüdükleri için de farklılıklar barındıran bir grup olarak tanımlanmaktadır.

“

Bu araştırma, Adıyaman'da yaşayan gençlerin deprem sonrası ihtiyaçlarını yalnızca tespit etmeyi değil, bu ihtiyaçların yapısal nedenlerini ve politika karşılıklarını görünür kılmayı hedeflemektedir.

Karma yöntem yaklaşımıyla yürütülen çalışma, nicel eğilimleri nitel deneyimlerle derinleştirerek gençlerin gündelik yaşam pratiklerini bağlamsal olarak anlamayı mümkün kılmıştır.

”

BÖLÜM I ARAŞTIRMA HAKKINDA

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma, 6 Şubat 2023 depremlerinin 3. Yılına yaklaşırken yeniden inşa sürecindeki Adıyaman'da yaşayan gençlerin gündelik yaşam deneyimlerini, karşılaştıkları güçlükleri, ihtiyaçlarını ve beklentilerini kendi anlatıları ve algıları üzerinden daha yakından anlamayı amaçlamaktadır. Afet sonrası süreçte gençlerin eğitim, istihdam, barınma, psikolojik iyi oluş, sosyal ilişkiler, kentsel yaşam ve toplumsal katılım alanlarında nasıl bir deneyim yaşadıklarını bütüncül bir perspektifle ele almak, bu çalışmanın temel çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Araştırma, gençleri yalnızca afetin etkilerine maruz kalan bir grup olarak değil; aynı zamanda yeniden inşa, iyileşme ve toplumsal dayanıklılık süreçlerinde önemli bir aktör olarak ele almaktadır. Bu çerçevede çalışma, Adıyaman'da yaşayan gençlerin deprem sonrası dönemde şehirle kurdukları ilişkiyi, kente dair memnuniyet ve aidiyet algılarını, kamusal hizmetlere erişim deneyimlerini ve karar alma süreçlerine katılım imkânlarını görünür kılmayı hedeflemektedir. Özellikle genç kadınların, engelli ve özel gereksinimli gençlerin ve farklı sosyoekonomik profillerin deneyimlerinin ayırt edici biçimde ele alınması, araştırmanın kapsayıcı yaklaşımının önemli bir parçasıdır.

Bu çalışma aynı zamanda, gençlerin psikososyal iyi olma hâllerini, gelecek beklentilerini ve umut düzeylerini anlamayı; deprem sonrası belirsizlik, ekonomik kırılganlık ve sosyal alanların daralması gibi faktörlerin gençlerin yaşamlarına nasıl yansıdığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Nicel ve nitel verilerin birlikte değerlendirilmesi yoluyla, gençlerin gündelik pratikleri ile yapısal sorunlar arasındaki ilişkiyi daha derinlikli bir biçimde tartışmak hedeflenmiştir.

Araştırma kapsamında ortaya konulan bulguların, Adıyaman özelinde gençlere yönelik politika ve uygulamaların geliştirilmesine katkı sunması; yerel yönetimler, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve diğer ilgili aktörler için yol gösterici bir bilgi zemini oluşturması amaçlanmaktadır. Çalışmanın sonuç bölümünde, bulgulara dayalı geliştirilmiş öneriler sunulmakta; bu önerilerin gençlerin hak temelli, kapsayıcı ve katılımcı biçimde desteklenmesine yönelik savunuculuk çalışmalarında kullanılabilecek bir referans niteliği taşıması hedeflenmektedir.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu araştırma, Adıyaman'da yaşayan gençlerin deprem sonrası yaşam deneyimlerini, ihtiyaçlarını ve beklentilerini çok boyutlu biçimde ortaya koymak amacıyla karma yöntem (mixed-methods) yaklaşımıyla yürütülmüştür.

Karma yöntem yaklaşımı ile, nicel verilerin sunduğu genel eğilimleri nitel veriler aracılığıyla derinleştirilmesi ve gençlerin deneyimlerini bağlamsal olarak anlamlandırılması hedeflenmiştir. Bu çerçevede araştırmada nicel ve nitel veri toplama teknikleri bir arada kullanılmış; elde edilen veriler bütüncül bir analiz çerçevesi içerisinde değerlendirilmiştir.

2.1. Veri Toplama Süreci

Çalışma kapsamında veri toplama süreci, şehrin merkezinden ilçelerine kadar gençlere temas eden kamu kurumları, gençlik merkezleri, üniversite toplulukları ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içinde yürütülmüştür.

Nicel Veri Toplama Süreci (Anket Uygulamaları)

Nicel veri toplama aşamasında gençlere üç ana kanal üzerinden ulaşılmıştır:

Üniversite: Adıyaman Üniversitesi akademisyenlerinin desteğiyle (Prof. Dr. Gonca Keser, Doç. Dr. Samet Zenginoğlu, Doç. Dr. Aygen Koç Koca, Doç. Dr. Ezgi Kovancı, Doç. Dr. Adem Ceren, Doç. Dr. Ramazan Aslan, Doç. Dr. Ertan Yoloğlu, Doç. Dr. Ahmet Tanhan, Dr. Hasan Akay, Dr. Canan Nimet Mert Duran, Arş. Gör. Dr. Mehmet Ferhat Fırat, Öğr. Gör. Emrah Kaya Yüksek Lisans Öğrencisi Merve Safa BELLİ vb.) çeşitli fakülte ve bölümlerde anket uygulaması gerçekleştirildi. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, PDR, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Fen Bilgisi Öğretmenliği gibi bölümlerde ders sırasında, sınıf ortamında yüz yüze anket uygulaması yapıldı. Üniversite Genç Ofis ve öğrenci toplulukları (Pozitif Topluluğu, Sosyal Mühendislik, Sürdürülebilir Gelecek, Türk Tarihi ve Kültür Topluluğu, İyi Yaşam Topluluğu, Bir Gönül Okyanusu vb.) aracılığıyla da hem yüz yüze hem çevrimiçi anket duyuruları gerçekleştirildi.

Gençlik merkezleri: Adıyaman Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nün koordinasyonunda Adıyaman, Kahta, Gölbaşı, Besni, Tut ve Çelikhan Gençlik Merkezleri aracılığıyla gençlere ulaşıldı. Bu merkezlerin WhatsApp ve sosyal medya grupları üzerinden çevrimiçi anketin yaygınlaştırılması sağlandı.

Sivil toplum kuruluşları: TOG, SKYÇD, Çelikhan Zerban-Der, Adıyaman Gençlik ve Kültür Derneği, Yeşilay, Kızılay, V Vakfı, Adıyaman Barosu, Adıyaman SHUDER, Hedef Kızılalma Derneği, Adıyaman Kent Konseyi, Adıyaman Siyamder Gençlik Grubu ve Adıyaman Kamp & Trekking Grubu, Çelikhan Haber Grubu, gibi kentte aktif gençlik odaklı STK ve topluluklarla iş birliği kuruldu. Bu yapılar aracılığıyla hem yüz yüze hem çevrimiçi anket yaygınlaştırması yapıldı.

22 Ekim – 30 Kasım 2025 tarihleri arasında sürdürülen araştırma boyunca karma anket yöntemi kullanıldı. Toplam anketlerin %70'i yüz yüze, %30'u çevrimiçi (online) olarak gerçekleştirilmiş toplamda 1086 gence anket uygulanmıştır.

Yüz yüze anketler ağırlıklı olarak üniversite sınıflarında, gençlik merkezlerinde, topluluk etkinliklerinde, gençlerin yoğun bulunduğu kafelerde ve çalışma alanlarında; Çevrimiçi anketler Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü sosyal medya kanalları, KYK yurtları, üniversite topluluklarının WhatsApp grupları ve ilçe gençlik merkezlerinin dijital duyuruları aracılığıyla yaygınlaştırılmıştır.

Nitel Veri Toplama Süreci (Odak Grup Görüşmeleri)

Odak grup görüşmeleri farklı sosyoekonomik ve kültürel arka planlara sahip gençlerle gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda:

- Üniversite öğrencileri,
- Beyaz yakalı çalışan gençler,
- Mavi yakalı çalışan gençler,
- NEET (ne eğitimde ne istihdamda) gençler,
- Kadın genç grupları,
- Erkek genç grupları,
- Karma gruplar ile derinlemesine görüşmeler yapıldı

Her odak grup 5 kişiden oluşacak şekilde toplamda 10 farklı odak grup görüşmesi organize edildi. Odak grup görüşmeleri, gençlerin kendilerini rahat ve doğal hissettikleri ortamlarda gerçekleştirilmiştir:

- Adıyaman İl Halk Kütüphanesi
- Adıyaman Gençlik Merkezi ve ilçe gençlik merkezleri
- Gençlerin sosyalleştiği kafeler

Bu alanlar gençlerin deneyimlerini, duygu ve düşüncelerini daha açık bir şekilde ifade etmelerine imkân sağladı.

Veri toplama süreci Adıyaman'ın gençlik ekosisteminin tüm bileşenlerini aktif şekilde sürece dahil eden kapsayıcı bir yapıda yürütüldü. Yüz yüze anketlerin ağırlığı sahadaki gerçekliği güçlendirirken; online anketler ilçelerden geniş erişim sağladı.

2.2 Veri Analiz Süreci

Araştırma kapsamında elde edilen nicel ve nitel veriler, bütüncül ve sistematik bir analiz süreci içerisinde değerlendirilmiştir. Analiz süreci; veri temizleme, kodlama, istatistiksel çözümleme ve yorumlama aşamalarını içeren çok katmanlı bir yapı üzerine kurulmuştur.

Nicel veri analizinde ilk aşamayı, veri temizleme ve ön işleme süreci oluşturmuştur. Bu kapsamda, yüz yüze ve çevrimiçi anket uygulamalarından elde edilen tüm veri setleri bir araya getirilmiş, anketlerin bütünlüğü kontrol edilmiştir. Eksik, hatalı ya da tutarsız yanıtlar belirlenmiş ve analiz sonuçlarını etkileyebileceği değerlendirilen veriler gerekli durumlarda veri seti dışına alınmıştır.

Bu süreçte, tekrarlanan kayıtlar elenmiş, değişkenler arasındaki mantıksal tutarlılık (örneğin yaş ile eğitim durumu arasındaki uyum) kontrol edilmiş; çevrimiçi anket uygulamalarından kaynaklanabilecek teknik sorunlar giderilmiştir. Böylece analiz sürecinde kullanılmak üzere tutarlı ve güvenilir bir veri seti oluşturulmuştur.

Veri temizleme sürecinin ardından nicel veriler, frekans ve yüzde dağılımları üzerinden analiz edilmiştir. Bu analizler aracılığıyla gençlerin deprem sonrası yaşam koşulları, karşılaştıkları sorunlar ve ihtiyaçlarına ilişkin genel eğilimler ortaya konmuştur.

Araştırmanın nicel örnekleme, Adıyaman il merkezinde ve ilçelerinde yaşayan 1002 gençten oluşmaktadır. Örneklem büyüklüğü, **%95 güven düzeyi** esas alınarak belirlenmiştir. Bu örneklem büyüklüğü için, $p=0,50$ varsayımı altında hesaplanan maksimum örnekleme hatası $\pm\%3,1$ 'dir.⁵

Veri setinin hazır hale getirilmesinin ardından nicel analiz aşamasına geçilmiş; frekans dağılımları, yüzde analizleri ve değişkenler arası ilişkileri ortaya koyan karşılaştırmalı değerlendirmeler gerçekleştirilmiştir. Cinsiyet, yaş grubu, ilçe, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve yaşam alanı gibi kırılımlar üzerinden yapılan bu analizler, gençlerin demografik yapısı, eğitim-işgücü dinamikleri, hizmetlere erişim fırsatları, psikososyal durumları ve gelecek beklentileri hakkında ölçülebilir eğilimleri görünür kılmıştır.

Nitel veri analizinde ise nicel veri bulgularına yönelik tematik analiz süreci yürütülmüştür. Gençlerin deprem sonrası deneyimlerine, yaşam koşullarına, eğitim ve istihdam yolculuklarına, sosyal ilişkilerine, toplumsal cinsiyet temelli algılarına ve geleceğe dair beklentilerine ilişkin ifadeler analizi yoluyla temalar ve alt temalar altında bir araya getirilmiştir.

Analiz sürecinde triangülasyon yaklaşımı, araştırmanın temel metodolojik çerçevesi olarak benimsenmiştir. Bu kapsamda, nicel analizler yoluyla ortaya konan genel eğilimler, nitel görüşmelerden elde edilen anlatsal verilerle sistematik biçimde karşılaştırılmış ve çapraz doğrulamaya tabi

5 - Alt gruplar (yaş, cinsiyet, ilçe gibi kırılımlar) düzeyinde yapılan değerlendirmelerde hata payının artabileceği dikkate alınmıştır.

tutulmuştur. Bu yaklaşım, nicel bulguların yalnızca sayısal düzeyde değerlendirilmesinin ötesine geçilmesine olanak tanımış; gençlerin deprem sonrası ihtiyaçlarına, deneyimlerine ve algılarına ilişkin bağlamsal unsurların daha bütüncül biçimde anlaşılmasını sağlamıştır.

Böylece, farklı veri türlerinden elde edilen bulguların birbiriyle tutarlılığı güçlendirilmiş, tek bir yöntemle elde edilmesi güç olan analitik derinlik ve açıklayıcılık düzeyine ulaşılmıştır. Bu bütüncül analiz süreci, araştırma bulgularının politika geliştirme ve program tasarımı süreçlerinde kullanılabilirliğini ve güvenilirliğini artırmıştır.

2.3 Etik İlkeler

Araştırma süreci, ulusal mevzuat ve uluslararası etik standartlara uygun biçimde yürütülmüştür. Aşağıdaki etik prensipler tüm saha faaliyetlerinin temelini oluşturmuştur:

Gönüllü katılım: Katılımcılara araştırmanın amacı açıklanmış, gönüllü katılım esas alınmış ve dile-dikleri anda çekilme hakları güvence altına alınmıştır.

Açık bilgilendirme ve onam: Her katılımcıdan sözlü onam alınmış; verilerin yalnızca araştırma amacıyla kullanılacağı belirtilmiştir.

Gizlilik ve anonimlik: Kişisel veriler hiçbir şekilde kimlik belirtecek biçimde raporlanmamış; veriler güvenli ortamlarda saklanmıştır.

Zarar vermeme ilkesi: Görüşme ortamları güvenli şekilde planlanmış; özellikle deprem sonrası hassasiyet taşıyan konular konuşulurken katılımcıların psikolojik iyi olma hâli gözetilmiştir.

Kültürel duyarlılık: Adıyaman'ın sosyo-kültürel yapısı, mahremiyet algıları ve toplumsal normları dikkate alınarak iletişim dili ve yöntemleri uyarlanmıştır.

Şeffaflık ve hesap verebilirlik: Süreç boyunca Dayanışma İnsanları Derneği ile düzenli bilgi paylaşımı yapılmış; araştırmanın tüm aşamaları kayıt altına alınmıştır.

“

Araştırma örneklemi, Adıyaman'da yaşayan genç nüfusun özellikle genç kadınlar ve 18–22 yaş grubu üzerinden yoğunlaşan kırılganlıklarını görünür kılan güçlü bir demografik tablo sunmaktadır.

Eğitimden kopuş, güvencesiz istihdam ve NEET olma riski, özellikle genç kadınlar açısından deprem sonrası dönemde iç içe geçen yapısal sorun alanları olarak öne çıkmaktadır.

”

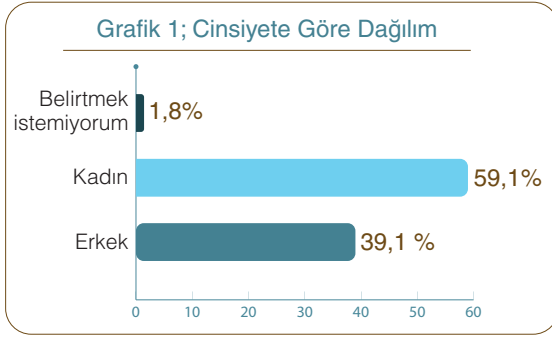
BÖLÜM II DEMOGRAFİK PROFİL

1. YAŞ, CİNSİYET, UYRUK ve BARINMA DENEYİMİ

1.1. Demografik Profil

Araştırma kapsamında anket yapılan toplam 1002 genç, Adıyaman'da yaşayan genç nüfusun sosyo-demografik özelliklerini anlamaya imkân veren güçlü ve anlamlı bir örneklem sunmaktadır. Örneklemen büyüklüğü ve çeşitliliği, elde edilen bulguların gençlerin gündelik yaşam deneyimlerini, ihtiyaçlarını ve beklentilerini yorumlamada sağlam bir zemin oluşturmalarını sağlamaktadır.

Cinsiyet dağılımına bakıldığında, katılımcıların %59'unun kadın (592 genç), %39'unun erkek (392 genç) olduğu görülmektedir. Katılımcıların %2'si (18 genç) ise cinsiyet bilgisini paylaşmamayı tercih etmiştir. Kadınların örneklem içindeki görece yüksek temsili, özellikle deprem sonrası dönemde genç kadınların deneyimlerinin, karşılaştıkları güçlüklerin ve ihtiyaçlarının daha görünür biçimde ele alınabilmesine imkân tanımaktadır.

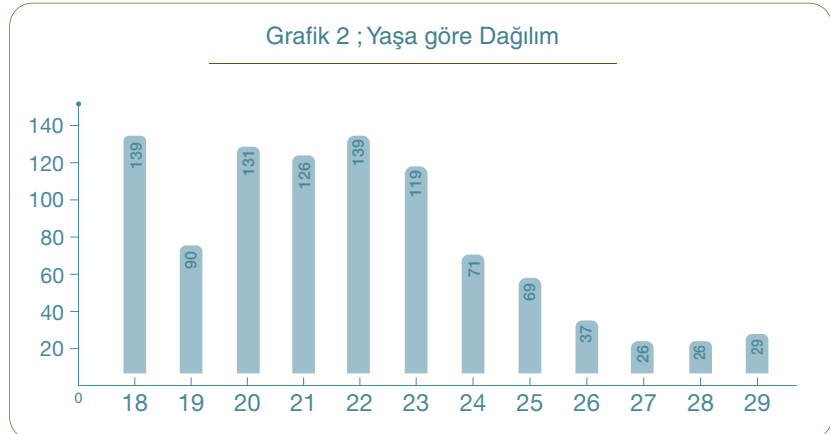

Katılımcıların engellilik durumuna ilişkin veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan gençlerin %3'ünün (31 genç) engelli bireylerden oluştuğu görülmektedir. Kısıtlı da olsa engelli gençlerin çalışmaya dâhil edilmesi, erişilebilirlik ve kapsayıcılık açısından olduğu kadar, deprem sonrası süreçte bu grubun karşı karşıya kaldığı özgün ihtiyaçların ve yapısal engellerin anlaşılması açısından da önem taşımaktadır.

Uyruk bilgileri, araştırmanın ağırlıklı olarak Adıyaman'da yaşayan yerel genç nüfus üzerinden şekillendiğini göstermektedir. Katılımcıların %98,4'ü (986 genç) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıdır. Suriyeli gençlerin oranı ise %1,6 (16 genç) ile sınırlı kalmaktadır. Araştırma, bu çerçevede, Adıyaman'daki yerel gençlerin gündelik yaşam deneyimlerini, ihtiyaçlarını ve beklentilerini merkeze alan bir veri seti sunmaktadır.

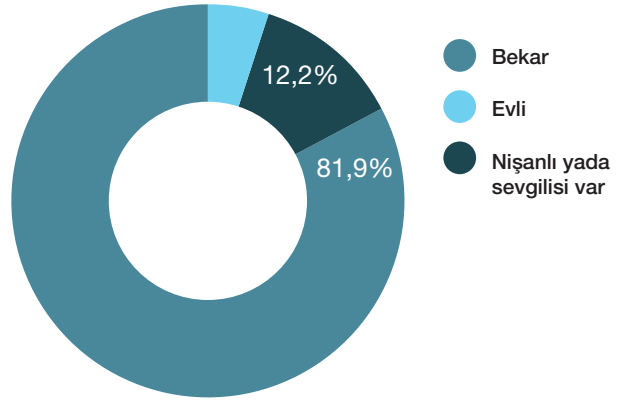
Yaş dağılımı, araştırmanın genç yetişkinliğin erken evresinde yer alan bireylere odaklandığını ortaya koymaktadır. Katılımcılar arasında özellikle 18–22 yaş aralığında belirgin bir yoğunluk bulunmaktadır.

En yüksek katılım 18 ve 22 yaşlarında gerçekleşmiş, bu yaş gruplarını 20 ve 21 yaşlar izlemiştir. Araştırma, bu yaş profili üzerinden, eğitimine devam eden ya da çalışma hayatına yeni adım atan gençlerin deneyimlerine dair güçlü bir okuma imkânı sunmaktadır.

Medeni duruma ilişkin veriler, araştırmaya katılan gençlerin büyük çoğunluğunun bekar olduğunu göstermektedir. Katılımcıların %82'si (821 genç) bekâr olduğunu belirtirken, yalnızca %5,4'ü (54 genç) evlidir. %12,2'lik bir kesim (122 genç) ise nişanlı olduğunu ya da bir ilişkisinin bulunduğunu ifade etmiştir. Boşanmış ya da eşini kaybetmiş gençlerin sayısı oldukça sınırlıdır. Çocuk sahibi olduğunu belirten gençlerin oranı %4,2 (42 genç) düzeyindedir ve bu grubun büyük bölümünü evli katılımcılar oluşturmaktadır. Araştırma, gençlerin önemli bir kısmının hane sorumlulukları ve bakım yükümlülükleri açısından henüz erken bir yaşam aşamasında olduğunu göstermektedir.

Grafik 3; Medeni Durum ve İlişki Durumuna Göre Dağılım

Grafik 4; İkamet Yerine Göre Dağılım

Katılımcıların yerleşim birimlerine göre dağılımı, araştırmanın Adıyaman genelinde geniş bir kapsayıcılığa sahip olduğunu göstermektedir. Görüşülen gençlerin büyük çoğunluğu Adıyaman Merkez ilçesinde yaşamaktadır (%73,5). Merkez dışındaki katılımlar ise ağırlıklı olarak Kahta (%12,3), Çelikhan (%3,8), Besni (%3,7) ve Gölbaşı (%3,5) ilçelerinde yoğunlaşmaktadır. Daha küçük nüfuslu ilçeler olan Gerger (%1,4), Samsat (%0,7), Tut (%0,6) ve Sincik (%0,5) ise daha sınırlı bir temsil sunmaktadır. Bu dağılım, araştırmanın hem kentsel merkezdeki gençleri hem de kırsal ve yarı-kırsal ilçelerde yaşayan gençleri kapsadığını ortaya koymaktadır.

Örneklem Grubun;

- %59'u kadın, %39'u erkek ve %2'si cinsiyet belirtmeyen
- %3'ü engelli birey
- %98,4'ü T.C. vatandaşı
- Ağırlık 18–22 yaş aralığında
- %82'si bekâr, %5,4'ü evli
- %73,5'i Adıyaman Merkez'de yaşayan gençlerden oluşmaktadır.

1.2. Hane Yapısı ve Yaşam Alanı

Katılımcıların konut türlerine bakıldığında, en büyük grup yurtta yaşayan gençlerdir (%34). Bunu apartman dairesinde yaşayanlar (%29) ve şehir içindeki müstakil evlerde kalanlar (%20) izlemektedir. Köydeki müstakil evlerde yaşayanların oranı %13, konteyner veya prefabrik yapılarda kalanların oranı ise %4,0'tür.

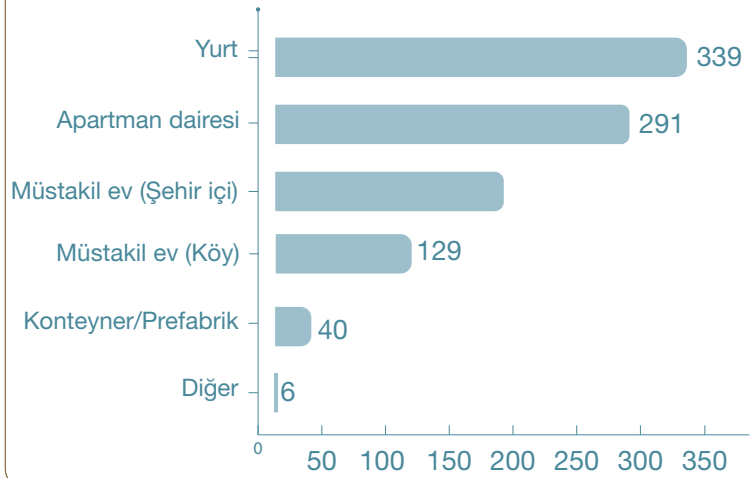
Katılımcıların büyük çoğunluğu aileleriyle birlikte yaşamaktadır (%64); bunu arkadaşlarıyla yaşayan gençler (%30) izlemektedir.

Yalnız yaşadığını ifade eden %3,5'lik kesimin önemli bir bölümü evde yaşamaktadır; bu grubun %1,6'sı konteynerde, kalan kısmı ise yurt, apart veya pansiyon gibi geçici barınma seçeneklerinde kalmaktadır. Bu dağılım, gençlerin büyük çoğunluğunun aile yanında yaşamaya devam ettiğini, kendi başına yaşamın ise oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir.

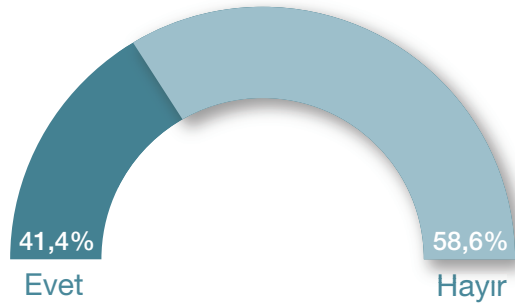
Gençlerin %41'i kendine ait bir odası olduğunu belirtirken, %59'sı ise böyle bir imkâna sahip olmadığını ifade etmiştir.

Gençlerin birlikte yaşadığı kişi sayısına bakıldığında, en yaygın hane yapısının 4 kişilik haneler (%30,5) ve 3 kişilik haneler (%24,9) olduğu görülmektedir. Bunu 5 kişilik haneler (%18,5) ile 5 kişi ve üzeri kalabalık haneler (%19,3) izlemekte; bu dağılım gençlerin önemli bir bölümünün orta ve büyük ölçekli hanelerde yaşadığını göstermektedir.

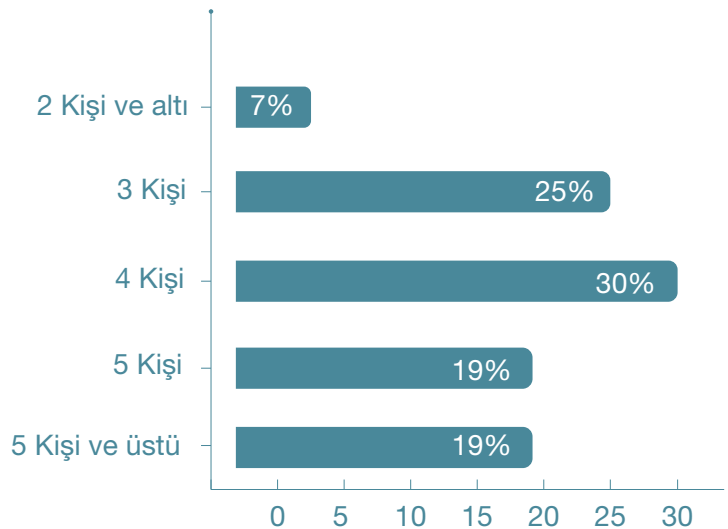
Grafik 5; Yaşam Alanı/Konut Türüne Göre Dağılım

Grafik 6; Kendine Ait Oda Sahibi Olma Durumu Yüzdesel Dağılım

Grafik 7; Hanede Yaşayan Kişi Sayısı Yüzdesel Dağılım

Gençlerin;

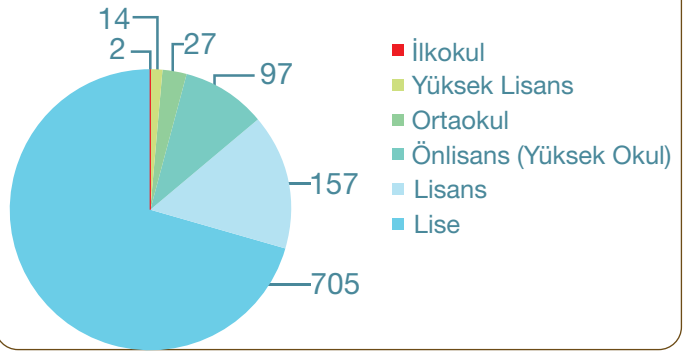
- %34'ü yurttta, %29'u apartman dairesinde, %33'ü müsatik evlerde, %4'ü konteyner ve pre-fabrik yapılarda barınmakta.
- %64'ü ailesi ile birlikte yaşamakta.
- %59'unun kendisine ait bir odası bulunmamakta
- Ağırlıklı 3 ve 4 kişilik hanelerde yaşamakta

2. EĞİTİM, İSTİHDAM ve EKONOMİK DURUM

2.1. Eğitim Durumu ve Eğitimle İlgili Deneyimler

Araştırmaya katılan gençlerin profili ağırlıklı olarak ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde eğitim almış olmaktadır. Katılımcıların en son mezun olduğu okul düzeyine bakıldığında, gençlerin büyük çoğunluğunun lise mezunu olduğu (%70,4) görülmektedir. Bunu lisans mezunları (%15,7) ve önlisans mezunları (%9,7) takip etmektedir. Daha küçük bir grup ortaokul mezunu (%2,7) ya da yüksek lisans düzeyinde eğitime sahip (%1,4) olduğunu belirtmiştir. İlkokul mezunlarının oranı ise oldukça düşüktür (%0,2).

Grafik 8; Cinsiyete göre Aile Ekonomik Durum Değerlendirmesi

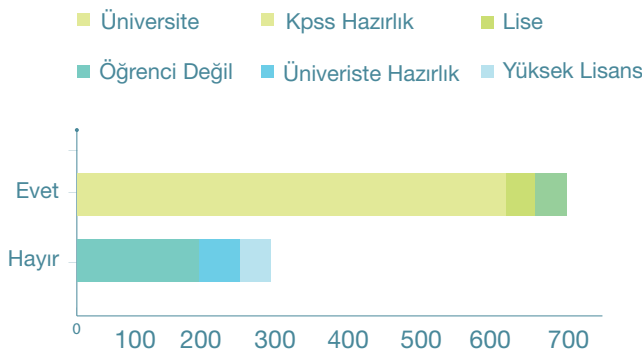
Ayrıca gençlerin %67'si (689 genç) halen öğrenci olduğunu belirtmiştir. Bu grubun büyük kısmı üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır (%91); lise öğrencileri (%5) ve lisansüstü öğrenciler (%4) ile daha sınırlı oranlarda temsil edilmektedir.

Öğrenci olmayan 313 gencin sadece %1'i (44 genç) KPSS'ye %2'si (67 genç) de üniversite sınavlarına hazırlanmaktadır. Halen öğrenci olan ve üniversiteye hazırlanan gençlerin çalışmak

için uygun ortamının olup olmadığına bakıldığında öğrenci olduğunu belirten 689 genç arasında çalışma ortamı yetersizliği önemli bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Bu grubun %29'u (199 genç) ders çalışmak için uygun bir ortamının olmadığını ifade etmiştir.

Gençlerin üniversite sınavına hazırlık süreci-ne ilişkin veriler, adayların büyük çoğunluğunun (%74,6) çeşitli zorluklarla karşılaştığını göstermektedir.

Grafik 9; Öğrencilik Durumu

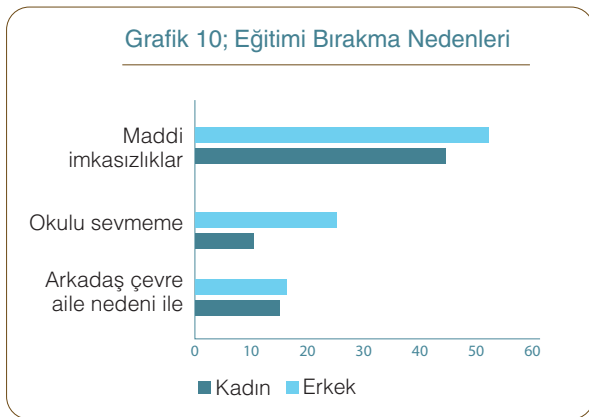
En yaygın sorun, kendi başına ders çalışmaya uygun fiziksel bir ortamın bulunmamasıdır. Adayların %40,3'ü uygun bir çalışma ortamına sahip olmadığını ifade etmiştir. Toplumsal cinsiyet açısından bakıldığında, genç kadınların çalışma ortamı eksikliği ve ekonomik zorluklar nedeniyle sınava hazırlık sürecinde daha fazla dezavantaj yaşadığı görülmektedir. Sınav hazırlığı sürecinde zorluklardan bir diğeri de maddi imkânsızlıklardır.

Gençlerin eğitimden kopuş nedenleri incelendiğinde, ekonomik yoksunluk açık ara en belirleyici faktör olarak öne çıkmaktadır. Okulu bırakan 161 katılımcının 82'si (%51) maddi imkânsızlıklar nedeniyle eğitimlerini sürdüremediğini belirtmiştir.

Cinsiyet kırılımında bakıldığında okulu bırakan genç kadınların maddi imkânsızlık nedeniyle okulu bırakma oranı kendi içlerinde %53'e karşılık gelmektedir. Erkekler için bu oran %46'dır.

Buna karşın, genç erkeklerde okulla ilgili motivasyon kaybı daha belirgin olup, "okulu sevmediğim için" yanıtını veren 30 katılımcının 21'i erkektir. Bu okulu bırakan bütün erkekler arasında %26'sına denk gelmektedir. Okulu bırakan genç kadınlarda ise bu oran %10 olarak gerçekleşmiştir.

Sosyal çevre, akran grubu ve aile baskısı toplam 24 gençte (%14,9) eğitimden kopuş nedeni olarak öne çıkarken, kadın ve erkeklerde oranlar yaklaşık gerçekleşmiştir.

Bunun dışında sağlık nedenleri, akademik başarısızlık ve derslerde zorlanma gibi nedenler de gençlerin eğitim hayatından kopmasında diğer etkenler olarak ortaya çıkmaktadır. Tüm bu veriler, eğitimden kopuşun tek bir nedene dayanmadığını; ekonomik, sosyal ve psikososyal faktörlerin iç içe geçtiği çok boyutlu bir süreç olduğunu göstermektedir.

Odak grup görüşmeleri ise gençlerin eğitim sürecinde yaşadığı zorlukların, öncelikle maddi kısıtlılıklar ve fiziksel çevre koşullarıyla ilişkili olduğuna dair veriler sunmaktadır. Kitap ve soru bankalarının pahalı olması, konteyner yaşamı, sessiz ve uygun

çalışma alanlarının eksikliği, ders çalışmayı zorlaştırmakta ve akademik motivasyonu düşürmektedir. Gençler sadece bireysel değil, aynı zamanda Adıyaman'ın refah ve eğitim seviyesinin yükseltilmesi gerektiğini, bu sayede birçok sorunun çözülebileceğini belirtmişlerdir.

Eğitim sisteminin niteliği ve uygulama biçimi de yaygın eleştiri konusudur. Derslerin ezbere dayalı ve yeterince anlaşılır olmaması, sınavların derste anlatılan içerikle örtüşmemesi ve ders sürelerinin uzunluğu, öğrencilerde verimsizlik ve adaletsizlik algısını güçlendirmektedir.

Cinsiyet kırılımında bakıldığında, genç kadınlar daha çok akademik kaynaklara erişim, iletişim ve akademik baskılar üzerinden zorluk yaşamaktadır. Kütüphane ve kaynak erişimindeki aksaklıklar, aile baskısıyla yapılan eğitim tercihleri ve cinsiyet temelli ayrımcılık algısı kadınların eğitim deneyimini olumsuz etkilemektedir.

Genç erkeklerin deneyimleri ise ağırlıklı olarak ekonomik baskılar, motivasyon kaybı ve iş hayatına geçiş süreci etrafında şekillenmektedir. Maddi güvencesizlik, uzun eğitim süresi, mezuniyet sonrası atanma zorlukları ve çalışma hayatına dair olumsuz beklentiler erkek gençlerin gelecek kaygısını artırmaktadır.

2.2. İstihdam ve İşgücüne Katılım

Gençlerin istihdam durumuna bakıldığında, toplam 1002 katılımcının %25'i çalıştığını, %75'i çalışmadığını belirtmiştir.

Toplam çalışan gençler arasında %58'si erkek %39'u kadın ve %3'ü ise cinsiyet belirtmeyen katılımcılardan oluşmaktadır.

En son mezun oldukları okullara göre gençler arasında öne çıkan ilk 3 meslek grubu şunlardır;

Lisans ve Üstü	Devlet memuru / Kamu
	Esnaf / İşveren / Ticaret / İşyeri Sahibi
	Büro elemanı
Lise	Garson / Servis Elemanı
	Esnaf / İşveren / Ticaret / İşyeri Sahibi
	İşçi (Aylık sabit maaşlı)

Grafik 11; Çalışma Durumuna Göre Dağılım

İş bulma yöntemlerine ilişkin yanıt veren gençler arasında (240 genç), %70'i işini çevre, aile ve arkadaş vasıtası ile bulduğunu, %16'sı kendi çabasıyla bir iş bulduğunu veya kurduğunu, kalan kısmın ise atama ya da İŞKUR aracılığıyla istihdama yöneldiğini belirtmiştir.

Grafik 12; Genç Kadınların Adıyaman'da Kendilerine Uygun İş Bulabileceklerine Yönelik Algısı

Grafik 13; Genç Erkeklerin Adıyaman'da Kendilerine Uygun İş Bulabileceklerine Yönelik Algısı

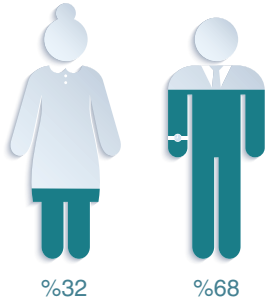

Genel olarak gençlerin %29'u Adıyaman'da kendilerine uygun bir iş bulabileceklerine inanırken, %71'i bu konuda olumsuz görüş bildirmiştir. Erkeklerde bu oran kendi içinde değerlendirildiğinde, genç erkeklerin %36'sı uygun iş bulabileceğine inanırken %64'ü inanmadığını belirtmiştir. Kadınlarda ise olumlu algı oldukça düşüktür; genç kadınların yalnızca %25'i uygun bir iş bulabileceğini düşünürken %75'i bunun mümkün olmadığını ifade etmiştir.

Kayıtlı istihdam verilerine bakıldığında, çalıştığını belirten 253 gencin 150'si kayıtlı istihdamdadır ve bu grubun %62'sini erkekler, %36'sını kadınlar, %2'sini ise cinsiyet belirtmeyenler oluşturmaktadır. Bu dağılım, Adıyaman'daki genç kadınların çalışma hayatına katılımında zaten gözlenen düşük oranların, kayıtlı istihdamda daha da belirginleştiğini göstermektedir.

Erkekler hem genel istihdamda hem de kayıtlı istihdamda daha avantajlı bir konumda yer alırken, kadınların kayıtlı ve güvenceli işlere erişimde daha sınırlı fırsatlara sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Ankette çalıştığı işi belirten lisans ve üstü mezunu 117, lise mezunu 115 gencin verdiği bilgi doğrultusunda hazırlanmıştır.

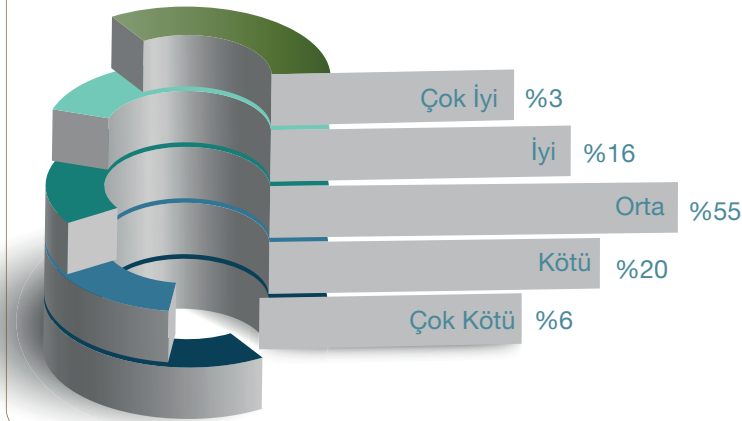
Grafik 14; Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin Cinsiyet Dağılımı

Araştırmaya katılan 31 engelli gençten yalnızca 10'unun istihdamda olduğu, bu grubun içinde ise yalnızca 3 kişinin kayıtlı (SGK'lı) çalıştığı görülmektedir; 7'si ise ne eğitimde ne istihdamda olarak tespit edilmiştir.

Ne istihdamda ne eğitimde 113 gencin cinsiyet dağılımına baktığımızda her 3 erkeğe karşılık 7 genç kadının bu grupta olduğu görülmektedir. Odak grup görüşmeleri bu tabloyu doğrulamaktadır.

Hane Ekonomisi ve Finansal Kırılganlık

Gençlerin yaşadıkları yerleşime ve mevcut yaşam koşullarına ilişkin memnuniyet düzeyleri değerlendirildiğinde, yanıtların ağırlıklı biçimde orta düzeyde yoğunlaştığı görülmektedir. Toplam 1002 katılımcının %55'i memnuniyetini "orta" olarak belirtirken, %26'sı olumsuz (kötü/çok kötü) ve %19'u olumlu (iyi/çok iyi) yönde değerlendirme yapmıştır.

Grafik 15; Gençlerin Ailesini Ekonomik Durum Değerlendirmesi

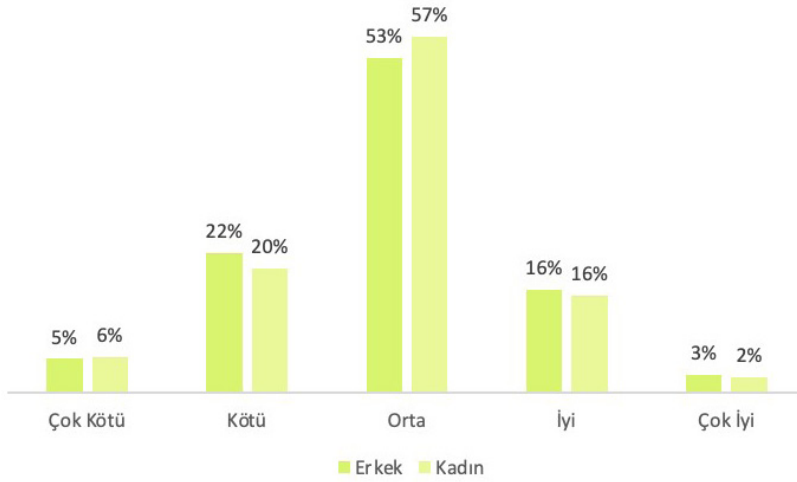
Cinsiyet kırılımına göre ekonomik durum değerlendirmeleri incelendiğinde, her bir seviye için erkek ve kadın gençlerin algılarının büyük ölçüde benzerlik gösterdiği görülmektedir. "Çok kötü" ve "kötü" değerlendirmelerinde iki grup arasında yalnızca küçük farklar vardır; bu durum ekonomik zorlukların cinsiyet farkı gözetmeksizin benzer şekilde hissedildiğine işaret etmektedir.

Benzer biçimde, ekonomik durumu "orta" olarak tanımlayanların oranı hem erkeklerde hem kadınlarda açık ara en yüksek seviyededir ve iki grup arasında anlamlı bir sapma bulunmamaktadır.

"İyi" ve "çok iyi" değerlendirmelerinde de erkek ve kadınların algıları neredeyse örtüşmekte, her iki grupta da olumlu ekonomik değerlendirmeler düşük seviyelerde kalmaktadır.

Soruya anlamlı cevap veren 994 genç içinde analiz yapılmıştır.

Grafik 16; Cinsiyete Göre Aile Ekonomik Durum Değerlendirmesi

Bu bulgular, hane geçim kaynakları analizindeki verilerle birlikte ele alındığında daha da anlam kazanmaktadır. Gençlerin ailelerinin geçimini sağlama biçimlerine bakıldığında,

- Maaşlı iş (%39) ve
- Serbest meslek/ticaret (%32)
- Tarım ve hayvancılığa dayalı gelir (%16)
- Sözleşmeli/yeşmiye usulü çalışma (%5)
- Emeklilik geliri (%4)
- Devlet yardımları (%2)

Hanelerin büyük çoğunluğunun piyasa temelli veya kendi üretim gücüne dayalı gelir modellerine bağımlı olduğunu göstermektedir.

Ekonomik memnuniyeti düşük olan gençlerin önemli bir kısmı aile içinde ekonomik sebeplerle sorun yaşadığını belirtmektedir; örneğin ekonomik durumunu 1 olarak değerlendiren gençlerin büyük çoğunluğu ve 2 düzeyindeki gençlerin yaklaşık üçte ikisi aile içinde ekonomik gerilim yaşadığını ifade etmiştir.

Buna karşılık, ekonomik memnuniyet düzeyi arttıkça bu tür sorunlar belirgin biçimde azalmakta; ekonomik durumunu 4 ve 5 olarak değerlendiren gençlerin yalnızca küçük bir bölümü aile içinde ekonomik sıkıntı kaynaklı sorun yaşadığını belirtmiştir.

Tüm odak grup görüşmelerinde, cinsiyet fark etmeksizin gençlerin en güçlü ve ortak ihtiyacının maddi destek ve finansal özgürlük olduğu açık biçimde ortaya çıkmıştır. Gençler, borçlarını kapatabilmeyi, düzenli bir gelire sahip olmayı ve ekonomik bağımsızlıklarını kazanmayı temel bir "iyi olma" koşulu olarak tanımlamaktadır. Finansal güç, yalnızca geçim sağlama aracı olarak değil; aynı zamanda geleceğe dair plan yapabilmenin, bağımsız karar alabilmenin ve kendini güvende hissetmenin ön koşulu olarak ifade edilmektedir. Özellikle çalışma çağındaki gençler için istihdam, yalnızca ekonomik bir gereklilik değil; aynı zamanda toplumsal kabul, statü ve bireysel değer algısının önemli bir bileşeni olarak öne çıkmaktadır.

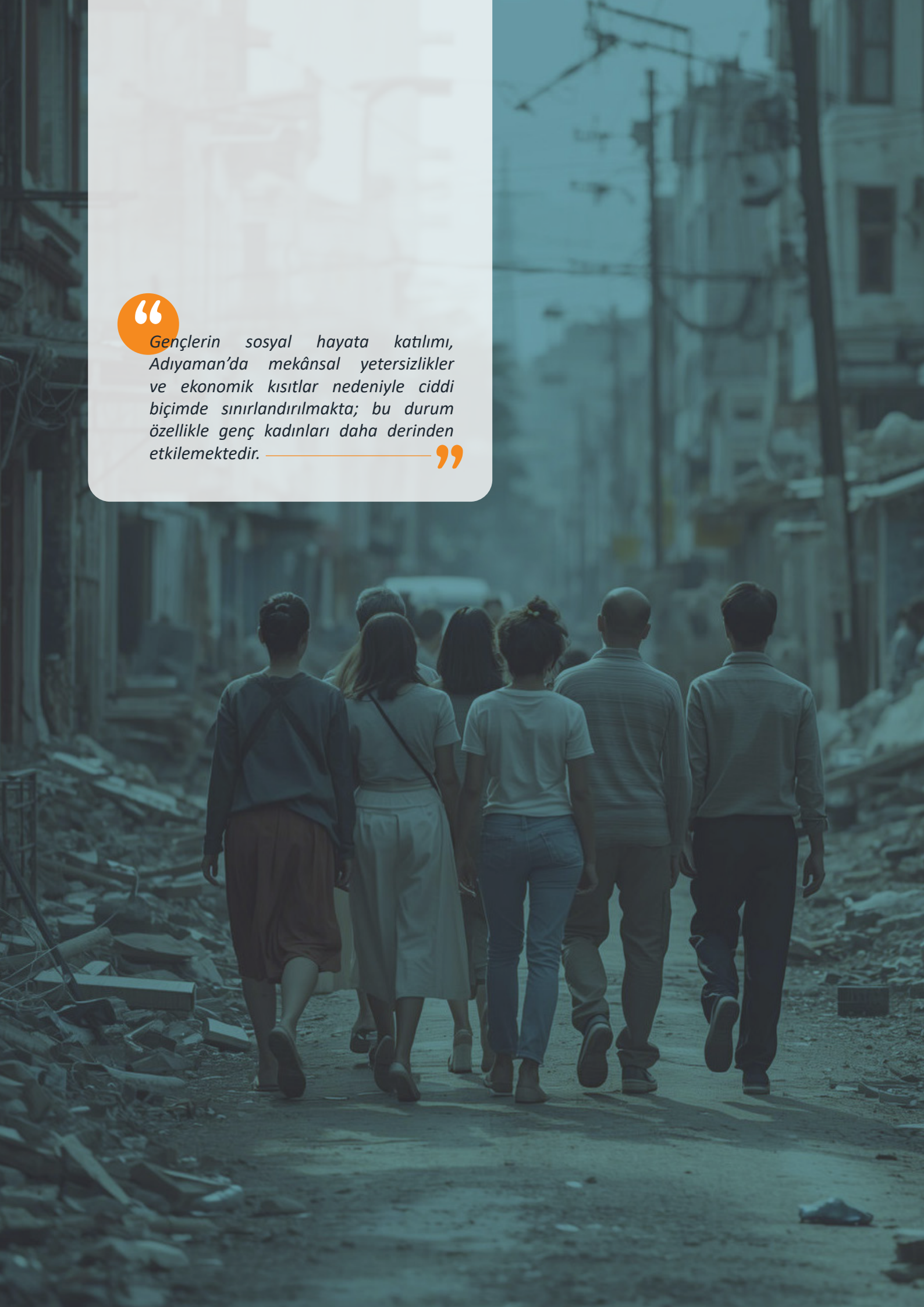
Genç kadınlar kamuya atanma temelli, görece istikrarlı kariyer yolları (idari hâkimlik, kaymakamlık gibi) kadınlar arasında belirgin hedefler arasında yer almaktadır.

Genç erkeklerin gelecek beklentileri ise daha çok maddi yatırım, statü ve iş kurma odaklıdır. İş insanı olmak, mevcut işleri büyütmek, finansal destek alarak girişimlerini geliştirmek ve somut varlıklara (örneğin araba) sahip olmak sıkça dile getirilen hedefler arasındadır. Maddi güç ihtiyacı, erkekler tarafından sıklıkla evlenebilme, aile kurabilme ve “iyi bir hayat sunabilme” kapasitesi ile ilişkilendirilmiştir. Okulu bitirmek, atanmak, düzenli ve güvenli bir işte çalışmak, daha iyi bir maaş elde etmek gibi hedefler, gençlerin geleceğe dair beklentilerinin merkezinde yer almaktadır.

“

Gençlerin sosyal hayata katılımı, Adıyaman'da mekânsal yetersizlikler ve ekonomik kısıtlar nedeniyle ciddi biçimde sınırlandırılmakta; bu durum özellikle genç kadınları daha derinden etkilemektedir.

”

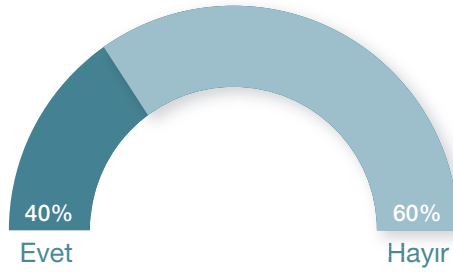
BÖLÜM III GÜNLÜK YAŞAM, SOSYAL HAYAT VE ŞEHİR DENEYİMİ

1. GENÇLERİN SOSYALLEŞME DURUMU

1.1. Şehirde Sosyalleşme İmkânı

Adıyaman'da gençlerin sosyalleşebilme durumuna ilişkin bulgular, genel olarak sosyalleşme imkânının sınırlı kaldığını göstermektedir. Katılımcıların yalnızca %40'ı sosyalleşebildiğini belirtirken, %60 genç bu imkânın oluşmadığını ifade etmektedir.

Grafik 17; Gençlerin Sosyalleşebilme Oranı

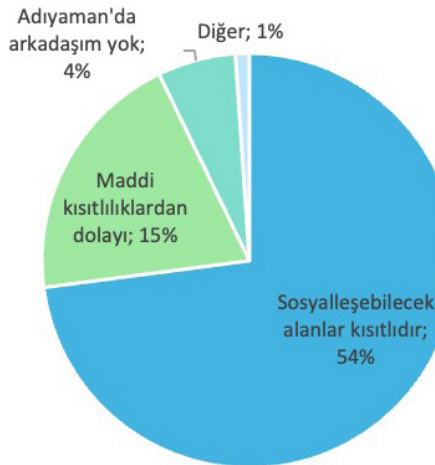

Cinsiyet kırılımına bakıldığında, sosyalleşebilme imkânının kadınlar ve erkekler arasında farklılaştığı görülmektedir. Erkeklerin kendi içinde sosyalleşebildiğini ifade edenlerin oranı %44 düzeyindedir. Kadınlarda ise bu oran %37'ye düşmektedir. Genel görünüm, her iki cinsiyette de sosyal yaşamın beklentileri tam olarak karşılamadığını, ancak kadınların bu konuda daha fazla sınırlılıkla karşılaştığını ortaya koymaktadır.

1.2. Sosyalleşmenin Önündeki Engeller

Gençlerin sosyalleşemesinin önündeki engellere bakıldığında, en belirgin sorun alanının fiziksel ve sosyal mekân eksikliği olduğu görülmektedir. Katılımcıların yarıdan fazlası (%54) Adıyaman'da sosyalleşebilecekleri alanların kısıtlı olduğunu ifade etmektedir. Bu durum, kentte gençlerin rahatlıkla vakit geçirebilecekleri, güvenli ve erişilebilir sosyal alanların yetersizliğinin belirleyici bir etken olduğunu göstermektedir. Maddi kısıtlılıklar da ikinci sırada önemli bir gerekçe olarak öne çıkmakta (%15) ve gençlerin ekonomik koşullar nedeniyle

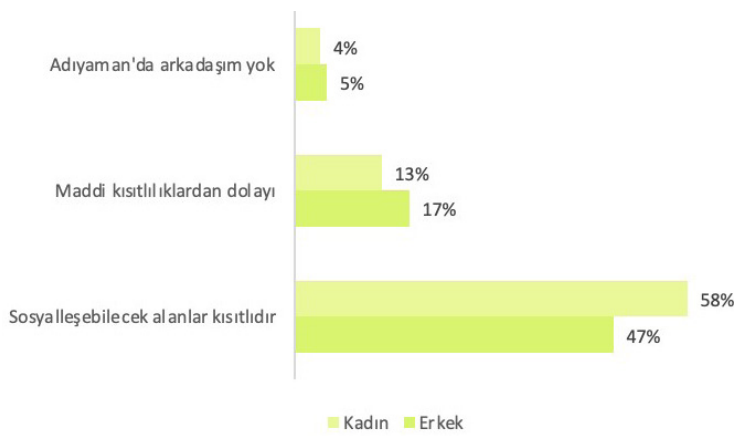
Grafik 18; Sosyalleşmenin Önündeki Engeller

sosyal faaliyetlere katılımının sınırlandığını ortaya koymaktadır. Daha küçük bir grup ise Adıyaman'da arkadaş çevresine sahip olmadığını belirtmekte (%4), bu da sosyal bağ kurma imkânı bulamamış gençlerin sosyalleşme sürecinde ek zorluklar yaşadığını düşündürmektedir.

Sosyalleşmenin önündeki engellere cinsiyet kırılımında bakıldığında; Sosyalleşebilecek alanların kısıtlı olması kadınlarda %58, erkeklerde %47 oranında dile getirilmektedir; bu fark, kadınların mekânsal ve güvenlik temelli kısıtları daha

Grafik 19; Cinsiyet Tazında Sosyalleşme Önündeki Engeller

yoğun hissettiğini göstermektedir. Maddi kısıtlılıklar kadınlarda %13, erkeklerde %17 düzeyinde ifade edilmekte olup ekonomik nedenlerin erkeklerde biraz daha belirgin olduğu görülmektedir.

Odak Grup görüşmeleri Şehirdeki sosyal yaşam olanaklarının kısıtlılığı, gençler tarafından en sık dile getirilen sorunlardan biridir. Park, yeşil alan ve gençlere yönelik sosyalleşme mekânlarının yetersizliği; sıkılma, içe kapanma ve toplumsal gerginliğin artmasıyla ilişkilendiril-

mektedir. Ekonomik koşullar ise bu tabloyu daha da ağırlaştırmaktadır. Yüksek enflasyon, gençlerin hem gündelik harcamalarını hem de sosyal yaşama katılımını sınırlandırmaktadır.

2. HOBİLER ve BOŞ ZAMAN FAALİYETLERİ

2.1. Hobiler

Veriler, gençlerin en çok tercih ettiği hobilerin günlük yaşamı destekleyen ve kolay erişilebilir faaliyetlerden oluştuğunu göstermektedir.

Müzik dinlemek (%61.3), yürüyüş ve gezinti yapmak (%54.2) ile arkadaşlarla vakit geçirmek (%53.4) gençlerin sosyal ve bireysel ihtiyaçlarını dengeleyen temel alanlar olarak öne çıkmaktadır. Oyun oynama eğilimi de yüksek düzeyde seyretmekte (%49.8) ve gençlerin boş zamanlarını dijital ya da fiziksel oyunlarla değerlendirmekte olduklarını göstermektedir. Kitap okuma (%42.7), internet ve bilgisayar kullanımı (%34.5), spor yapmak (%31.6), araştırma faaliyetleri (%31.2) ve TV izlemek (%27.4) gibi aktiviteler, hem öğrenme hem de dinlenme pratikleri açısından yer almaktadır.

Bu ilk 10 hobi dışında kalan diğer aktiviteler, gençlerin daha özel ve çeşitli ilgi alanlarına yöneldiğini ortaya koymaktadır. Resim yapma (%21.2), enstrüman çalma (%20.6) ve dans etme

(%18.3) gibi yaratıcı faaliyetler belirli bir kitle tarafından tercih edilmektedir. Yazı yazmak (%16.4) ile bahçe işleri ve hayvancılıkla ilgili uğraşlar (%16.3) gençlerin üretkenlik ve doğayla temas içeren hobilere yönelmekte olduklarını göstermektedir. Genel olarak tablo, gençlerin günlük yaşamlarını sosyal ilişkiler, kişisel gelişim ve dinlenme pratikleri üzerinden çok yönlü bir yapı ortaya koymaktadır.

Grafik 20; En Çok Tercih Edilen Hobiler

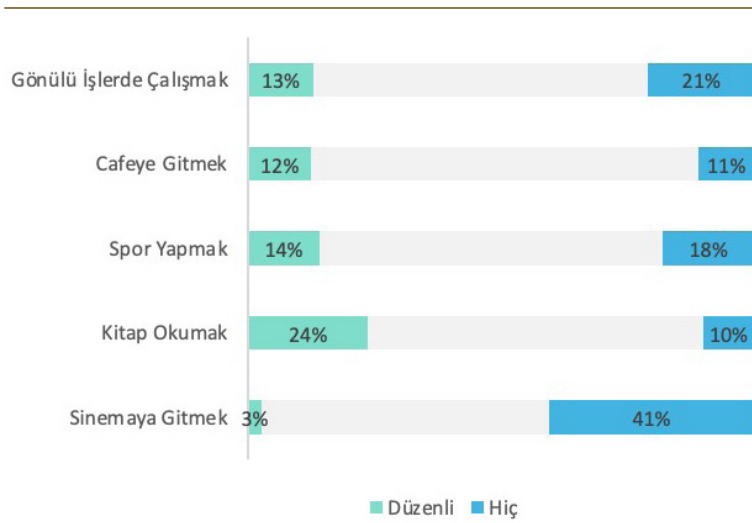

2.2. Boş Zaman Değerlendirme Pratikleri

Gençlerin boş zaman faaliyetlerine katılım düzeyleri incelendiğinde, kitap okumak düzenli yapılan faaliyetler arasında en yüksek oranda öne çıkmakta (%24), bunu spor yapmak (%14) ve gönüllü işlerde çalışmak (%13) izlemektedir.

Cafeye gitmek de düzenli takip edilen aktiviteler arasında yer almakla birlikte daha düşük bir oranda seyretmektedir (%12). Sinemaya gitme ise düzenli olarak gerçekleştirilen bir faaliyet olmaktan oldukça uzaktır (%3).

Grafik 21; Boş Zamanları Değerlendirme Pratikleri

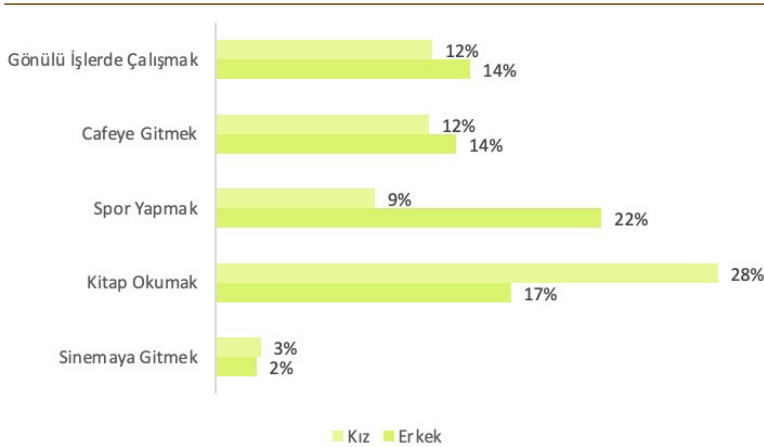
Bu faaliyetleri düzenli yaptığını belirten kadınlar ve erkeklerin kendi içlerindeki dağılımları kıyaslandığında, bazı alanlarda dikkat çekici farklar ortaya çıkmaktadır. Kadınların %28'i düzenli kitap okuduğunu belirtirken, erkeklerde bu oran %17 düzeyinde kalmakta ve okuma alışkanlığının kadınlar arasında belirgin biçimde daha yaygın olduğunu göstermektedir.

Spor yapma konusunda ise durum tersine dönmektedir; erkeklerin %22'si düzenli spor yaptığını ifade ederken kadınlarda bu oran yalnızca %9 olarak gerçekleşmektedir. Bu

sonuç, spor faaliyetlerinin cinsiyetler arasında en keskin şekilde ayrıştığı alanlardan biri olduğunu ortaya koymaktadır.

Diğer faaliyetlerde ise benzer oranlarda seyreden bir dağılım görülmektedir. Sinemaya gitme, cafeye gitme ve gönüllü işlerde çalışma gibi aktivitelerde kadınlar ve erkeklerin düzenli katılım oranları birbirine yakın seyretmekte, belirgin bir fark oluşturmamaktadır.

Grafik 22; Düzenli Yapılan Boş Zaman Faaliyetlerinin Cinsiyet Bazında Oranı

Öte yandan bazı faaliyetlerin gençlerin önemli bir kısmı tarafından hiç yapılmadığı dikkat çekmektedir.

- Sinemaya gitmeyenlerin oranı %41 ile en yüksek grubunu oluşturmaktadır.
- Spor yapmayanların oranı %18, gönüllü işlere hiç katılmayanların oranı %21 ve
- Kafeye gitmeyenlerin oranı %11 düzeyindedir.
- Kitap okumayanların oranı ise %10 olup diğer faaliyetlere kıyasla daha düşüktür.

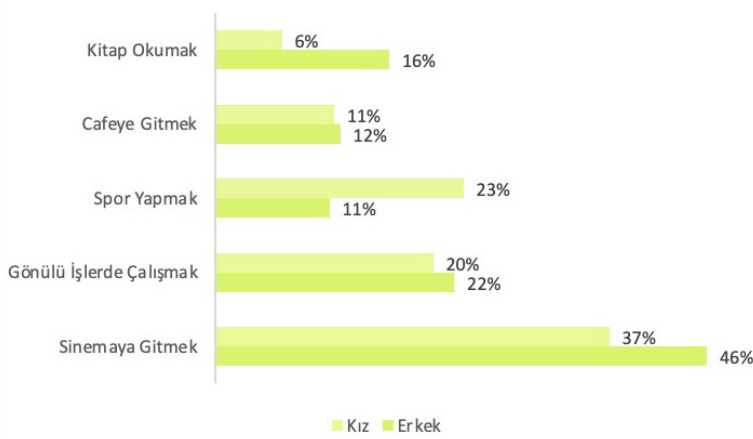
Bu bulgular, gençlerin boş zamanlarını çoğunlukla düşük maliyetli, bireysel ve erişilebilir faaliyetlerle değerlendirmekte olduklarını, sosyalleşme veya kültürel katılım gerektiren etkinliklerde ise katılım seviyesinin belirgin şekilde düştüğü şeklinde yorumlanabilir.

Boş zaman pratiklerine yönelik odak gruplarda değinilen ortak temalar ise kadınlar daha çok bireysel, içe dönük faaliyetlere yönelirken; erkekler daha çok aktif, sosyal etkileşimli ve dışa dönük pratikleri tercih etmektedir. Erkeklerin belirttiği faaliyetler daha çok arkadaşlarla kafelerde vakit geçirmek, halı saha ve basketbol gibi sporlar yapmak, PlayStation oynamak ve gezmek üzerine kuruludur. Kadınlar ise Boş zamanlarını genellikle kitap okuyarak, yazı yazarak, müzik dinleyerek ve film/dizi izleyerek değerlendirmektedirler

Bazı faaliyetlere hiç katılmayanların cinsiyet kırılıma bakıldığında, düzenli yapılan faaliyetlerde görülen ayrışmaların benzer biçimde burada da tekrarlandığı görülmektedir.

Spor yapmama oranı kadınlarda %23, erkeklerde %11 düzeyindedir. Kitap okumayanların oranı ise erkeklerde %16, kadınlarda %6 olup, düzenli kitap okuma oranlarında olduğu gibi kadınların okuma alışkanlığını daha yüksek olduğunuteyit etmektedir. Erkeklerin %46'sının ve kadınların %37'sinin sinemaya hiç gitmiyor olması, boş zaman faaliyetleri ile ilgili ayrı bir çarpıcı veri ortaya koymaktadır.

Grafik 23; Hiç Yapılmayan Boş Zaman Faaliyetlerinin Cinsiyet Bazında Oranı

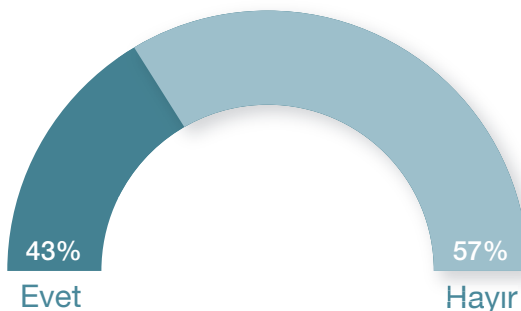
Zararlı alışkanlıklara ilişkin veriler, gençlerin büyük çoğunluğunun bu tür davranışlardan uzak durduğunu göstermektedir. İçki tüketimi konusunda gençlerin yalnızca %2'si düzenli olarak içki içtiğini belirtirken, %76'sı hiç içmediğini ifade etmektedir.

Sigara kullanımında ise oranlar görece daha yüksektir; gençlerin %17'si düzenli sigara içtiğini, %61'i ise hiç sigara kullanmadığını belirtmiştir. İçki tüketimi oldukça düşük seviyede kalmakla birlikte sigara

kullanımı ise daha görünürdür. Ancak yine de gençlerin önemli bir kısmının bu alışkanlığa yönelmediğini ortaya koymaktadır.

3. MEKÂNLAR ve ERİŞİM OLANAKLARI

Grafik 24; Gençlerin Hobileri/İlgi Alanlarına Yönelik Mekanların Varlığı

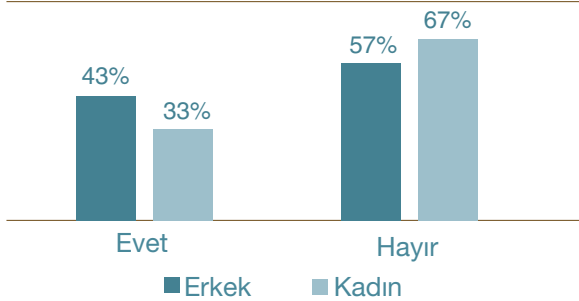
3.1. Mevcut Mekanlar ve Katılım

Gençlerin hobilerini ve boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri mekânlara ilişkin değerlendirmelerinde, katılımcıların %43'ü kentte bu tür alanların mevcut olduğunu belirtmiştir.

Buna karşılık gençlerin %63'ü, var olan mekânlara erişimde güçlük ya-

şadığını ifade etmiş ve bu durum, mekânsal olanakların bulunsa bile erişilebilirlik açısından önemli sınırlılıkların sürdüğüne işaret etmiştir.

Grafik 25; Gençlerin Hobileri/İlgi Alanlarına Yönelik Mekanlara Erişimin Cinsiyet Bazında Oranları

Cinsiyet kırılımı incelendiğinde, bu mekânlara erişim konusunda kadınların erkeklere kıyasla daha dezavantajlı bir konumda olduğu görülmektedir. Kadınların %67'si hobilerini ve boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri alanlara erişemediğini belirtirken, erkeklerde bu oran %57 düzeyindedir.

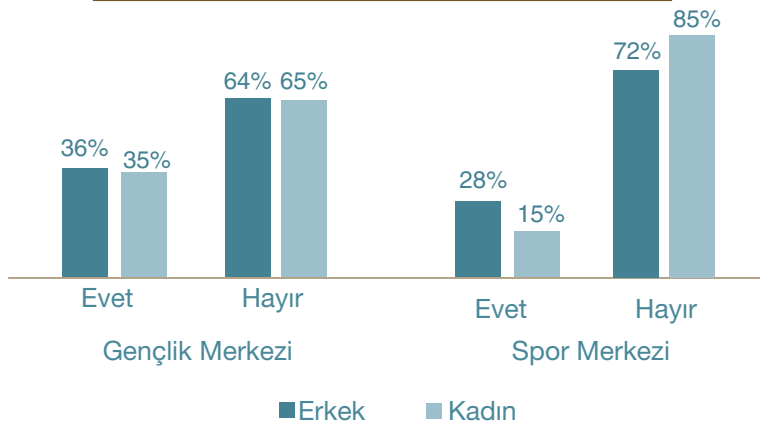
Gençlik ve spor merkezlerine katılıma ilişkin veriler, gençlerin bu tür kurumsal mekânlarla ilişkilerinin oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Gençlik merkezlerine gidenlerin toplam genç nüfus içindeki sayısı 354 kişi olup, bu oran erkeklerde %36, kadınlarda %35 düzeyinde seyretmektedir. Cinsiyetler arasında belirgin bir fark olmamakla birlikte, toplamda gençlerin üçte ikisine yakınının bu merkezlere gitmediği görülmektedir.

Spor merkezlerine katılım ve düzenli spor yapma verileri birlikte değerlendirildiğinde, gençlerin sporla ilişkilerinin oldukça sınırlı olduğu görülmektedir.

Spor merkezlerini kullanan gençlerin sayısı yalnızca 205 kişi olup, bütün erkeklerde kullanım oranı %28, kadınlarda ise %15 düzeyindedir. Bu tablo düzenli spor yapma alışkanlıklarıyla da örtüşmektedir; erkeklerin %22'si düzenli spor yaptığını belirtirken kadınlarda bu oran %9'a düşmektedir. Ayrıca spor merkezlerini hiç kullanmayanların erkeklerde %72, kadınlarda ise %85 gibi çok yüksek oranlarda seyretmesi, spor alanları kullanımlarının kadınlar için daha sınırlı olduğunu göstermektedir. Spor yapma kültüründeki cinsiyet farklarının

spor katılımını belirgin biçimde kısıtladığını ortaya koymaktadır.

Grafik 26; Cinsiyete Göre Gençlik ve Spor Merkezlerine Katılım Oranları

Odak grup görüşmelerinde benzer bulgular desteklenmektedir. Gençlerin ortak ve en güçlü teması, şehirde kültürel, akademik veya eğlence amaçlı yeterli, çeşitli ve güvenli sosyalleşme alanlarının bulunmamasıdır. Bazı katılımcılar alanların yeterli olmadığını ancak güvenli olduğunu belirtse de, genel kanı yeterli ve güvenli alanların eksikliği yönündedir.

Genel yetersizliğin yanı sıra, ders çalışmaya uygun sessiz alanlar (kütüphaneler/etüt salonları) ve organize kültürel/eğlence etkinlikleri (sinema, konser, kamp) gibi spesifik mekânların yokluğu öne çıkmaktadır. Kadınlar, Adıyaman'da güvenli sosyalleşme alanı olmadığını düşünmektedir; bu güvensizlik, özellikle akşam saatlerinde kendini 9'dan önce evde olma ihtiyacı şeklinde somutlaştırmaktadır. Ayrıca, katıldıkları kurslarda dahi yeterli denetim olmadığını ve bu nedenle güvenli bir alan sunulmadığını belirtmişlerdir.

Erkekler ise yoğunluklu olarak Erkekler, şehirde gece kulübü, konser veya kamp organizasyonları gibi sosyal ortamların hiç olmadığını dile getirmişlerdir. Ayrıca kız arkadaşıyla rahatça gidebileceği bir alan bulunmamasından ve yeşil alanların yetersizliğinden şikâyet etmişlerdir. Bazı erkekler sosyalleşme alanlarının güvenli ve yeterli olduğunu düşünürken, diğer bir kısmı alanların sıkıntılı ve pahalı olduğunu belirtmiştir. Gençlerin sosyal pratikleri, ekonomik kısıtlılıklar ve güvenlik kaygıları ile doğrudan şekillenmekte; bu durum özellikle genç kadınların özerk hareket alanını kısıtlamaktadır.

3.2. Mekansal Beklentiler

Gençlerin hobileri ve ilgi alanları doğrultusunda Adıyaman'da nasıl mekânlar görmek istediklerine ilişkin bulgular, talebin ağırlıklı olarak doğa, spor, sosyalleşme odaklı alanlarda yoğunlaştığını göstermektedir.

En çok dile getirilen üç tercih;

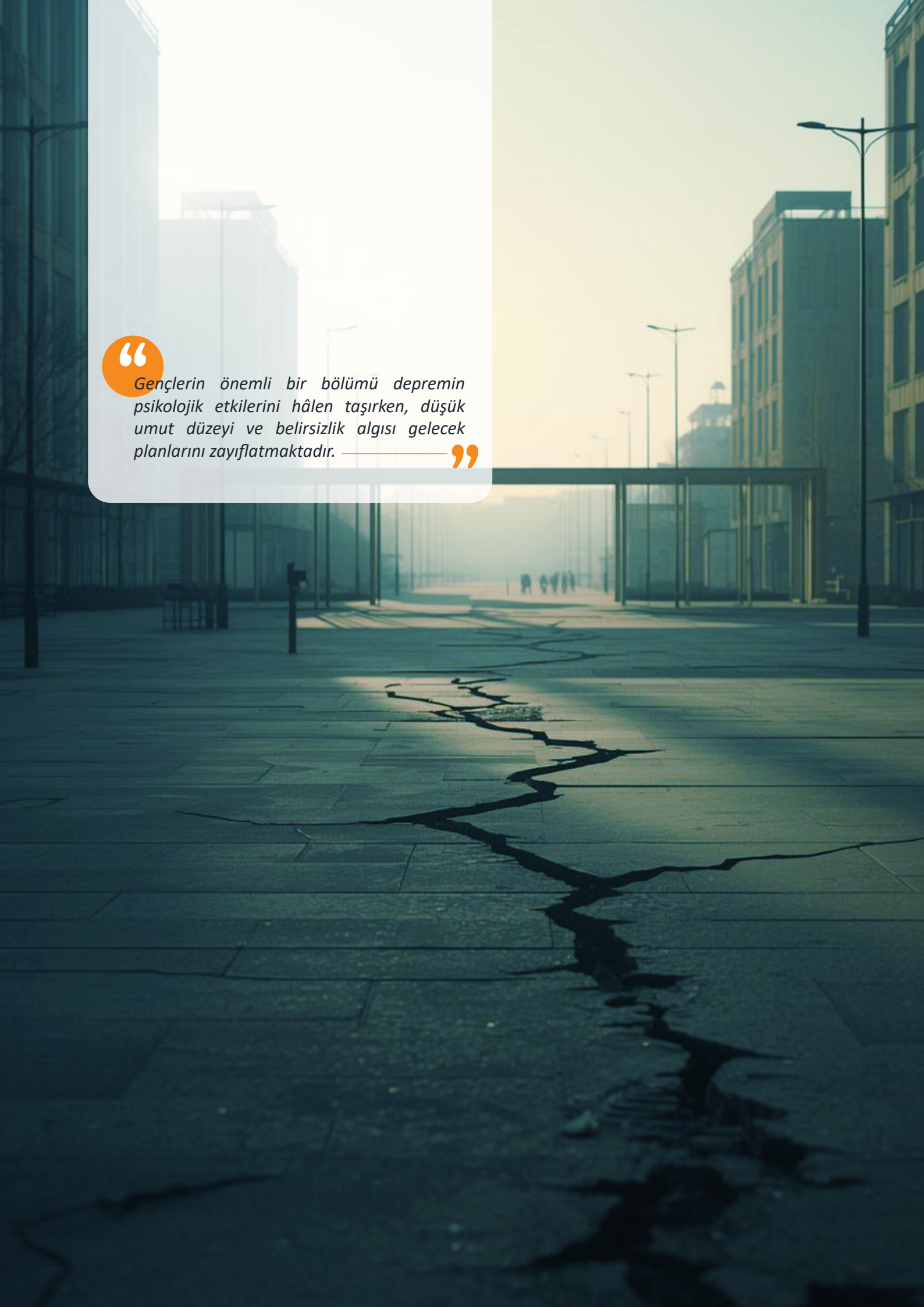
1. Doğa yürüyüşü, bisiklet ve kamp kulüpleri (%44,1),
2. Gençlik spor merkezleri (%41,5)
3. Müzik atölyeleri ile prova stüdyolarıdır (%41,4).

Bu tablo, gençlerin hem fiziksel hem de yaratıcı faaliyetlere erişebilecekleri, stres atabilecekleri ve sosyalleşebilecekleri alanlara güçlü bir ihtiyaç duyduğunu düşündürmektedir. Diğer yanıtlar, tercih oranlarına göre aşağıda sıralanmıştır;

- Kafe/kültür evi tarzı sosyalleşme alanları (%35,9)
- Yabancı dil konuşma kulüpleri (%34,8)
- Gençlik merkezleri (%31,6)
- Sinema gösterimleri ve kısa film atölyeleri (%30,8)
- Girişimcilik ve kariyer gelişimi merkezleri (%30,1)
- Kütüphane ve ortak çalışma alanları (%29,7)
- Kitap kulüpleri, tartışma ve fikir atölyeleri (%28,2)
- Tiyatro / drama çalışmaları (%26,4)
- Fotoğrafçılık kulüpleri (%26,3)
- Sosyal yardım ve dayanışma toplulukları (%25,4)
- Afet gönüllülüğü ve ilk yardım eğitim merkezleri (%24,3)
- Kodlama, robotik veya yapay zekâ atölyeleri (%23,0)
- Gençlik meclisleri ve katılım platformları (%22,7)
- Kaykay, paten, tırmanma duvarı gibi alternatif spor alanları (%22,1)
- E-spor veya masa oyunları alanları (%21,8)
- Halk dansları veya modern dans kursları (%20,8)
- Bilim ve inovasyon merkezleri (%20,6)

- Hayvan hakları / sokak hayvanları gönüllü grupları (%19,9)
- STEM etkinlikleri – bilim, teknoloji, mühendislik, matematik (%18,6)

Genel olarak bu bulgular, gençlerin boş zamanlarını pasif biçimde geçirmekten ziyade aktif, üretken ve sosyal etkileşime açık alanlara yönelmek istediklerini göstermektedir. Özellikle doğa ve spor temelli faaliyetlerin ilk sıralarda yer alması, deprem sonrası dönemde gençlerin fiziksel ve ruhsal iyilik hâllerini destekleyecek açık alanlara duyulan ihtiyacı yansıttığını düşündürmektedir.

“

Gençlerin önemli bir bölümü depremin psikolojik etkilerini hâlen taşıırken, düşük umut düzeyi ve belirsizlik algısı gelecek planlarını zayıflatmaktadır.

”

BÖLÜM IV PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ, SOSYAL İLİŞKİLER VE GELECEK ALGISI

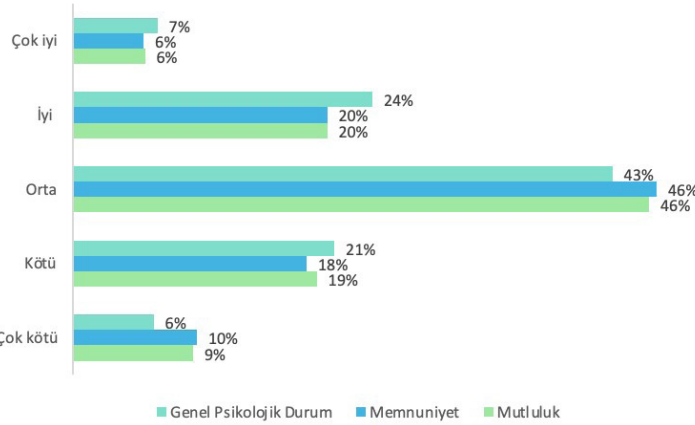
1. GENEL YAŞAM MEMNUNİYETİ ve DUYGUSAL DURUM

1.1. Yaşam Memnuniyeti ve Psikolojik Durum

Gençlerin mutluluk, yaşam memnuniyeti ve genel psikolojik duruma ilişkin değerlendirmeleri büyük ölçüde paralel bir görünüm sunmaktadır.

Her üç göstergede de “çok kötü” ve “kötü” kategorilerinde yer alanların toplam oranı yaklaşık yüzde %25-30 bandında seyretmekte; bu durum, gençlerin dörtte birinin kendisini olumsuz bir iyi olma hâlinde tanımladığını göstermektedir.

Grafik 27; Genel Psikolojik Durum, Mutluluk ve Memnuniyet Oranları

Buna karşılık, en geniş yanıt grubu tüm göstergelerde “orta” düzeyde yoğunlaşmakta ve bu oran yaklaşık %43-46 aralığında değişmektedir. Bu eğilim, gençlerin önemli bir bölümünün ne belirgin bir memnuniyet ne de açık bir memnuniyetsizlik ifade ederek daha temkinli ve kararsız bir konumda yer aldığını ortaya koymaktadır.

Cinsiyete göre dağılımlar da bu genel tabloyla büyük ölçüde

de örtüşmekte; kadın ve erkek gençlerin iyi olma hâli değerlendirmelerinde anlamlı bir farklılık gözlenmemekte, benzer oranlarda orta ve olumsuz kategorilerde yer aldıkları görülmektedir.

1.2. Mutluluk Kaynakları

Gençleri en çok mutlu eden unsurlar incelendiğinde, genel dağılımın birkaç temel başlıkta toplandığı görülmektedir.

Grafik 28; Gençlerin Mutluluk Kaynakları

En yüksek oran % 30 ile “sağlıklı olmak”tır; bu bulgu, gençlerin mutluluğu öncelikle kendi fiziksel ve ruhsal iyilik halleri üzerinden tanımladıkları şeklinde yorumlanabilir.

İkinci sırada % 19 ile “aileye bağlı olmak” yer almakta, aile ilişkilerinin gençlerin mutluluk algısında güçlü bir dayanıklılık kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır.

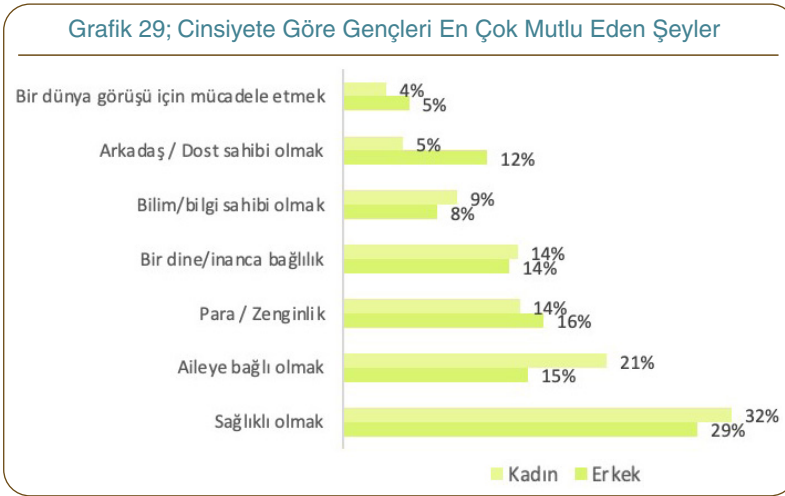
Üçüncü sırada yüzde 15 ile “para/zenginlik” bulunmaktadır; maddi güvence ve ekonomik rahatlık gençler için önemli bir mutluluk belirleyicisi olarak öne çıkmaktadır. Bunu yüzde 14 ile “bir dine/ inanca bağlılık” izlemekte; bilgi sahibi olmak ve arkadaş/dost ilişkileri ise yüzde 8 oranıyla ifade edilmektedir.

Bu verilere cinsiyet kırılımında bakıldığında, gençleri en çok mutlu eden unsurlar arasında benzer bir genel sıralama olduğunu, ancak bazı alanlarda belirgin farklar bulunduğunu göstermektedir.

En yüksek değer her iki cinsiyet için de açık biçimde “sağlıklı olmak”tır; kadınlarda % 32, erkeklerde ise % 29 ile sağlık gençlerin mutluluk algısının en temel belirleyicisi konumundadır.

Bunun yanı sıra, “aileye bağlı olmak” kadınlarda % 21 ile erkeklere kıyasla (% 15) daha güçlü bir mutluluk kaynağı olarak öne çıkmaktadır.

Grafik 29; Cinsiyete Göre Gençleri En Çok Mutlu Eden Şeyler

Erkeklerde en belirgin farklılaşma ise arkadaşlık/dostluk ilişkilerinde görülmektedir; erkeklerin yüzde 12'si arkadaş sahibi olmayı en çok mutlu eden unsurlardan biri olarak belirtirken, bu oran kadınlarda yalnızca % 5'tir. Bu üç farklılık birlikte değerlendirildiğinde, kadınların mutluluğunu daha çok sağlık ve aile bağları şekillendirirken, erkeklerde sosyal çevrenin ve arkadaşlık ilişkilerinin görece daha yüksek bir ağırlığa sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgular, gençlerin günlük yaşamda mutluluk deneyimlerinin üç temel alan etrafında şekillendiğini ortaya koymaktadır. Sosyal ilişkiler ve duygusal destek, gençler için en güçlü mutluluk kaynaklarının başında gelmektedir. Arkadaş çevresiyle vakit geçirmek, sosyalleşmek ve aile üyeleri ya da yakın ilişkilerden görülen ilgi ve destek, gençlerin kendilerini güvende, değerli ve anlaşılmış hissetmelerine katkı sağlamaktadır. Günlük yaşam içinde alınan samimi bir mesaj ya da paylaşılan kısa bir an dahi, gençlerin ruh hâlini olumlu yönde etkileyebilmektedir.

Kişisel başarı ve kontrol duygusu, gençlerin mutluluğunu besleyen bir diğer önemli unsur olarak öne çıkmaktadır. Günü planladıkları şekilde geçirebilmek, sorumluluklarını yerine getirmek ve akademik ya da bireysel hedeflerde ilerleme kaydetmek, gençlerde tatmin ve yeterlilik hissini güçlendirmektedir. Özellikle emek verilen bir sürecin somut bir sonuçla karşılık bulması, gençlerin motivasyonunu ve iyi olma hâlini artırmaktadır.

Bununla birlikte, fiziksel konfor ve gündelik hayattaki küçük keyifler gençlerin mutluluk algısında tamamlayıcı bir rol oynamaktadır. Yeterli uyku, dinlenme, iş ve sorumluluk baskısının azalması, sevilen yiyeceklerin tüketilmesi ve kısa süreli de olsa finansal rahatlatma yaşanması, gençlerin stres düzeyini azaltarak günlük yaşamda daha olumlu hissetmelerini sağlamaktadır.

1.3. Depremlerin Psikolojik ve Fiziksel Etkileri

Gençlerin 6 Şubat depremlerinin psikolojik/fiziksel etkilerine ilişkin değerlendirmeleri incelendiğinde, özellikle “Evet hissediyorum” ve bunun hemen ardından gelen ikinci kategori birlikte ele alındığında, toplamda gençlerin yaklaşık % 45'inin depremin psikolojik etkisini hissettiğini ifade ettiği görülmektedir.

Bu oran cinsiyetler arasında benzerlik göstermekle birlikte, kadınlarda hissedilen etki düzeyinin erkeklere kıyasla biraz daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Kadın gençlerde ilk iki kategorinin toplamı yaklaşık % 48'e ulaşırken, erkeklerde bu oran % 39 civarında kalmaktadır.

Buna paralel olarak, "Hayır hissetmiyorum" yanıtı erkeklerde daha yüksek görünmekte; erkeklerin % 15'i depremin psikolojik etkisini hissetmediğini belirtirken, bu oran kadınlarda % 9'dur.

Bu bulgular, depremin psikolojik etkisinin gençlerin önemli bir bölümünde devam ettiğini ve özellikle genç kadınlarda bu etkinin daha belirgin hissedildiğini göstermektedir.

Odak grup görüşmeleri, gençlerin mutluluk, memnuniyet, genel psikolojik durumları ve 6 Şubat depremlerinin devam eden etkilerine dair deneyimlerini bütüncül bir tablo hâlinde ortaya koymuştur.

Gençler, deprem sonrasında hayatlarının birçok alanında süregelen bir

toparlanma ve uyum çabası içinde olduklarını; bu durumun duygusal iyi olma hâllerini doğrudan etkilediğini ifade etmiştir. Görüşmelerde sıkça dile getirilen ekonomik güçlükler, belirsizlik, güvenlik kaygısı, ve sosyal alanların sınırlılığı hem mutluluk hem memnuniyet hem de genel psikolojik dayanıklılığı zayıflatan temel unsurlar olarak yorumlanmıştır.

Depremden önceki yaşam tarzlarıyla şimdiki yaşam tarzlarının tamamen değiştiğini, akrabalık bağlarının zayıfladığını ve geleneksel kültürün yok olduğunu hissettiklerini belirtmişlerdir. Sosyal çevrelerin dağılması, arkadaşlık ilişkilerinin zayıflaması ve aile içi stresin artması gençlerin psikolojik durumunu daha da kırılganlaştırmakta; psikolojik destek mekanizmalarına erişimin sınırlılığı ise bu yükün hafiflemesini zorlaştırmaktadır.

2. SOSYAL/YAKIN İLİŞKİLER ve ARKADAŞLIK AĞLARI

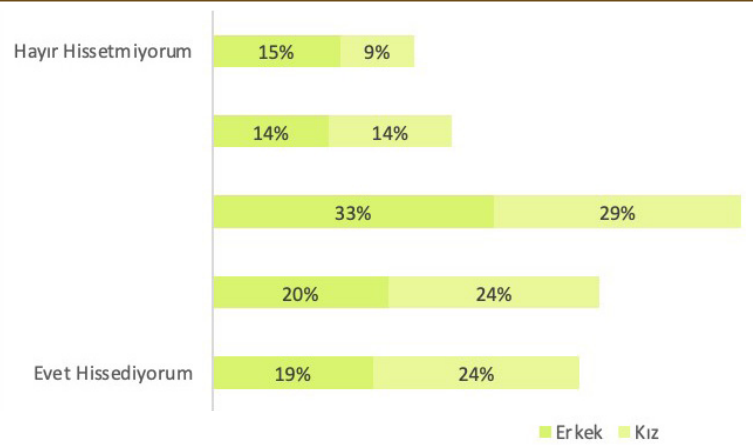
2.1. Sosyallik Algısı ve Arkadaşlık Ağları

Gençlerin kendilerini "sosyal biri" olarak tanımlama düzeyleri değerlendirildiğinde, hem erkeklerde hem de genç kadınlarda yüksek bir oranla "evet" yanıtının öne çıktığı görülmektedir.

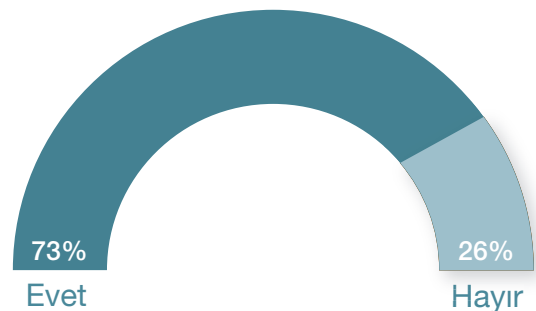
Erkeklerin yaklaşık % 74'ü, genç kadınların ise yaklaşık % 73'ü kendisini sosyal biri olarak tanımlamıştır. Bu tablo, gençlerin öznel algılarında sosyallik düzeylerini genel olarak yüksek değerlendirdiklerini ve bu konuda cinsiyete bağlı bir ayrışma olmadığını ortaya koymaktadır.

Gençlerin sosyal çevre genişliğine ilişkin dağılımına bakıldığında, hem erkeklerde hem de kadınlarda büyük çoğunluğun 10 ve üzeri kişiden

Grafik 30; 6 Şubat Depremlerinin Etkilerine İlişkin Değerlendirme

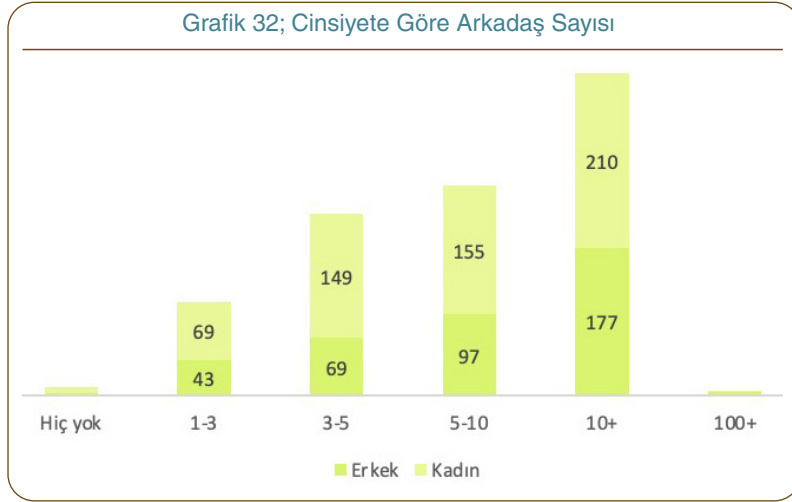

Grafik 31; Sosyallik Algısı

oluşan bir sosyal çevreye sahip olduğunu belirttiği görülmektedir. Daha sınırlı çevreye sahip olduğunu ifade edenler ise toplam içinde oldukça küçük bir grubu oluşturarak, gençlerin genel olarak geniş ve çok katmanlı sosyal bağlara sahip olduğunu göstermektedir.

Grafik 32; Cinsiyete Göre Arkadaş Sayısı

Arkadaş çevrelerinin yanı sıra gençler arasında bir sevgili, partner veya eşe sahip olma oranı ise sınırlı düzeydedir. Bu oran erkeklerde yaklaşık % 35, kadınlarda ise % 31 olarak görülmektedir.

Odak grup görüşmeleri ise nicel verilerden farklı olarak gençlerin sosyal ilişkilerde hayal kırıklığı yaşadığını güven konusunda zorlandıklarını ve gerçekten samimi olduğunu düşündükleri kişi sayısının az olduğunu belirtmiştir. Bu durum, özellikle ça-

buk güvenen gençlerde hayal kırıklıklarına yol açmaktadır. Genç kadınlar bu güvensizlik nedeniyle, insanlarla yaklaşırken temkinli davranmakta ve sosyal ilişkilerde sınırlarını korumaya özen göstermektedirler. Gençlerin önemli bir bölümü, hem aile hem de arkadaş ilişkilerinde zorluk yaşamamak için empati kurabildiğini, saygı ve sevgi çerçevesinde süreci yürüttüğünü ve uyum sağlamaya çalıştığını belirtmiştir. Siyasi konularda anlaşmazlık yaşandığında dahi genelde alttan alma eğilimi yaygındı

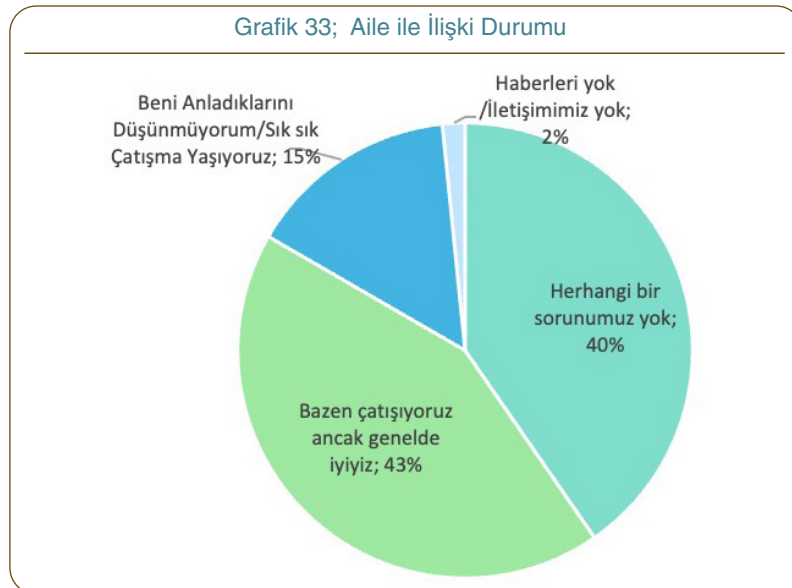
2.2. Aile ile İlişkiler

Gençlerin aileleriyle ilişkilerine dair değerlendirmelerine göre, katılımcıların % 40'ı herhangi bir sorun yaşamadığını, % 43'ü ise ara ara çatışmalar olsa da genel ilişkiyi iyi olarak tanımlamaktadır.

Buna karşılık, % 15'lik bir kesim aileleri tarafından anlaşılmadığını ya da sık çatışma yaşadığını ifade ederken, aileyle iletişimin tamamen kopuk olduğu durumlar % 2 civarındadır.

Bu bulgular, gençlerin büyük çoğunluğunun aileleriyle temel düzeyde işleyen bir ilişkiye sahip olduğunu, ancak belirli bir grubun duygusal mesafe ve iletişim güçlüğü yaşadığını göstermektedir.

Grafik 33; Aile ile İlişki Durumu

Cinsiyete göre aile ilişkileri değerlendirildiğinde, erkek gençlerin kadınlara kıyasla aileyle sorunsuz ilişki bildirme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir (erkeklerde %44, kadınlarda %38).

Buna karşılık, kadınlarda "bazen çatışıyoruz ancak genelde iyiyiz" diyenlerin oranı daha yüksektir (%47'ye karşı %36); bu durum kadın gençlerin aile ilişkilerini daha dalgacı ancak genel olarak olumlu bir çerçevede tanımladıklarını göstermektedir.

Grafik 34; Cinsiyete Göre Aile İlişkileri Değerlendirmesi

Aile tarafından anlaşılmadığını ya da sık çatışma yaşadığını belirtenlerin oranı ise her iki cinsiyette de benzer seviyededir (erkek %17, kadın %14).

Bu dağılım, erkeklerin aile ilişkilerini daha sorunsuz algılamaya eğiliminde olduğunu, kadınların ise daha sık çatışma yaşasa da genel ilişkiyi pozitif değerlendirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Odak grup görüşmeleri Aile ilişkileri, gençler açısından güçlü bir destek ve güven hissinden çatışma ve gerilime uzanan ikili bir deneyim alanı olarak öne çıkmaktadır. Katılımcıların bir bölümü ailesiyle sorun yaşamadığını ve özellikle deprem sonrası süreçte aile desteğinin koruyucu bir rol oynadığını ifade ederken, diğer bir kesim fikir ayrılıkları, iletişim sorunları ve zorunlu birlikte yaşama koşullarının ilişkileri zorlaştırdığını belirtmektedir. Bu durum, ailenin hem güven sağlayan hem de kişisel alanı sınırlayan bir yapı olarak deneyimlenmesine yol açmaktadır.

Aile içi gerilimlerin temelinde çoğunlukla kuşak farkından kaynaklanan değer ayrışmaları yer almaktadır. Dini, muhafazakâr ve siyasi görüşlere dair farklılıklar, gençlerin kendilerini baskı altında hissetmelerine neden olurken; deprem sonrası artan ekonomik yoksunluk ve geçim kaygısı da aile içi tartışmaları artıran önemli bir stres unsuru olarak öne çıkmaktadır.

Toplumsal cinsiyet açısından bakıldığında, genç kadınların deneyimleri daha çok kişisel özgürlük ve değer çatışmaları etrafında şekillenmektedir. Kuşak farkı ve muhafazakâr tutumlar nedeniyle baskı hissettiklerini ifade eden bazı genç kadınlar, çatışma yaşamamak adına duygularını ifade etmekten kaçındıklarını belirtmektedir. Buna karşın, kayda değer bir grup genç kadın ailesiyle ilişkilerinin sorunsuz olduğunu ve kendini güvende hissettiğini vurgulamaktadır.

Genç erkeklerin aile ilişkilerinde ise ekonomik sorumluluklar, erken yaşta çalışma, artan yükler ve bağımsızlaşma isteği belirleyici olmaktadır. Sosyal hayata yönelik kısıtlamalar ve evlilik baskısı, erkek gençler için önemli bir gerilim kaynağı olarak öne çıkarken; zorunlu olarak aile evinde yaşamak, birçok erkek genç tarafından sosyal ve bireysel gelişimi sınırlayan bir durum olarak tanımlanmaktadır.

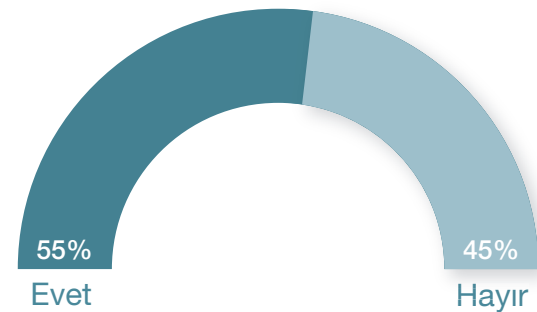
3. PSİKOLOJİK DESTEK İHTİYACI ve ERİŞİM

3.1. Duyguları Açıkça İfade Edebilme

Gençlerin duygularını açıkça ifade edebilme durumuna ilişkin değerlendirmelerde, katılımcıların yaklaşık % 55'i duygularını rahatlıkla ifade edebildiğini, % 45'i ise bu konuda zorlandığını belirtmektedir.

Cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmaktaki; hem kadın hem erkek gençler benzer oranlarda duygusal ifade güçlüğü yaşadıklarını ya da aileleriyle bu konuda rahat hissettiklerini ifade etmektedir.

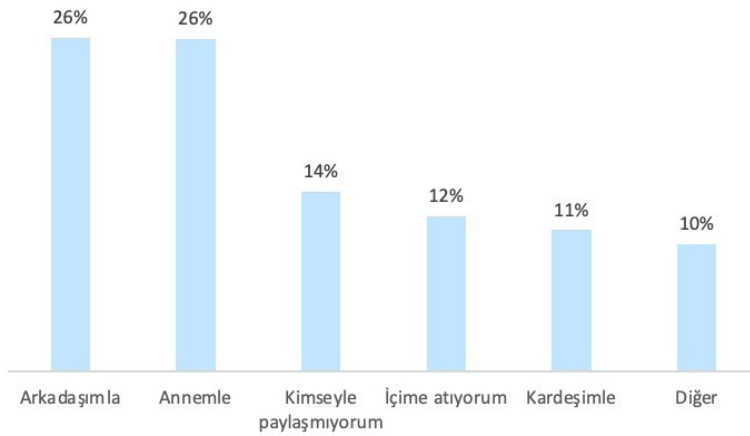
Grafik 35; Duyguları Açıkça İfade Edebilme Oranı

Gençlerin duygusal destek ve paylaşımlarını kimlerle yaptıklarına ilişkin bulgular, oldukça parçalı ancak anlamlı bir dağılıma işaret etmektedir. Katılımcıların % 26'sı bir sorun yaşadıklarında öncelikli arkadaşlarıyla paylaştığını belirtirken, aynı oranda genç anneleriyle paylaştığını ifade etmektedir.

Gençlerin %26'sı ise herhangi biriyle paylaşmadığını söyleyerek içe kapanma, güvensizlik veya

Grafik 36; Gençlerin Sorunlarını Paylaşım Kanalları

uygun bir destek alanının eksikliğine işaret eden bir eğilim göstermektedir.

"Diğer" kategorisini oluşturan yüzde 10'luk kesimin içinde ise babasıyla paylaştığını belirten gençlerin oranı % 4'tür.

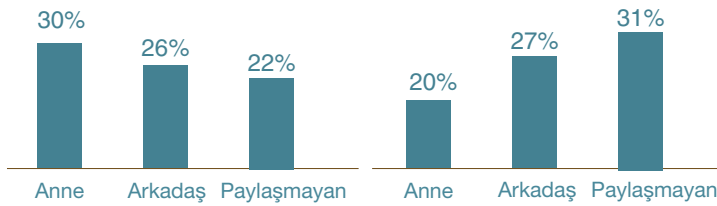
Bu veriler birlikte ele alındığında, gençlerin öncelikli destek ağlarının arkadaş çevresi ve anne olduğu; babayla paylaşımların ise sınırlı düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

Ayrıca kayda değer büyüklükte bir grubun duygularını kimseyle paylaşmaması, psikososyal destek ihtiyacının görünür hale geldiği bir başka önemli bulgudur.

Aynı bulgular cinsiyet ayrımında incelendiğinde, genç kadınlar ile genç erkeklerin sorunlarını öncelikle paylaştığı kişilerde belirgin farklılıklar olduğu görülmektedir. Genç kadınlar için en yoğun paylaşım alanı anne ve arkadaş çevresi olurken, genç erkeklerde kimseyle paylaşmama eğiliminin daha yüksek olduğu görülmemektedir.

Genç Kadın

Genç Erkek

Bu durum, duygusal ihtiyaçların ifade edilmesi konusunda toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklı ek baskıların etkili olabileceğine işaret etmektedir. Bu çerçevede, her iki cinsiyette öne çıkan ilk üç paylaşım kanalı aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Odak gruplarda da benzer şekilde gençlerin psikolojik ve duygusal

zorlanmalarla baş etme biçimlerinde, sorunları öncelikle kendi başına çözme ve içselleştirme eğiliminin belirgin biçimde öne çıktığı görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu, kendini kötü hissettiğinde ya da bir sorun yaşadığında dışarıdan destek aramadan önce yalnız kalmayı, düşünmeyi ve durumu kendi içinde çözmeyi tercih ettiğini ifade etmektedir. Bu yaklaşım, hem genç kadınlar hem de genç erkekler arasında en yaygın baş etme stratejisi olarak öne çıkmakta; dışarıdan destek arayışı ise daha çok içinden çıkılamayan durumlarda devreye giren ikincil bir seçenek olarak görülmektedir.

Dışarıdan destek arandığında ise gençlerin başvuru kanallarının oldukça sınırlı ve kişisel ilişkilere dayalı olduğu dikkat çekmektedir. Destek ağı çoğunlukla anne, abla ya da çok yakın arkadaşlarla sınırlı kalmakta; kurumsal destek mekanizmaları (psikologlar, resmi kurumlar) neredeyse hiç tercih

edilmemektedir. Bazı gençler, duygusal yükü başa çıkma için doğrudan paylaşım yerine oyun oynama, spor yapma gibi aktivitelerle dengeleme ya da namaz kılmak ve dua etmek gibi manevi pratiklere yönelmeyi tercih ettiklerini belirtmektedir.

Cinsiyet kırılımında bakıldığında, genç kadınların destek arayışları daha çok duygusal paylaşım ve arkadaş desteği etrafında şekillenmektedir. Zorlayıcı durumlarda öncelikle yakın arkadaşlara, aile içinde ise özellikle anne ve ablaya başvurulmaktadır. Annelerin sağlığı ve anneden alınan destek, genç kadınlar tarafından en güçlü güven kaynağı olarak ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra, manevi destek, inanç ve içsel güçlenme ihtiyacı da sıkça vurgulanmıştır. Kendi ayakları üzerinde durabilme arzusu, bu manevi güçlenme ihtiyacıyla doğrudan ilişkilendirilmiştir.

Genç kadınlar için en temel ihtiyaçlardan biri, kendilerini açıkça ifade edebilecekleri, anlatabilecekleri ve anlaşılacakları güvenli bir alanın varlığıdır. Konuşabilmek, paylaşabilmek ve duygularının ciddiye alınması, iyi hissetmenin ön koşulu olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte bazı genç kadınlar, zorlandıklarını belli etmemek için sorunlarını gizlediklerini ve kendi içlerinde çözmeye çalıştıklarını ifade ederek ketumluk ve içe kapanıklık eğilimini vurgulamaktadır.

Genç erkeklerde ise destek arayışı daha çok bağımsızlık, yalnız kalma ve maneviyata yönelme temaları üzerinden ilerlemektedir. Erkek gençler, zorlandıklarında tek başına kalıp düşünmeyi, namaz kılmayı veya dua etmeyi tercih ettiklerini belirtmektedir. Bazı erkekler, birine danışmanın kendilerini "zayıf" göstereceği kaygısıyla sorunlarını paylaşmaktan kaçındıklarını ifade etmektedir. Erkekler aile içinde çoğunlukla anne ve ablalarıyla konuşsalar da, sorunları yüzeysel aktardıklarını ve nihai çözümü yine kendilerinin üretmeye çalıştıklarını belirtmektedir.

Bu durum, özellikle erkeklerde duygusal ifade üzerindeki kültürel baskının güçlü olduğunu; kadınlarda ise daha açık destek ağlarına rağmen yine de güçlü bir bireysel baş etme eğiliminin varlığını ortaya koymaktadır.

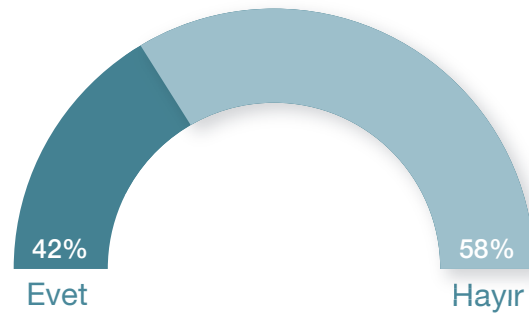
3.2. Psikolojik Destek İhtiyacı ve Erişim

Gençlerin psikolojik destek ihtiyaçlarına ilişkin bulgular, ihtiyacın ifadesi ile hizmete erişim arasındaki belirgin ayrışmayı göstermektedir. Katılımcıların % 42'si psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu belirtirken, % 58'i böyle bir ihtiyaç hissetmediğini ifade etmiştir.

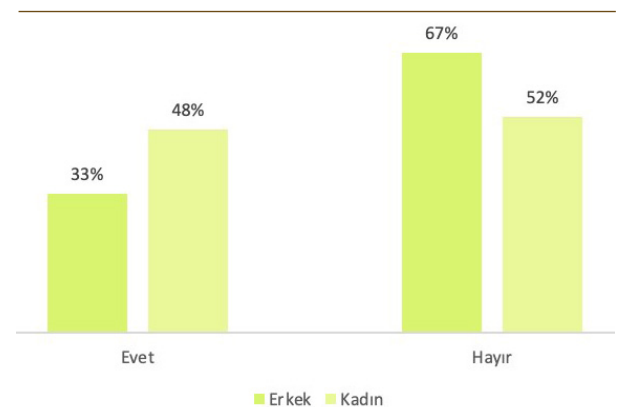
Cinsiyet ayrımı bu tabloyu daha da görünür kılmaktadır. Genç kadınların % 48'i psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu belirtirken, erkeklerde bu oran % 33'tür. Erkeklerin % 67'sinin ihtiyaç hissetmediğini söylemesi, psikolojik destek ihtiyacının ifade edilmesinde toplumsal cinsiyet normlarının etkili olabileceğine işaret etmektedir.

Odak grup görüşmeleri de deprem sonrası dönemde gençlerin ruhsal iyi oluşlarında belirgin bir kırılganlık yaşandığını göstermektedir. Katılımcılar yoğun kaygı, belirsizlik hissi, motivasyon düşüklüğü, uyku bozuklukları ve geleceğe

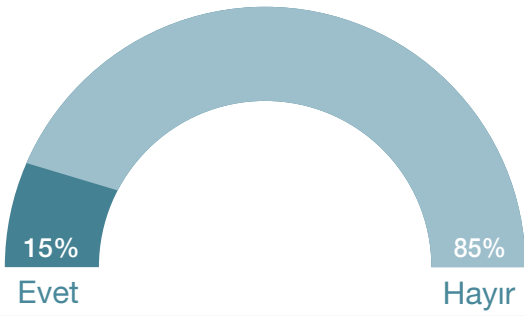
Grafik 37; Psikoloğa Gitme İhtiyacı

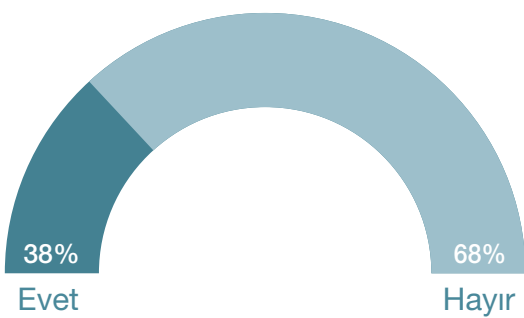
Grafik 38; Cinsiyete Göre Psikoloğa Gitme İhtiyacı

Grafik 39; Psikoloğa Gitme Durumu

Grafik 40; Psikoloğa Gitme İhtiyacı Belirten Gençlerin Psikoloğa Gitme Durumu

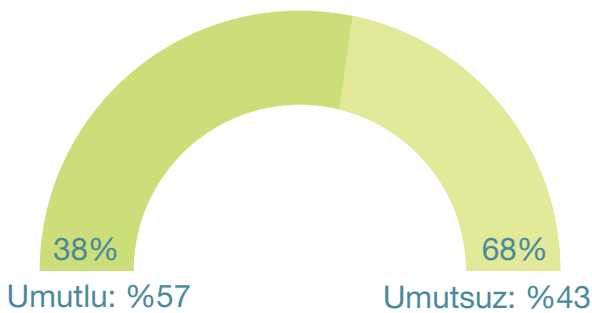
göstermektedir.

Psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu belirten gençler arasında da önemli bir erişim açığı bulunmaktadır. İhtiyaç beyan eden gençlerin yalnızca % 32'si psikoloğa gitmiş, % 68'i ise gitmemiştir.

Genel olarak, gençler arasında psikolojik desteğe yönelik belirgin bir ihtiyaç bulunmakla birlikte, bu ihtiyacın büyük ölçüde karşılanamadığı görülmektedir. Bu durum, erişilebilir ve genç dostu psikososyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesine duyulan gereksinimi açıkça ortaya koymaktadır.

Odak grup görüşmelerinde Gençlerin bir diğer temel ihtiyacı, psikolojik ve fiziksel açıdan daha sakin, huzurlu ve istikrarlı bir yaşam ortamına duyulan özlemdir. Sağlıklı insan ilişkileri, çatışmadan uzak bir sosyal çevre, konforlu ve güvenli bir evde yaşama isteği ile sessiz ve sakin bir çevre ihtiyacı sıklıkla dile getirilmiştir. Terapi desteği alma isteği, duygusal olarak desteklenme ihtiyacı ve içsel boşluk hissi gruplarda açıkça dile getirilmiştir.

Grafik 41; Gelecekte Umutlu Olma Durumu

yönelik güvensizlik gibi duygusal zorlanmaları sıklıkla dile getirmiştir. Eğitim, işsizlik ve geçim baskıları bu durumu daha da derinleştirirken, gençlerde güvensizlik ve kontrol kaybı hissi daha görünür hale gelmiştir.

Bazı gençler, yaşadıkları duygusal yükün günlük işlevselliklerini etkilediğini belirtmiş, ancak bunu yakın çevreleriyle paylaşmakta zorlandıklarını ifade etmiştir.

Erkek katılımcılar duygu paylaşımında daha kapalı bir tutum sergilerken, kadınlar zorlandıklarını daha açık ifade etmekte, ancak çözüm ve destek mekanizmalarına erişimde benzer kısıtlarla karşılaşmaktadır.

Bununla birlikte psikoloğa gitme davranışı oldukça sınırlıdır. Toplam gençlerin yalnızca % 15'i psikoloğa gittiğini ifade etmektedir.

Kadınlarda bu oran % 17 iken erkeklerde % 12 seviyesindedir. Dolayısıyla, kadınlar hem ihtiyaç farkındalığı hem de hizmet arayışına yönelme konusunda erkeklere kıyasla daha yüksek bir eğilim

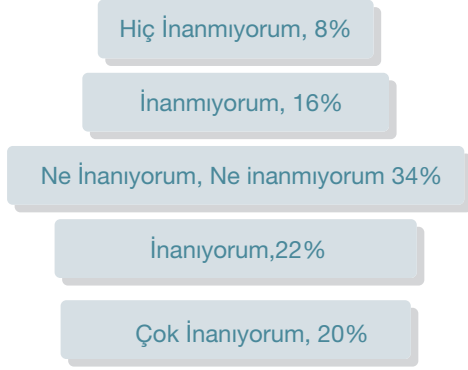
4. GELECEK BEKLENTİSİ ve UMUT

4.1. Geleceğe Dair Umut

Gençlerin geleceğe dair genel umut düzeylerinde belirgin bir kırılma bulunmaktadır. Gençlerimiz % 43'ü geleceğe yönelik umut taşımadığını ifade etmiştir.

Kadın ve erkek gençler arasında umutsuzluk konusunda anlamlı bir fark bulunmaması, bu hissiyatın cinsiyetten bağımsız bir durum olduğunu ortaya koymaktadır.

Grafik 42; 5 Yıl Sonra Hayatının Daha İyi Olacağına İnanç

Beş yıl sonrasına ilişkin beklentiler ise daha dengeli bir tablo sunmaktadır. “Hayatım beş yıl sonra daha iyi olacak” ifadesine verilen yanıtlarda gençlerin % 20’si bu iyileşmeye çok inandığını, % 22’si ise inandığını belirtmiştir.

Bunun yanında % 34’lük bir kesim daha temkinli bir yaklaşım sergileyerek ne inanıp ne inanmadığını ifade etmiştir.

% 16 “inanmıyorum” ve yüzde 8 “hiç inanmıyorum” diyen gençlerle birlikte toplam % 24’lük bir grup olumsuz beklenti bildirmiştir.

Bu dağılım, gençlerin bir bölümünün mevcut güçlükler karşısında zorlanmakla birlikte, orta vadede yaşam koşullarının iyileşebileceğine dair belirgin bir umut taşımayı sürdürdüğünü göstermektedir.

4.2. Gelecek Beklentileri

Gençlerin gelecek beklentilerine ilişkin yanıtlar, belirgin biçimde belirli temalarda yoğunlaşmaktadır. En çok ifade edilen beklenti % 49 ile “iyi bir meslek sahibi olmak”tır; bu bulgu, gençlerin geleceğini ağırlıklı olarak istihdam ve mesleki başarı üzerinden kurguladığını göstermektedir.

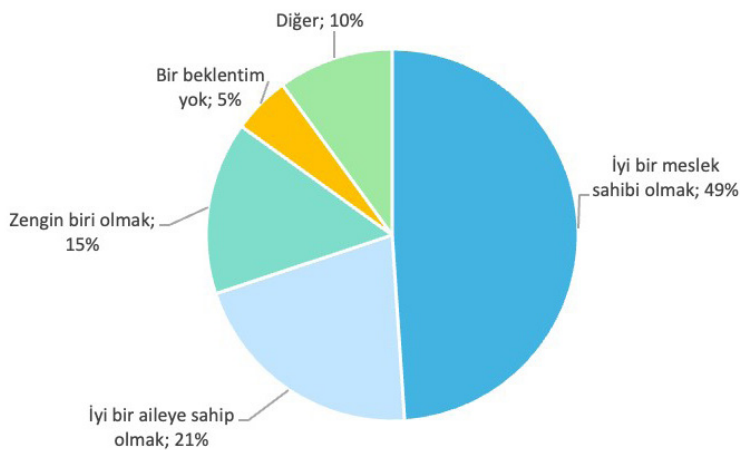
İkinci sırada % 21 ile “iyi bir aileye sahip olmak” gelmekte; bu durum, aile kurmanın gençler açısından önemli bir yaşam hedefi olmaya devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Üçüncü sıradaki “zengin biri olmak” ifadesi % 15 ile ekonomik güvencenin gençler için merkezi bir beklenti olduğunu göstermektedir.

Dördüncü sırada yer alan “bir beklentim yok” yanıtı % 5 oranındadır ve bu grup özellikle gelecek planı yapma konusunda belirsizlik yaşayan veya motivasyon kaybı yaşayan gençlere işaret etmektedir.

“Diğer” başlığı altında toplanan yanıtlar sayısal olarak düşük olsa da gençlerin kişisel değer ve ilgi alanlarına göre çeşitlenen geniş bir beklenti yelpazesi olduğunu göstermektedir. En öne çıkanlar meşhur olmak, başarılı bir siyasetçi olmaktır. Bu gruptaki yanıtlar arasında mutlu ve huzurlu bir yaşam sürmek, kimseye muhtaç olmadan yaşamak, iyi bir insan olmak, topluma fayda sağlamak, sanat ya da spor alanında başarılı olmak, veya dijital platformlarda fenomen olmak gibi bireysel ve farklı içeriklerde hedefler bulunmaktadır.

Grafik 43; Gelecekte Beklenti

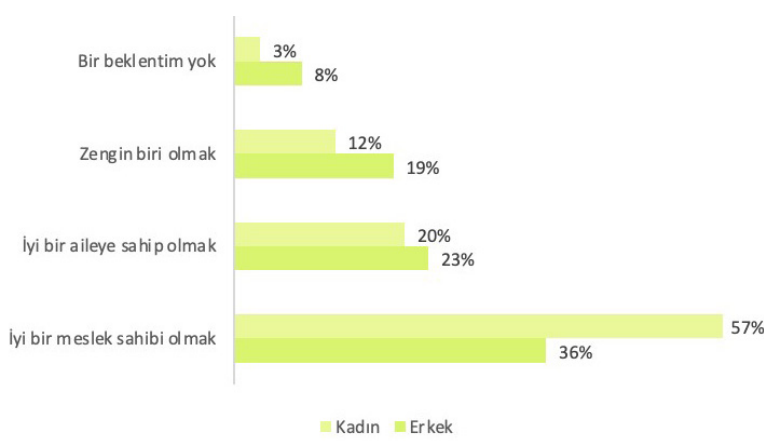

gibi bireysel ve farklı içeriklerde hedefler bulunmaktadır.

Cinsiyet kırılımına bakıldığında ise bazı farklılıklar dikkat çekmektedir. Kadın ve erkek gençler için açık ara öne çıkan beklenti “iyi bir meslek sahibi olmak”tır.

Ancak ikinci sırada kadınlarda “iyi bir aileye sahip olmak” daha güçlü bir biçimde görünürken, erkeklerde “zengin biri olmak” daha belirgin olarak öne çıkmaktadır.

Grafik 44; Cinsiyete Göre Gelecekte Beklenti Oranları

Kadınlar arasında mesleki başarıyla aile kurma hedefinin birlikte ifade edildiği yanıtlar daha sık görülmekte; bu da kadınların geleceğe yönelik beklentilerinde hem ekonomik hem de sosyal istikrar arayışının birlikte değerlendirildiğini göstermektedir.

Bunun aksine erkek gençlerde ekonomik güç ve zenginlik vurgusunun aile beklentisine kıyasla daha baskın olduğu görülmektedir. “Bir beklentim yok” yanıtı ise her iki cinsiyet-

te de düşük olmakla birlikte erkeklerde biraz daha yüksek bir oranda karşımıza çıkmakta, bu durum bazı erkek gençler arasında gelecek planlamasına ilişkin motivasyon eksikliğinin veya belirsizliğin daha yaygın olabileceğine işaret etmektedir.

Odak grup görüşmeleri, gençlerin gelecek beklentilerine ilişkin nicel bulguları destekleyen ve derinleştiren bir çerçeve sunmaktadır. Görüşmelere katılan gençler için “iyi bir meslek sahibi olmak” yalnızca ekonomik güvenlik anlamına gelmemekte; aynı zamanda bağımsızlık, kendini gerçekleştirme ve deprem sonrası yeniden kurulan yaşamda bir yer edinebilme açısından temel bir araç olarak görülmektedir. Mesleki başarı, birçok katılımcı tarafından “hayatın düzelmesi için en somut yol” olarak tanımlanmıştır. Aile kurma isteği ise özellikle kadın katılımcılar arasında, güvenlik ve istikrar ihtiyacıyla ilişkilendirilerek ifade edilmiştir. Ekonomik beklentiler de güçlü biçimde dile getirilmiş; bazı gençler için zenginlik, hayata tutunmanın ve kaybedilen yaşam standartlarının yeniden kazanılmasının bir yolu olarak görülmektedir.

Geleceğe dair belirsizlik, özellikle “bir beklentim yok” diyen gençlerle uyumlu biçimde, odak gruplarda da öne çıkan bir temadır. Bu grup, yaşadıkları belirsizliği; eğitim, barınma, işsizlik ve deprem sonrası koşulların yarattığı güvensizlikle ilişkilendirmektedir. Diğer yandan, daha bireysel hedefler dile getiren gençler de olmuştur. Bunlar arasında topluma fayda sağlamak, kendi işini kurmak, belirli bir mesleğe atanmak, sanatsal başarı elde etmek veya popüler kültür alanlarında görünür olmak gibi çeşitlenen hedefler yer almaktadır. Bu ifadeler, gençlerin bir kısmının standart başarı tanımlarının ötesine geçerek daha kişisel, ilgi alanı temelli bir gelecek kurguladığını göstermektedir.

“

Gençler yeniden inşa süreçlerine dair bilgi ve katılım kanallarından büyük ölçüde dışlanmakta; bu durum kente aidiyet duygusunu ve yerinde kalma motivasyonunu zayıflatmaktadır.

”

BÖLÜM V. VATANDAŞLIK DENEYİMİ, KATILIM VE KAMUSAL HİZMETLERE ERİŞİM

1. ADIYAMAN'DA YAŞAM MEMNUNİYETİ ve YER DEĞİŞTİRME EĞİLİMİ

1.1. Adıyaman'da Yaşamaktan Memnuniyet

Gençlerin “Adıyaman'da yaşamaktan memnun musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar, şehirde yaşam deneyimine ilişkin genel bir memnuniyetsizlik ve güçlü bir kararsızlık eğilimine işaret etmektedir.

Katılımcıların toplam % 38'i (%15'i “hiç memnun değilim”, %23'ü “memnun değilim”) Adıyaman'da yaşamaktan memnun olmadığını belirtmiştir.

Buna karşılık memnun olduğunu ifade edenler yalnızca %17'lik bir kesimi oluşturmaktadır (%12 “memnunum”, %5 “çok memnunum”).

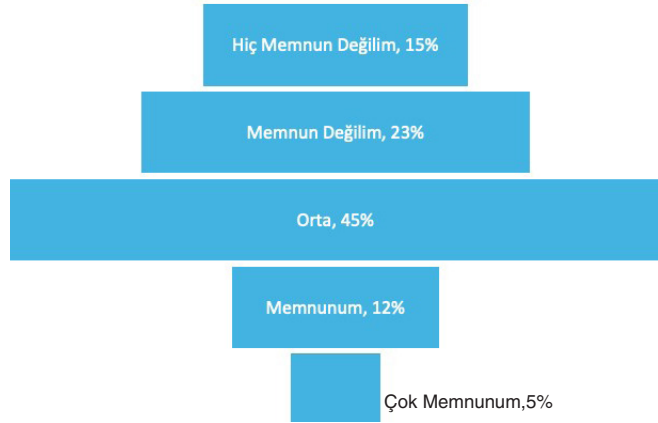
En büyük grup ise % 45 ile “orta” seçeneğini işaretleyen gençlerdir; bu durum, gençlerin önemli bir bölümünün Adıyaman'da yaşamaya dair net bir memnuniyet veya memnuniyetsizlik ifade etmekten kaçınmıştır.

Cinsiyet kırılımı incelendiğinde genel tablo büyük ölçüde korunmakla birlikte bazı farklılıklar görülmektedir. Adıyaman'da yaşamaktan memnun olmadığını belirtenlerin toplamı kadınlarda % 39 (% 17 “hiç memnun değilim”, % 22 “memnun değilim”), erkeklerde ise % 36'dır (%13 + %23). Bu durum, kadınların şehirde yaşamaktan duyduğu memnuniyetsizliğin erkeklere kıyasla biraz daha yüksek olduğunu göstermektedir.

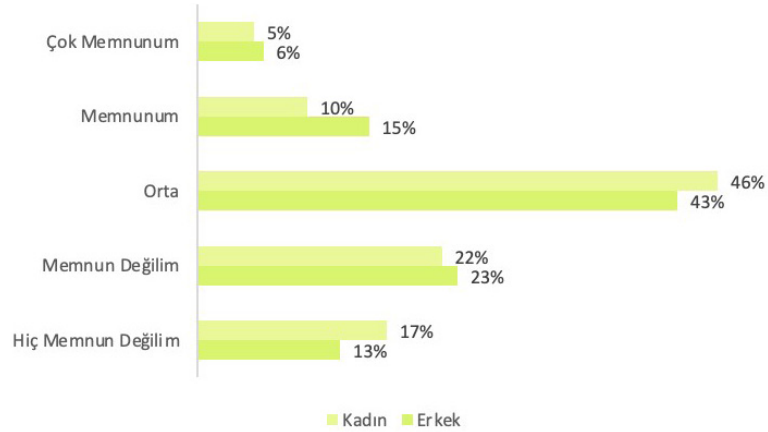
Memnun olduğunu ifade edenler erkeklerde % 21 (% 15 “memnunum”, % 6 “çok memnunum”), kadınlarda ise % 15'tir (% 10 + %5); dolayısıyla erkek gençlerin Adıyaman'da yaşamaktan memnuniyet bildirme oranı kadınlardan daha yüksektir.

“Orta” yanıtı ise kadınlarda % 46, erkeklerde % 43 olarak önemli bir fark ortaya koymamaktadır.

Grafik 45; Adıyaman'da Yaşamaktan Memnuniyet

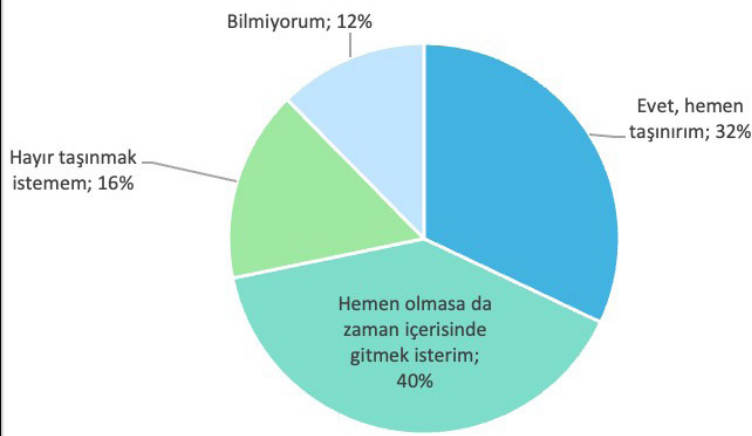

Grafik 46; Cinsiyete Göre Adıyaman'da Yaşamaktan Memnuniyet

1.2. Adıyaman'dan Ayrılma Eğilimi

Grafik 47; Başka Şehre Taşınma Eğilimi

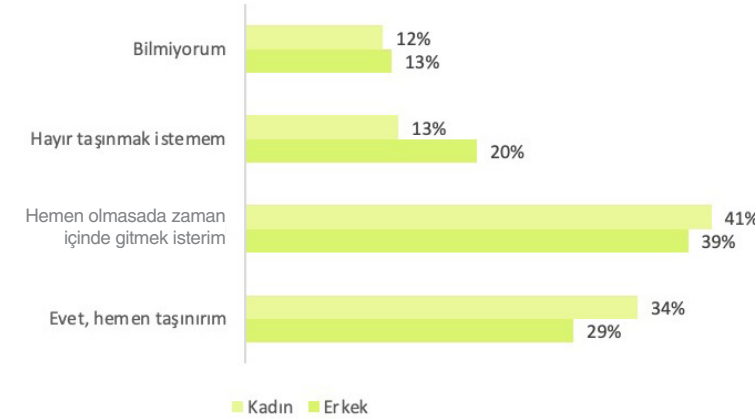

Gençlerin Adıyaman'dan ayrılma eğiliminin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Katılımcıların %32'si "evet, hemen taşınırım" yanıtını verirken, %40'ı "hemen olmasa da zaman içerisinde gitmek isterim" demektedir. Bu iki grubun birlikte değerlendirilmesiyle, gençlerin toplamda %72'sinin kentten ayrılma yönünde bir eğilime sahip olduğu görülmektedir.

Buna karşılık %16'lık bir kesim taşınmak istemediğini belirtirken, %12'si kararsızdır.

Cinsiyet kırılımında bakıldığında kadınların erkeklere kıyasla Adıyaman'dan ayrılma konusunda daha güçlü ve net bir eğilim gösterdiğini; erkeklerde ise kentte kalma yönündeki tutumun görece daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Grafik 48; Cinsiyete Göre Adıyaman'dan Taşınma Eğilimi

Genel olarak ise cinsiyetten bağımsız biçimde, gençler arasında kente dair uzun vadeli aidiyetin zayıf olduğu ve taşınmanın güçlü bir seçenek olarak öne çıktığı söylenebilir.

Erkeklerin %29'u hemen taşınmak istediğini, %39'u ise zaman içerisinde taşınmayı düşündüğünü belirtmektedir. Bu iki grup birlikte ele alındığında erkeklerin %68'i Adıyaman'dan ayrılma eğilimindedir.

Kadınlarda ise bu oran daha yüksektir: %34'ü hemen taşınmak ister-

ken, %41'i zaman içinde taşınmayı planladığını ifade etmekte; toplamda kadınların %75'i kentten ayrılma yönünde bir tutum sergilemektedir.

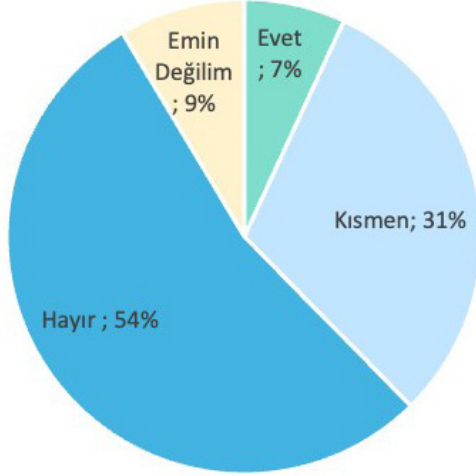
Taşınmak istemeyenlerin oranı erkeklerde %20 iken kadınlarda %13'tür. Kararsızlık oranları ise her iki cinsiyette de birbirine oldukça yakındır (erkeklerde %13, kadınlarda %12).

1.3. Adıyaman'da Sosyal, Kültürel, Ekonomik Hayata Katılım

Adıyaman'da gençlerin sosyal, kültürel ve ekonomik hayata katılımı için yeterli fırsatların olup olmadığına ilişkin değerlendirmeler, genel olarak güçlü bir yetersizlik algısına işaret etmektedir.

Katılımcıların yalnızca %7'si kentte gençlere yönelik yeterli fırsatlar bulunduğunu düşünürken, %31'i bu fırsatların ancak kısmen mevcut olduğunu ifade etmiştir. Buna karşılık, gençlerin yarısından fazlası (%54) Adıyaman'da sosyal, kültürel ve ekonomik hayata katılım için yeterli imkân bulunmadığını belirtmiş, %9'luk bir kesim ise bu konuda emin olmadığını dile getirmiştir.

Grafik 49; Adıyamanda Gençlerin Sosyal, Kültürel, Ekonomik Hayata Katılım için Yeterli Fırsatların Olma Durumuna Yönelik Algı

Bu bulgular, gençlerin kent yaşamına aktif ve sürdürülebilir biçimde katılımını destekleyecek olanakların sınırlı kaldığına dair yaygın bir algıyı ortaya koymaktadır.

Cinsiyet kırılımı incelendiğinde, kadın ve erkek gençlerin değerlendirmelerinin büyük ölçüde benzer bir eğilim izlediği görülmektedir. Erkeklerin %51'i, kadınların ise %56'sı gençlere yönelik fırsatların yeterli olmadığını ifade etmiş; "kısım" yanıtı da her iki grupta yakın oranlarda dile getirilmiştir (erkeklerde %28, kadınlarda %32).

"Evet" diyenlerin oranı her iki cinsiyette de oldukça düşük kalmış, kadınlarda %5, erkeklerde %10 olarak ölçülmüştür.

1.4 Daha Yaşanabilir bir Şehir İçin Beklentiler

Gençlerin daha yaşanabilir bir şehre ilişkin beklentileri incelendiğinde, taleplerin belirli başlıklarda yoğunlaştığı ve özellikle sosyal yaşam, istihdam ve çevresel koşulların ön plana çıktığı görülmektedir.

Bulgulara göre gençler açısından en acil üç öncelik; gençlere özel sosyal ve kültürel alanların çoğaltılması (%68), gençler için istihdam fırsatlarının artırılması (%67) ve temiz çevre, yeşil alanlar ile iklim dostu politikaların hayata geçirilmesidir (%58). Bu üç başlık, gençlerin hem gündelik yaşam kalitesini hem de geleceğe dair güven ve aidiyet duygusunu doğrudan etkileyen temel alanlar olarak öne çıkmaktadır.

Gençlerin daha yaşanabilir bir şehir için dile getirdiği diğer öncelikler ise şunlardır;

- Gençlere özel sosyal ve kültürel alanların çoğaltılması (%68)
- Gençler için istihdam fırsatlarının artırılması (%67)
- Temiz çevre, yeşil alanlar ve iklim dostu politikaların hayata geçirilmesi (%58)
- Şehir içi ulaşım olanaklarının artırılması (%55)
- Eğitim olanaklarının artırılması (%53)
- Kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerin artırılması (%53)
- Afetlere karşı daha hazırlıklı ve dayanıklı altyapıların kurulması (%48)
- Gençlerin karar alma mekanizmalarına katılımının artırılması (%47)
- Barınma koşullarının iyileştirilmesi ve artan kira sorunlarına çözüm bulunması (%46)
- Toplumsal dayanışma, sivil toplum ve gönüllülük faaliyetlerinin desteklenmesi (%43)
- Yerel yönetimlerin gençlerle daha fazla iletişim kurması ve iş birliği yapması (%43)
- Psikososyal destek hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması (%40)
- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması (%40)
- Kamusal alanlarda güvenliğin artırılması (%38)

Bu dağılım, gençlerin daha yaşanabilir bir şehir talebinin yalnızca fiziksel altyapı ve hizmetlere odaklanmadığını; aynı zamanda sosyal etkileşim alanları, ekonomik güvenceler, çevresel sürdürülebilirlik ve yönetim süreçlerine katılım gibi çok katmanlı bir çerçevede şekillendiğini göstermektedir. Özellikle sosyal ve kültürel alanlar ile istihdam olanaklarının ilk sıralarda yer alması, gençlerin şehirle kurdukları ilişkinin yalnızca barınma temelli değil, üretme, sosyalleşme ve kente aidiyet hissetme üzerinden kurulduğuna işaret etmektedir.

Bu bulgulara paralel olarak odak gruplarda Gençler Şehirdeki sosyalleşme alanlarının çoğalması gerektiği, park ve yeşil alan eksikliği olduğu sıklıkla dile getirilmiştir. Bu alanların eksikliği, gençlerin sıkılmasına ve toplumsal gerginliğin artmasına yol açtığı yönünde yorumlanmıştır. Öğrenciler için ekonomik olarak rahatlayabilecekleri alanların ve ücretsiz gezilerin düzenlenmesini istemişlerdir. Sosyalleşme alanlarının çoğalmasının ders çalışma motivasyonlarını olumlu etkileyeceğini düşünmektedirler özellikle genç erkekler, bireysel maddi ihtiyaçların yanı sıra, şehrin toparlanmasına dair somut işaretlerin (akşam ışıklarının yanması, evlerin yeniden yapılması, kentin canlanması) kendilerini psikolojik olarak daha iyi hissettireceğini ifade etmişlerdir

2. YENİDEN İNŞA SÜREÇLERİNE KATILIM

2.1 Yeniden İnşa Süreçlerine Katılım

Depremlerden sonra yürütülen yeniden inşa sürecine ilişkin bulgular, gençlerin bu sürece dair bilgi düzeyinin oldukça sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

İnşaa süreçlerine yönelik bilgilere sahip olma durumuna bakıldığında, “Biliyorum” (%17) ve “detaylı

Grafik 50; Yeniden İnşa Süreçleri ile İlgili Bilgi Sahibi Olma Durumu

biliyorum” (%8) yanıtları birlikte değerlendirildiğinde, yeniden inşa süreci hakkında bilgi sahibi olduğunu ifade edenlerin toplam oranı yalnızca %25’te kalmaktadır.

Buna karşılık gençlerin %13’ü sürece dair hiç bilgi sahibi olmadığını, %21’i bilmediğini belirtirken, %40’ı kararsız bir tutum sergilemektedir. Bu dağılım, gençlerin büyük çoğunluğunun yeniden inşa sürecini ya yeterince tanımadığını ya da bu konuda net bir algı geliştiremediğini göstermektedir. Sürecin gençler açısından yeterince görünür olmadığı, bilgilendirme ve iletişim mekanizmalarının sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır.

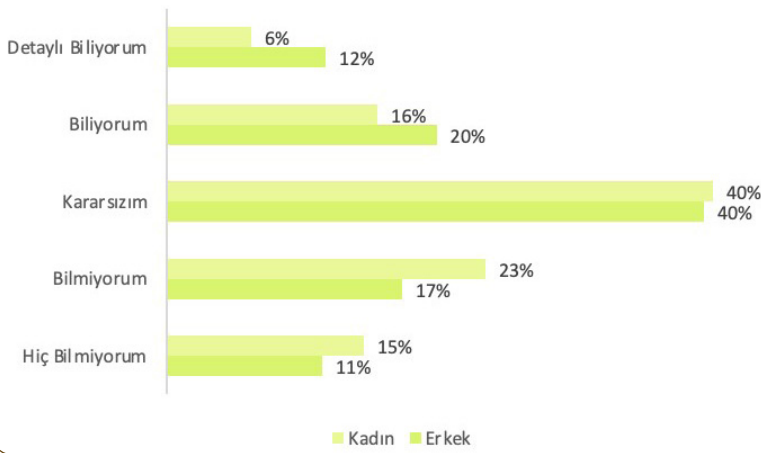
Cinsiyet kırılımı incelendiğinde ise bilgiye erişimde belirgin bir eşitsizlik göze çarpmaktadır. Erkeklerde yeniden inşa süreci hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtenlerin oranı (%20 “biliyorum”, %12 “detaylı biliyorum”) toplamda %32’ye ulaşırken, kadınlarda bu oran %22’de kalmaktadır.

Buna karşılık “hiç bilmiyorum” ve “bilmiyorum” yanıtlarını verenlerin oranı kadınlarda daha yüksektir (%38) ve erkeklere kıyasla (%28) kadınların sürece dair bilgiye daha sınırlı ölçüde ulaştığını göstermektedir.

Kararsızlık düzeyinin her iki cinsiyette de %40 gibi yüksek bir oranda seyretmesi, yeniden inşa sürecinin gençler nezdinde belirsizlikle algılandığını ortaya koyarken; özellikle kadınların bu sürecin dışında kalma riskinin daha yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Bu durum, yeniden inşa ve iyileşme süreçlerinde gençleri, özellikle de genç kadınları hedefleyen kapsayıcı ve erişilebilir bilgilendirme kanallarının güçlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Grafik 51; Cinsiyete Göre Yeniden Yapılanma Süreçlerine Yönelik Bilgi Sahibi Olma

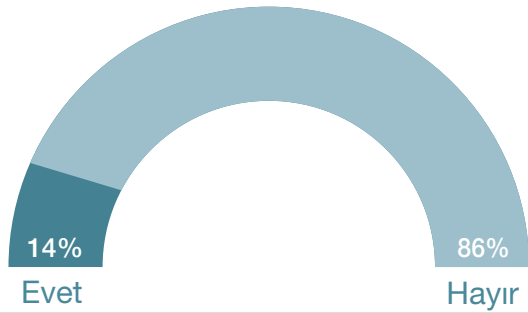

Aynı şekilde depremlerden sonra yürütülen yeniden inşa sürecinde gençlerin karar alma mekanizmalarına katılım düzeyinin son derece sınırlı olduğu görülmektedir.

Genel dağılım incelendiğinde, gençlerin yalnızca yaklaşık %14'ü bu süreçte fikirlerini aktarma şansı bulunduğunu belirtirken, çok büyük bir çoğunluk (%86) böyle bir imkâna sahip olmadığını ifade etmektedir.

Bu veriler cinsiyet kırılımında değerlendirildiğinde, katılım eksikliğinin kadınlar açısından daha da belirginleştiği görülmektedir.

Grafik 52; Yeniden Yapılanma Sürecinde Fikir Aktarma Durumu

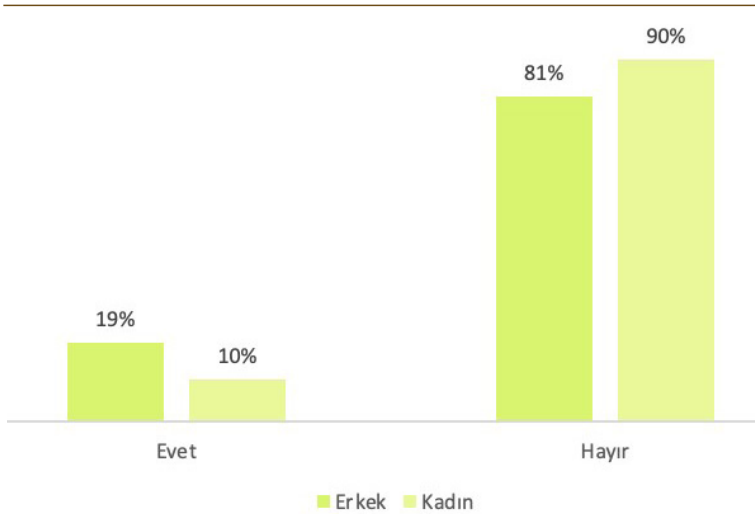

Erkeklerin %19'u yeniden inşa sürecinde görüşlerini aktarabildiğini belirtirken, kadınlarda bu oran yalnızca %10'dur.

Buna karşılık erkeklerin %81'i ve kadınların %90'ı karar alma mekanizmalarına fikirlerini iletemediğini ifade etmiştir. Bu bulgular, gençlerin genel olarak yeniden inşa süreçlerine dâhil edilmemiş hissettiğini; özellikle genç kadınların karar alma süreçlerinin daha fazla dışında kaldığını ortaya koymaktadır.

Mevcut tablo, yeniden inşa ve iyileşme politikalarının tasarımında gençlerin, özellikle de kadınların görüşlerini sistematik biçimde dâhil edecek kapsayıcı ve erişilebilir katılım kanallarına acil ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Grafik 53; Cinsiyete Göre Yeniden Yapılanma Sürecinde Fikir Aktarma Şansı

Bu konudaki odak grup bulguları, nicel verilerle uyumlu biçimde, yeniden inşa sürecinin gençler tarafından katılımcı bir süreç olarak algılanmadığını; gençlerin bu sürecin "öznesi" değil, "sonuçlarına maruz kalan" bir grup olarak konumlandığını göstermektedir. Bu durum, yeniden inşa ve iyileşme politikalarının yalnızca fiziksel mekânları değil, gençlerin karar alma süreçlerine katılımını da kapsayacak şekilde yeniden ele alınması gerektiğine işaret etmektedir.

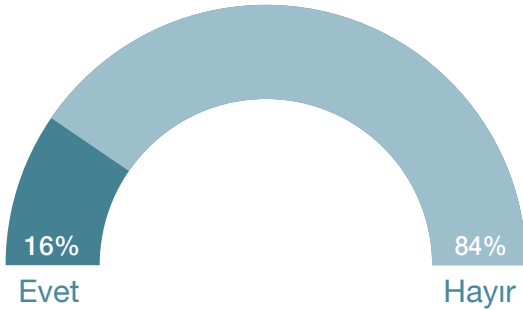
Görüşmelerde gençlerin büyük çoğunluğu, yeniden inşa sürecini "kendilerinin dışında yürüten", "haberinin

sonradan alındığı” ve “kararların yukarıda alındığı” bir süreç olarak tanımlamıştır. Gençler, mahallelerinin, yaşam alanlarının ya da ihtiyaçlarının planlanması konusunda kendilerine herhangi bir danışma, geri bildirim alma ya da görüş bildirme kanalı sunulmadığını ifade etmiş; sürece dair bilgilerin çoğunlukla söylenti, sosyal medya ya da üçüncü kişiler aracılığıyla öğrenildiğini belirtmiştir.

Özellikle genç kadınlar, odak gruplarda yeniden inşa süreçlerinin hem bilgi hem de katılım açısından daha fazla dışında kaldıklarını vurgulamıştır. Kadın katılımcılar, kamusal toplantıların kendileri için erişilebilir olmadığını, güvenlik, zaman ve toplumsal roller nedeniyle bu tür alanlara katılamadıklarını; zaten çoğu durumda böyle bir davetin de yapılmadığını dile getirmiştir. Erkek katılımcılar da sürece doğrudan dâhil olmadıklarını belirtmekle birlikte, kadınlara kıyasla bilgiye daha fazla dolaylı erişimleri olduğunu ifade etmiştir.

2.2. Yeniden İnşa Süreçlerine Karar Alma Mekanizmalarına Katılım için Beklentiler

Grafik 54; Gençlerin Genel Olarak Yeniden İnşa Karar Alma Süreçlerine Katılım Algısı

Bireysel deneyimlerine paralel olarak, gençlerin yeniden inşa süreçlerinde karar almak mekanizmalarına katılımına yönelik algıları büyük ölçüde bu süreçlerin dışında kaldıklarını düşündüklerini ortaya koymaktadır.

Gençlerin yalnızca %16'sı Adıyaman'da yaşayan gençlerin yeniden inşa sürecinde görüş ve fikirlerini karar alma mekanizmalarına aktarabildiğini ifade ederken, %84'lük çoğunluk gençlerin bu süreçlere dâhil edilmediğini düşünmektedir.

Cinsiyet kırılımı da bu genel tabloyu desteklemekte; erkeklerin %18'i ve kadınların %14'ü gençlerin yeniden inşa sürecinde fikirlerini iletebildiğini belirtmektedir.

Buna karşılık, erkeklerin %82'si ve kadınların %86'sı gençlerin karar alma mekanizmalarına görüş aktarma imkânına sahip olmadığını ifade etmektedir.

Gençlerin Adıyaman'daki yeniden inşa sürecine daha fazla katılım gösterebilmesi için karar alma mekanizmalarının atması gereken adımlara ilişkin değerlendirmeleri, önceliğin katılımcı ve geri bildirim dayalı bir yönetim anlayışına verildiğini göstermektedir.

Grafik 55; Yeniden İnşa Sürecine Katılım için Öneriler

Katılımcıların %34,9'u için en önemli beklenti, gençlerin fikirlerinin dikkate alınması ve bu görüşlerin karşılık bulacağı etkili geri bildirim mekanizmalarının oluşturulmasıdır. Bu başlık, özellikle genç kadınlar arasında daha güçlü biçimde öne çıkmakta; kadınların %39,7'si bu seçeneği öncelikli olarak işaretlerken, erkeklerde bu oran %27,8'de kalmaktadır.

İkinci sırada, gençler için somut ve erişilebilir katılım alanlarının oluşturulması yer almakta olup bu öneri toplamda %19,3 oranında dile geti-

rilmiştir. Bu başlık cinsiyetler arasında görece dengeli bir dağılım göstermekte; erkeklerin %20,2'si, kadınların ise %18,9'u gençlere yönelik katılım alanlarının artırılmasını öncelikli görmektedir.

Gençlere maddi ve teknik destek sunulması (%16,5) ise erkekler arasında (%19,9) kadınlara kıyasla (%13,7) daha fazla vurgulanmaktadır. Bu bulgu, erkek gençlerin katılımı daha çok somut kaynaklar ve destek mekanizmaları üzerinden tanımladıklarını düşündürmektedir.

Karar alma süreçlerine genç temsilcilerin doğrudan dâhil edilmesi (%13,2) her iki cinsiyette de benzer oranlarda dile getirilirken; gençlik merkezleri ve sosyal alanların güçlendirilmesi ile yerel düzeyde gençlik çalıştayları ve forumlar düzenlenmesi gibi öneriler daha sınırlı ancak tamamlayıcı beklentiler olarak öne çıkmaktadır.

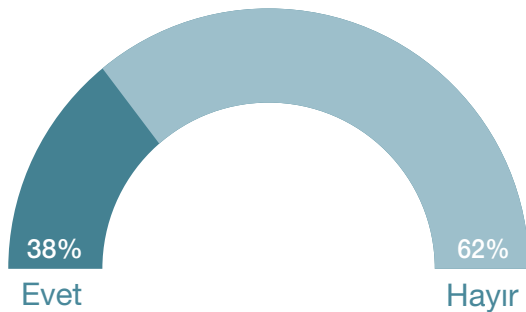
Genel olarak değerlendirildiğinde, gençlerin yeniden inşa sürecine katılımının artırılması için en temel ihtiyacın, gençlerin görüşlerinin sistematik biçimde dikkate alındığı, geri bildirimle desteklenen ve özellikle genç kadınların kendilerini dışlanmış hissetmeyeceği kapsayıcı karar alma mekanizmalarının kurulması olduğu görülmektedir.

3. TOPLUMSAL KATILIM PRATİKLERİ

3.1. Yerel Sorunları İfade Etme Pratikleri

Adıyaman'da yaşayan gençlerin önemli bir bölümünün sosyal medyayı yerel sorunlara ilişkin görüşlerini ifade etmek için aktif biçimde kullanmadığını göstermektedir. Katılımcıların %38'i sosyal medya hesapları üzerinden yerel sorunlar hakkında paylaşım yaptığını belirtirken, %62'si bu yönde herhangi bir paylaşım yapmadığını ifade etmiştir.

Grafik 56; Yerel Sorunlara Yönelik Sosyal Medya Paylaşım Durumu

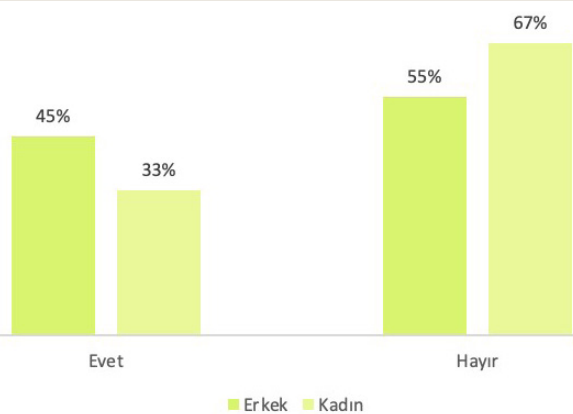

Bu bulgular, gençlerin dijital mecralarda yerel meseleler hakkında kamusal görünürlük üretme ve seslerini duyurma konusunda sınırlı bir eğilime sahip olduklarına işaret etmektedir.

Cinsiyet kırılımı incelendiğinde ise belirgin bir farklılık dikkat çekmektedir. Erkeklerin %45'i sosyal medya üzerinden yerel sorunlara ilişkin paylaşım yaptığını belirtirken, kadınlarda bu oran %33'te kalmaktadır.

Bu bulgular, genç kadınların sosyal medyada yerel sorunlara ilişkin görüşlerini ifade etme konusunda daha çekingen veya daha sınırlı olabildiklerini düşündürmekte; dijital katılımın toplumsal cinsiyet dinamiklerinden bağımsız ele alınamayacağını ortaya koymaktadır.

Grafik 57; Cinsiyete göre Yerel Sorunlara Yönelik Sosyal Medya Paylaşım Durumu

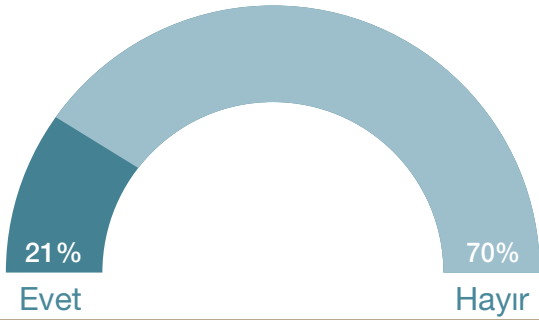

Bu bulgular, genç kadınların sosyal medyada yerel sorunlara ilişkin görüşlerini ifade etme konusunda daha çekingen veya daha sınırlı olabildiklerini düşündürmekte; dijital katılımın toplumsal cinsiyet dinamiklerinden bağımsız ele alınamayacağını ortaya koymaktadır.

3.2. Sivil Katılım ve Gönüllülük

Gençlerin sivil toplum kuruluşlarına (STK) üyelik durumuna ilişkin bulgular, örgütlü sivil katılımın genel olarak oldukça düşük seviyede kaldığını göstermektedir.

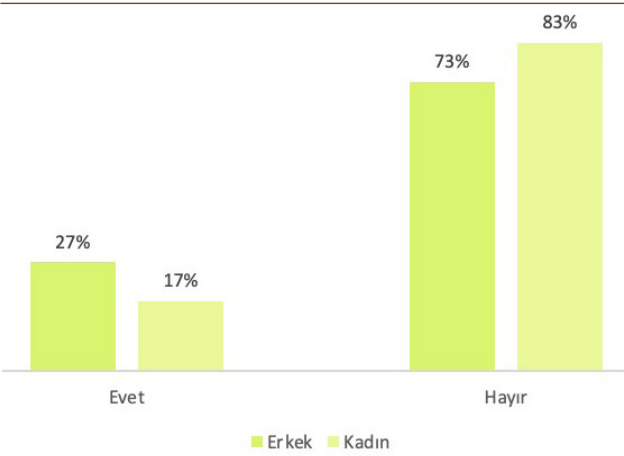
Grafik 58; Sivil Toplum Kuruluşlarına Üyelik Durumu

Gençlerin yalnızca %21'i herhangi bir dernek ya da vakfa üye olduğunu belirtirken, %79'luk büyük çoğunluk STK üyeliğinin bulunmadığını ifade etmiştir. Bu durum, gençlerin sivil toplum yapılarıyla kurdukları bağın zayıf olduğunu ve örgütlü sivil toplum yapılarına katılımlarının sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır.

Cinsiyet kırılımı incelendiğinde ise STK üyeliğinin kadınlar arasında daha da düşük olduğu görülmektedir.

Grafik 59; Cinsiyete Göre Sivil Toplum Kuruluşlarına Üyelik Durumu

Erkeklerin %27'si herhangi bir STK'ya üye olduğunu belirtirken, kadınlarda bu oran %17'de kalmaktadır. Bu bulgular, genç kadınların sivil toplum örgütlerine katılımının önünde yapısal, kültürel ya da zamansal engeller olabileceğine işaret etmekte; sivil katılımın toplumsal cinsiyet boyutunun özellikle dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

STK üyeliğinin düşük düzeyde kalmasına karşın, gençlerin okul ya da iş dışında sosyal sorumluluk projeleri ve gönüllülük faaliyetlerine katılımının görece daha yaygın olduğu görülmektedir.

Katılımcıların %44'ü herhangi bir sosyal sorumluluk projesinde ya da gönüllülük çalışmasında yer aldığını belirtirken, bu oran gençlerin örgütlü üyelikten ziyade daha esnek ve proje temelli katılım biçimlerine yöneldiğine işaret etmektedir. Bu bulgu, gençlerin toplumsal meselelere tamamen kayıtsız olmadığını; ancak sivil katılımı daha çok geçici, pratik ve doğrudan katkı sunabilecekleri alanlar üzerinden deneyimledikleri yönünde yorumlanabilir.

Cinsiyet kırılımı incelendiğinde gönüllülük ve sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılımın erkeklerde daha yüksek olduğu görülmektedir. Erkek-

lerin %48'i bu tür çalışmalara katıldığını ifade ederken, kadınlarda bu oran %38'de kalmaktadır.

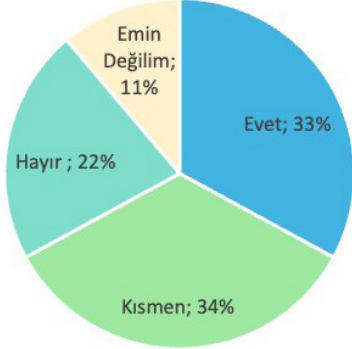
3.3. Kamusal Hizmetlere Erişimde Zorluk

Kamusal hizmetlere yerinde ve zamanında erişime ilişkin bulgular, gençlerin önemli bir bölümünün bu alanda çeşitli zorluklar yaşadığını göstermektedir.

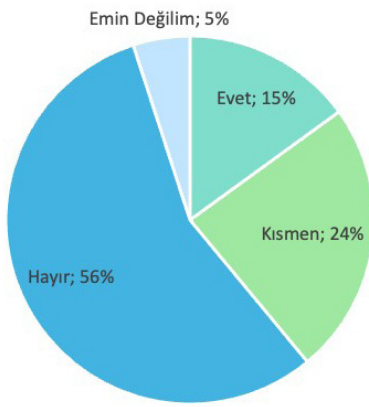
Katılımcıların %33'ü kamusal hizmetlere erişimde doğrudan zorluk yaşadığını belirtirken, %34'ü bu zorlukları kısmen deneyimlediğini ifade etmiştir.

Buna karşılık, %22'lik bir kesim herhangi bir zorluk yaşamadığını dile getirmiş, %11'i ise bu konuda emin olmadığını belirtmiştir.

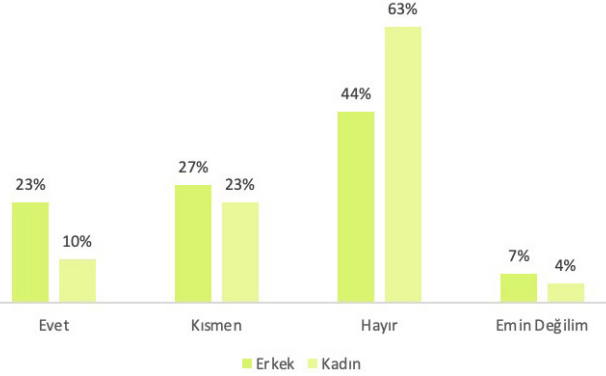
Grafik 61; Kamu Hizmetlerine Yerinde ve Zamanında Erişim

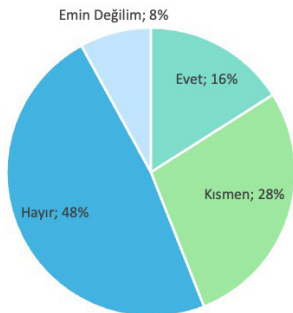
Grafik 62; Eşit Fırsatlara Sahip Olmaya Dair Algısı

Grafik 63; Cinsiyete Göre Eşit Fırsatlara Sahip Olmaya Dair Algı

Grafik 64; Kadınların Liderlik ve Girişimcilik Fırsatlarına Yeterli Erişimi Olduğuna Yönelik Algı

Cinsiyet kırılımı incelendiğinde ise kadınlar ve erkekler arasında belirgin bir farklılaşma olmadığı görülmektedir. Hem kadın hem de erkek gençler, yakın oranlarda erişim sorunları yaşadıklarını ya da kısmen yaşadıklarını ifade etmiş; kamusal hizmetlere erişimde karşılaşılan güçlüklerin cinsiyetten bağımsız, daha çok yapısal ve hizmetlerin sunum biçimiyle ilişkili bir sorun alanı olarak deneyimlendiğine işaret etmiştir.

4. CİNSİYET EŞİTLİĞİ, KAPSAYICILIK ve ERİŞİM

4.1. Kadın Erkek Fırsat Eşitliği

Adıyaman'da genç kadınlar ile genç erkeklerin aynı fırsatlara sahip olup olmadığına ilişkin algı, gençler arasında belirgin bir eşitsizlik duygusuna işaret etmektedir. Katılımcılar arasında en yüksek oran, genç kadınlar ve genç erkeklerin aynı fırsatlara sahip olmadığını düşünenlerde yoğunlaşmaktadır.

Gençlerin %56'sı cinsiyetler arasında eşit fırsatların olmadığını ifade etmektedir. "Kısım" değerlendirmeler %24 ile ikinci sırada yer alırken, genç kadınlar ve genç erkeklerin aynı fırsatlara sahip olduğunu düşünenlerin oranı %15'te kalmaktadır. Bu tablo, toplumsal cinsiyet temelli fırsat eşitsizliğinin gençler tarafından yaygın biçimde algılandığını göstermektedir.

Benzer şekilde kadınların liderlik ve girişimcilik fırsatlarına erişiminin yeterli olup olmadığına ilişkin algı, gençler arasında ağırlıklı olarak olumsuz bir tabloya işaret etmektedir.

Gençler arasında en yüksek oran, kadınların bu alanlardaki fırsatlara yeterince sahip olmadığını düşünenlerde yoğunlaşmaktadır.

Gençlerin %48'i kadınların liderlik ve girişimcilik fırsatlarına erişiminin yeterli olmadığını ifade etmektedir. "Kısım" değerlendirmeler %28 ile ikinci sırada yer alırken, erişimin yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %16'da kalmaktadır.

Cinsiyet kırılımı incelendiğinde algıların belirgin biçimde ayrıştığı görülmektedir. Erkeklerin %28'i kadınların liderlik ve girişimcilik

fırsatlarına erişiminin yeterli olduğunu düşünürken, kadınlarda bu oran %9'a düşmektedir. Buna karşılık, erişimin yeterli olmadığını düşünenlerin oranı kadınlarda %59 ile oldukça yüksekken, erkeklerde %32'de kalmaktadır ve her iki grupta da en yüksek değerlendirme bu seçenekte toplanmaktadır. "Kısmen" yanıtı erkeklerde %28, kadınlarda %27 ile benzer düzeyde seyretmektedir. Bu karşılaştırma, kadınların liderlik ve girişimcilik alanlarında yaşanan eşitsizlikleri erkeklere kıyasla çok daha güçlü ve doğrudan biçimde deneyimlediğini; bu nedenle algılarının daha keskin ve olumsuz olduğunu ortaya koymaktadır.

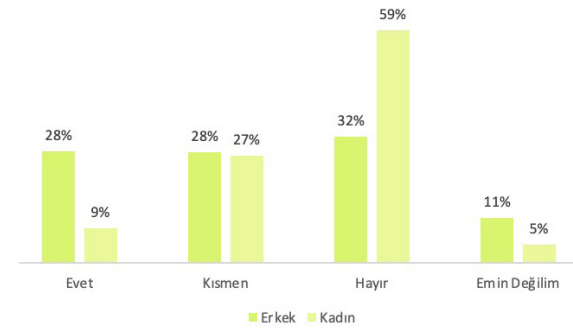
Eğitim ve iş fırsatlarına erişim konusunda da gençler arasında cinsiyetin etkili olduğuna yönelik algı hayli yüksektir. Gençlerin %48'i bu etkinin varlığını açık biçimde ifade etmektedir. "Kısmen" yanıtlarının da kayda değer düzeyde olması, gençlerin önemli bir bölümünün bu etkiyi dolaylı veya duruma bağlı biçimde deneyimlediğini düşündüğünü ortaya koymaktadır. Buna karşılık, cinsiyetin etkili olmadığını düşünenlerin oranı (%21) daha sınırlı kalmaktadır.

Cinsiyet kırılımı incelendiğinde algıların yönü ve yoğunluğu değişmektedir. Kadınların %53'ü eğitim ve iş fırsatlarına erişimde cinsiyetin etkili olduğunu düşünürken, bu oran erkeklerde %40'tır. Cinsiyetin etkili olmadığını düşünenlerin oranı erkeklerde %25, kadınlarda ise %19'dur. Bu dağılım, genç kadınların eğitim ve iş alanlarında toplumsal cinsiyet temelli engelleri daha görünür ve doğrudan deneyimlediğini; erkeklerin ise bu eşitsizlikleri daha sınırlı veya dolaylı biçimde algıladığını ortaya koymaktadır.

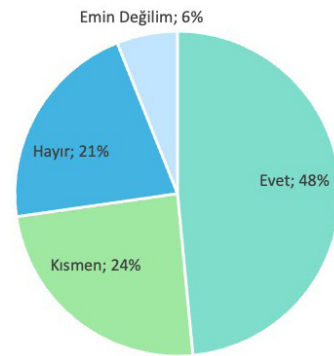
Kadınlar ile erkeklerin yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve genel olarak karar alma mekanizmalarına eşit şekilde katılabildiğine ilişkin algı, gençler arasında belirgin biçimde olumsuzdur. Katılımcıların en büyük bölümü bu alanlarda eşit katılımın sağlanmadığını düşünmektedir; nitekim gençlerin yaklaşık %44'ü kadınlar ve erkeklerin karar alma mekanizmalarına eşit şekilde katılamadığını ifade etmektedir.

"Kısmen" değerlendirmeler yaklaşık %27 ile ikinci sırada yer alırken, eşit katılımın sağlandığını düşünenlerin oranı yaklaşık %18'de kalmaktadır. Kararsızlık oranı ise görece düşüktür. Bu dağılım, karar alma süreçlerinin toplumsal cinsiyet açısından yeterince kapsayıcı olmadığına dair güçlü bir algıyı ortaya koymaktadır.

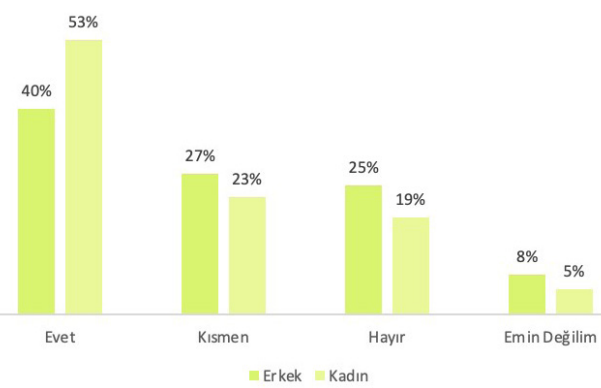
Grafik 65; Cinsiyete Göre Kadınların Liderlik ve Girişimcilik Fırsatlarına Yeterli Erişimi Olduğuna Yönelik Algı

Grafik 66; Eğitim ve İş Fırsatlarına Erişimde Cinsiyetin Etkisine Yönelik Algı

Grafik 67; Cinsiyete Göre Eğitim ve İş Fırsatlarına Erişimde Cinsiyetin Etkisine Yönelik Algı

Cinsiyet kırılımı bu eşitsizlik algısının özellikle genç kadınlar arasında daha yoğun yaşandığını göstermektedir. Kadınların %49'u kadınlar ve erkeklerin yerel yönetimlere, STK'lara ve karar alma mekanizmalarına eşit şekilde katılmadığını düşünürken, bu oran erkeklerde %36'dır ve her iki grupta da en yüksek değerlendirme bu seçenekte toplanmaktadır.

Erkeklerde "eşit katılım var" diyenlerin oranı %28 iken, kadınlarda bu oran %12'de kalmaktadır. "Kısmen" yanıtı kadınlarda %29 ile erkeklere (%25) kıyasla biraz daha yüksektir. Bu karşılaştırma, kadınların karar alma süreçlerinden dışlanmışlık hissini erkeklere göre çok daha güçlü yaşadığını; eşit temsil ve katılımın hâlen önemli bir ihtiyaç alanı olarak öne çıktığını göstermektedir.

4.2 Şiddet ve Güvenlik Algısı

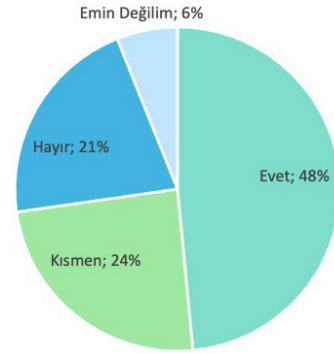
Son bir yıl içerisinde şiddete maruz kalma durumuna ilişkin bulgular, gençlerin önemli bir bölümünün doğrudan şiddet deneyimi yaşamadığını ancak azımsanmayacak bir grubun bu tür deneyimlerle karşı karşıya kaldığını göstermektedir.

Toplamda 105 genç, yani katılımcıların %10'u son bir yıl içinde herhangi bir şiddet türüne maruz kaldığını belirtirken, 897 genç (%90) böyle bir deneyimi olmadığını ifade etmiştir. Cinsiyet kırılımı incelendiğinde, şiddete maruz kaldığını belirtenlerin 47'sinin erkek, 58'inin kadın olduğu görülmektedir. Sayısal olarak kadınların daha fazla şiddet deneyimi bildirmesi, şiddetin toplumsal cinsiyet boyutunun gençler açısından da önemli bir risk alanı olduğunu düşündürmektedir.

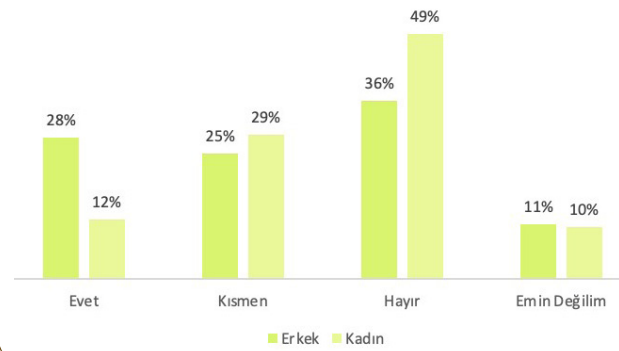
"Kamusal alanlarda ve mahallenizde özellikle geceleri güvenlikle ilgili duygunuz nedir?" sorusuna verilen yanıtlar, gençler arasında gece saatlerine ilişkin güvenlik kaygısının oldukça yaygın olduğunu göstermektedir. Bulgular toplulaştırıldığında, "çok tedirginim/korkuyorum" ve "korkuyorum" seçeneklerini işaretleyenlerin oranı toplamda %33'e ulaşmaktadır.

Buna karşılık, kendisini "korkmuyorum" ya da "hiç korkmuyorum" olarak tanımlayanların toplam oranı %27'de kalmakta; gençlerin en bü-

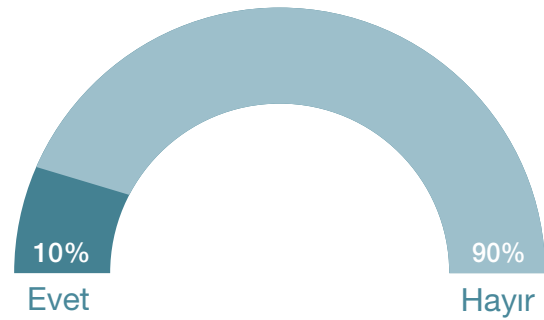
Grafik 68; Karar Alma Mekanizmalarına Eşit Katılıma Yönelik Algı

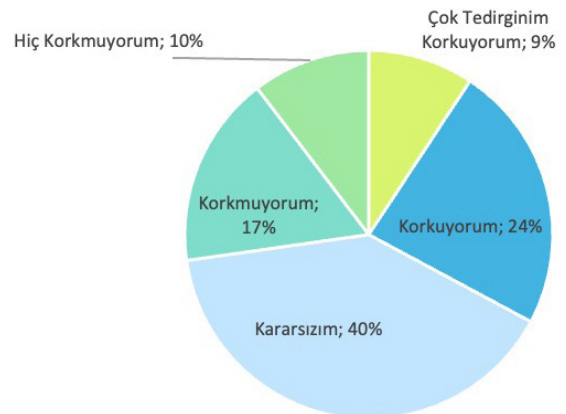
Grafik 69; Cinsiyete Göre Karar Alma Mekanizmalarına Eşit Katılıma Yönelik Algı

Grafik 70; Son 1 Sene Şiddete Maruz Kalma Durumu

Grafik 71; Kamusal Alanlarda Güvenliğe Yönelik Algı

yük grubunu ise %40 ile kararsızlar oluşturmaktadır. Bu dağılım, gençlerin önemli bir bölümünün gece kamusal alanlarda kendini güvende hissetmediğini ya da güvenlik konusunda net bir algı geliştiremediğini ortaya koymaktadır.

Cinsiyet kırılımı incelendiğinde, güvenlik kaygısının kadınlarda daha belirgin olduğu görülmektedir. Kadınların %36'sı gece saatlerinde kamusal alanlarda korktuğunu ya da çok tedirgin olduğunu ifade ederken, bu oran erkeklerde %28 düzeyindedir. Buna karşılık "korkmuyorum/hiç korkmuyorum" diyenlerin oranı erkeklerde %31 iken kadınlarda %25'e düşmektedir. Bu tablo, özellikle genç kadınların gece kamusal alanlara ilişkin güvenlik algısında daha kırılgan bir konumda olduğunu ve cinsiyet temelli bir güvenlik farkının varlığını işaret etmektedir.

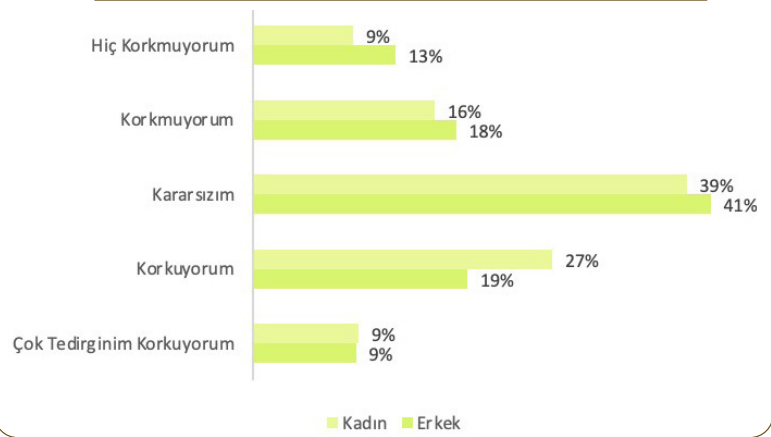
Odak grup görüşmelerinde üniversiteli gençler özellikle yurt ile okul arasındaki yolun güvenlik açısından sıkıntılı olmasından şikayetçi olmuş ve çevre güvenliğinin artırılmasını talep etmişlerdir.

4.3 Çeşitlilik, Kapsayıcılık ve Toplumsal Dışlanma

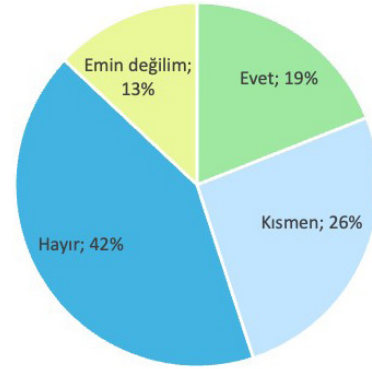
"Göçmen veya farklı etnik kimliklerden gençlerin eğitim ve istihdam fırsatlarına erişiminin eşit olup olmadığı"na ilişkin algılar, gençler arasında belirgin bir eşitsizlik hissine işaret etmektedir. Katılımcıların yalnızca %19'u bu grupların eğitim ve istihdam fırsatlarına eşit şekilde erişebildiğini düşünürken, %26'sı erişimin kısmen eşit olduğunu ifade etmiştir. Buna karşılık, en yüksek oranı oluşturan %42'lik kesim, göçmen veya farklı etnik kimliklerden gençlerin bu alanlarda eşit fırsatlara sahip olmadığını belirtmiştir. %13'lük bir grup ise bu konuda emin olmadığını dile getirmiştir.

Bu tablo, toplumsal hayatta göçmen ve farklı etnik kimlikteki kişilerin kendilerini özgürce ifade özgürlüğüne ilişkin algının da benzer biçimde sınırlı ve parçalı olduğunu göstermektedir. Farklı görüşte veya kimlikte olan gençlerin kendilerini toplumsal yaşamda özgürce ifade edebildiğini düşünenlerin oranı yalnızca %17'de kalmaktadır. Katılımcıların %36'sı bu özgürlüğün ancak kısmen mümkün olduğunu belirtirken, %34'lük kayda değer bir kesim gençlerin kendilerini özgürce ifade edemediklerini ifade etmiştir.

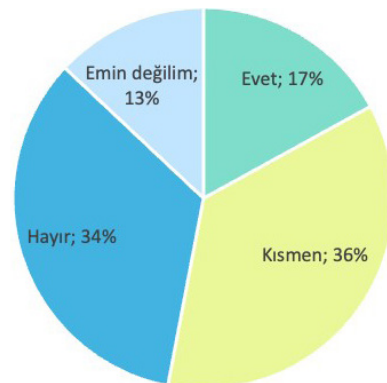
Grafik 72; Cinsiyete Göre Kamusal Alanda Güvenliğe Yönelik Algı

Grafik 73; Göçmen ve Farklı Etnikteki Gençlerin Eğitim ve İstihdam Fırsatlarına Eşit Erişimine Yönelik Algı

Grafik 74; Göçmen ve Farklı Etnik Kimlikteki Gençlerin Toplumsal Hayatta Kendilerini Özgürce İfade Edebilmelerine Yönelik Algı

%13'lük bir grup ise bu konuda net bir kanaate sahip olmadığını dile getirmiştir.

Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, gençlerin önemli bir bölümünün toplumsal alanda farklılıkların tam anlamıyla kabul görmediğini düşündüğü; ifade özgürlüğünün yaygın, güvenli ve kapsayıcı bir deneyim olarak algılanmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum, sosyal uyum, katılım ve birlikte yaşama kültürü açısından yapısal ve algısal bariyerlerin varlığına işaret etmektedir.

Bu algıyı destekleyen bir diğer bulgu ise gençlerin sosyal etkinlikler ve kamusal alanlarda yaşadıkları dışlanmışlık deneyimlerine ilişkindir.

“Sosyal etkinliklerde veya kamusal alanlarda kendinizi dışlanmış hissettiğiniz oldu mu?” sorusuna verilen yanıtlar, toplumsal kapsayıcılığın pratikte sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. Katılımcıların %43'ü bu tür ortamlarda kendilerini dışlanmış hissettiklerini belirtirken, %30'u bu durumu kısmen yaşadığını ifade etmiştir. Buna karşılık, yalnızca %20'lik bir kesim böyle bir deneyim yaşamadığını dile getirmiş, %7'si ise emin olmadığını belirtmiştir. Bu dağılım, gençlerin önemli bir bölümünün kamusal ve sosyal alanlarda aidiyet ve kabul duygusunu yeterince güçlü hissetmediğini; ifade özgürlüğü ve farklılıkların kabulüne dair algıların, günlük yaşam pratiklerinde dışlanmışlık deneyimleriyle doğrudan kesiştiğini göstermektedir.

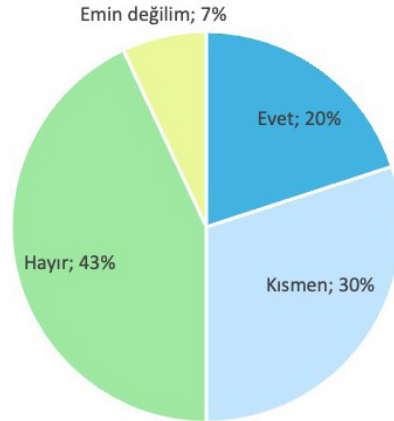
4.4 Engelli ve Özel Gereksinimli Gençler İçin Erişilebilirlik

“Yaşadığınız çevrede engelli bireylerin erişebileceği alanlar yeterli midir?” sorusuna verilen genel yanıtlar, erişilebilirlik konusunda belirgin ve yaygın bir yetersizlik algısına işaret etmektedir. Katılımcıların yalnızca %4'ü yaşadıkları çevrede engelli bireyler için erişilebilir alanların yeterli olduğunu düşünürken, %29'u bu yeterliliğin ancak kısmen sağlandığını ifade etmiştir. Buna karşılık, katılımcıların yarıdan fazlası (%54) erişilebilir alanların yeterli olmadığını açık biçimde belirtmiş, %13'lük bir kesim ise bu konuda emin olmadığını dile getirmiştir. Bu dağılım, kamusal ve yarı kamusal mekânların engelli bireylerin ihtiyaçlarını karşılamada ciddi yapısal eksiklikler barındırdığına dair güçlü bir toplumsal algıyı ortaya koymaktadır.

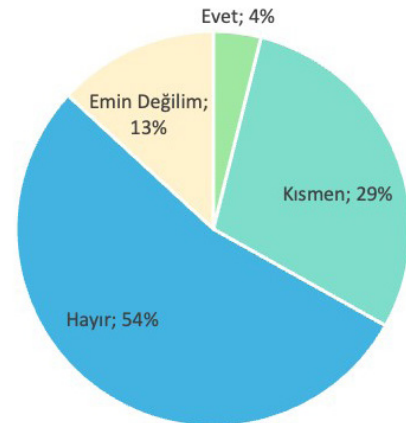
Engeli olduğunu ifade eden 31 katılımcının yanıtları ise bu durumu daha çarpıcı biçimde teyit etmektedir. Bu grup içinde yalnızca 1 kişi erişilebilir alanların yeterli olduğunu belirtirken, 11 kişi açık biçimde “hayır” yanıtını vermiştir. 12 katılımcı erişilebilirliği “kısmen” yeterli bulduğunu ifade etmiş, 7 kişi ise emin olmadığını belirtmiştir.

Özellikle engelli bireylerin doğrudan deneyimlerine dayanan bu sonuçlar, erişilebilirliğe ilişkin sorunların yalnızca bir algı meselesi olmadığını; günlük yaşam pratiklerinde karşılaşılan somut ve süreklilik arz eden engellerin varlığını ortaya koymaktadır. Bu tablo, erişilebilirlik konusunun kapsayıcı kentleşme,

Grafik 75; Gençlerin Kendilerini Dışlanmış Hissetme Deneyimleri

Grafik 76; Engelli Bireylerin Erişebileceği Alanların Yeterliliği

kamusal alan tasarımı ve yerel hizmetlerin öncelikli başlıkları arasında ele alınması gerektiğine güçlü biçimde işaret etmektedir.

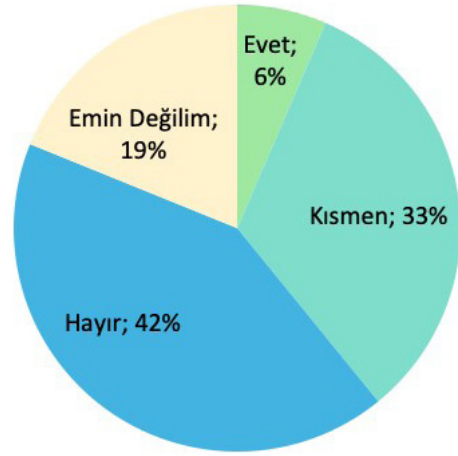
Afet sonrası süreçlere ilişkin değerlendirmeler, engelli bireyler ve özel gereksinimli gençlerin ihtiyaçlarının yeterince gözetilmediğine dair güçlü bir algıyı ortaya koymaktadır. Katılımcıların yalnızca %6'sı bu ihtiyaçların yeterince dikkate alındığını düşünürken, %33'ü sürecin ancak kısmen kapsayıcı olduğunu ifade etmiştir.

Buna karşılık, %42'lik bir kesim afet sonrası uygulamalarda engelli bireylerin ve özel gereksinimli gençlerin ihtiyaçlarının dikkate alınmadığını belirtmiş, %19'u ise bu konuda net bir kanaate sahip olmadığını dile getirmiştir. Bu dağılım, afet sonrası planlama ve müdahale süreçlerinde kapsayıcılığın zayıf kaldığına ve özel gereksinimlerin sistematik biçimde ele alınmadığına işaret etmektedir.

Engeli olduğunu ifade eden 31 gençten yalnızca 3 kişi afet sonrası süreçlerde kendi ihtiyaçlarının dikkate alındığını belirtirken, 11 kişi ihtiyaçlarının dikkate alınmadığını ifade etmiştir. 10 katılımcı süreci "kısmen" yeterli bulduğunu belirtmiş, 7 kişi ise emin olmadığını dile getirmiştir.

Doğrudan deneyime sahip bireylerin değerlendirmeleri, afet sonrası hizmetlerin ve destek mekanizmalarının engelli bireyler açısından çoğu zaman erişilebilir, uygun ve ihtiyaç odaklı şekilde kurgulanmadığını göstermekte; kapsayıcı afet yönetimi yaklaşımlarının güçlendirilmesi gerektiğine açık bir biçimde işaret etmektedir.

Grafik 77; Afet Sonrası Engelli ve Özel Gereksinimli Gençlerin İhtiyaçlarının Dikkate Alındığına Dair Algı

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırma, 6 Şubat 2023 depremlerinin ikinci yılında Adıyaman'da yaşayan gençlerin yaşam koşullarını, gündelik pratiklerini, duygusal durumlarını ve geleceğe dair beklentilerini çok boyutlu bir perspektifle ele almıştır. Nicel anket verileri ile odak grup görüşmelerinden elde edilen nitel anlatılar birlikte değerlendirildiğinde, gençlerin deprem sonrası süreci yalnızca fiziksel yıkımın devamı olarak değil; uzun süreli bir belirsizlik, kırılganlık ve yeniden uyum çabası olarak deneyimledikleri görülmektedir. Adıyaman'da yaşayan gençlerin deprem sonrası süreçte çok katmanlı zorluklar yaşadığını; ancak aynı zamanda güçlü bir dayanıklılık ve değişim talebi taşıdığını ortaya koymaktadır. Gençlerin deneyimleri, afet sonrası iyileşmenin yalnızca fiziksel yeniden inşa ile sınırlı kalamayacağını; sosyal, psikolojik ve katılımcı boyutları içeren bütüncül politikalar gerektirdiğini göstermektedir.

Bulgular, gençlerin eğitimden istihdama, barınmadan psikolojik iyi oluşa, sosyal hayattan kentsel aidiyete kadar birçok alanda yapısal engellerle karşı karşıya kaldığını ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, gençlerin tamamen pasif, umutsuz veya kopuk bir grup olmadığı; aksine güçlü sosyal bağlar, dayanışma pratikleri ve geleceğe tutunma isteği geliştirdikleri de gözlemlenmektedir. Bu ikili durum, gençliğin afet sonrası bağlamda hem kırılgan hem de potansiyel taşıyan bir toplumsal aktör olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Gençleri yalnızca desteklenmesi gereken bir grup olarak değil; yeniden inşa, iyileşme ve toplumsal dayanıklılık süreçlerinin öznesi olarak konumlandıran yaklaşımların önemini açık biçimde ortaya koymaktadır.

Bu kapsamda ana başlıklar altında bulgular ve öneriler şunlardır;

EĞİTİM İSTİHDAM VE EKONOMİK DURUM

Adıyaman'da yaşayan gençlerin yaşam koşulları ve ekonomik görünümü yüksek düzeyde kırılganlık içermektedir. Araştırma bulguları, eğitim sürekliliğini tehdit eden en temel unsurun ekonomik yoksunluk olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenci olan gençlerin önemli bir bölümü, kalabalık haneler ve konteyner yaşamı gibi barınma koşulları nedeniyle ders çalışmaya uygun fiziksel ortamlara erişememektedir.

İstihdam alanında ise belirgin bir toplumsal cinsiyet eşitsizliği göze çarpmaktadır. Ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençler arasında kadınların açık ara çoğunlukta olması, genç kadınların hem ekonomik hem de toplumsal dışlanma riskinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Buna paralel olarak, gençlerin büyük çoğunluğu Adıyaman'da kendilerine uygun bir iş bulabileceğine inanmamakta; bu olumsuz algı özellikle genç kadınlar arasında daha yaygın bir biçimde ifade edilmektedir.

Hane düzeyinde ekonomik koşullar da gençlerin gündelik yaşamını doğrudan etkilemektedir. Gençlerin kayda değer bir bölümü ailesinin ekonomik durumunu olumsuz değerlendirmekte; bu durum, hane içinde maddi nedenli gerilimlerin artmasına ve gençlerin psikososyal iyilik hâlinin olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır.

Kısa Vadeli Öneriler

- Ekonomik yoksunluk nedeniyle eğitimden kopma riski bulunan gençler için **burs, ulaşım, yemek ve eğitim materyali desteklerinin** artırılması ve hedefli biçimde yönlendirilmesi.
- Öğrenciler için **mahalle ölçekli etüt alanları, genç çalışma mekânları ve sessiz çalışma noktalarının** hızla oluşturulması.

- NEET grubundaki **genç kadınlara yönelik acil geçiş destekleri (beceri geliştirme, danışmanlık, yönlendirme)** sağlanması.
- Gençlerin iş bulma umutsuzluğunu azaltmak için **yerel istihdam olanaklarına dair şeffaf bilgilendirme ve kariyer rehberliği hizmetlerinin** güçlendirilmesi.

Orta Vadeli Öneriler

- Gençlerin eğitim–istihdam sürekliliğini destekleyen, özellikle kadın gençleri merkeze alan **yerel genç istihdam ve geçim stratejisinin** geliştirilmesi.
- Kadın gençlerin işgücüne katılımını artırmak üzere bakım yükünü hafifleten, **güvenli ulaşımı ve esnek çalışma modellerini içeren yapısal düzenlemelerin** hayata geçirilmesi.
- Eğitimden kopuşu önlemeye yönelik **erken uyarı ve izleme mekanizmalarının (okul–aile–sosyal hizmet iş birliğiyle)** kurulması.
- Hane ekonomisi ile gençlerin psikososyal iyilik hâli arasındaki ilişkiyi gözetken **bütüncül destek modellerinin (ekonomik destek + danışmanlık + yönlendirme)** uygulanması.

GÜNLÜK YAŞAM, SOSYAL HAYAT VE ŞEHİR DENEYİMİ

Adıyaman'da gençlerin sosyal yaşamının ve kentle kurdukları ilişkinin belirgin biçimde kısıtlandığını ortaya koymaktadır. Gençlerin büyük çoğunluğu kentte sosyalleşebilecek imkânlara erişemediğini ifade etmekte; sosyalleşmenin önündeki temel engel olarak mekânsal eksiklikleri öne çıkarmaktadır. Bu durum, kentte gençlere yönelik güvenli, erişilebilir ve süreklilik arz eden sosyal alanların yetersizliğine işaret etmektedir. Mevcut sosyal, kültürel ve hobi mekânlarının varlığı sınırlı olduğu gibi, bu mekânlara erişimde de yaygın güçlükler yaşanmaktadır. Özellikle genç kadınlar, mekânsal erişim kısıtlarını erkeklere kıyasla daha yoğun hissettiklerini belirtmektedir.

Boş zaman pratikleri incelendiğinde, düzenli faaliyetlere katılımın düşük olduğu; özellikle spor alanında toplumsal cinsiyete dayalı belirgin bir ayrışmanın bulunduğu görülmektedir. Erkek gençler düzenli spor yapma konusunda kadınlara kıyasla çok daha yüksek oranlar bildirirken, kadın gençlerin hem mekânsal hem de sosyal engeller nedeniyle bu alanlardan daha sınırlı biçimde faydalanabildiği anlaşılmaktadır. Bu tablo, sosyal yaşam ve boş zaman deneyimlerinin kentte eşitsiz ve kapsayıcılıktan uzak bir biçimde şekillendiğini göstermektedir.

Kısa Vadeli Öneriler

- Gençlerin **ücretsiz veya düşük maliyetle kullanabileceği güvenli sosyal alanlar** (kültür evi, gençlik alanı, çok amaçlı salonlar) hızla hayata geçirilmesi.
- Mevcut sosyal ve hobi mekânlarına **erişimde yaşanan sorunları anlamak için odaklı araştırmaların** yapılması.
- Mevcut tesislere erişim sorunlarını azaltmak için **ulaşım, güvenlik ve saat düzenlemelerine** yönelik iyileştirmelerin yapılması.
- Genç kadınların sosyal hayata katılımını artırmak amacıyla **kadınlara özel veya kadın dostu saat ve programların** uygulanması.
- Spor ve fiziksel aktiviteye katılımı artırmak için **düşük maliyetli, mahalle temelli ve düzenli spor etkinliklerinin** başlatılması.

Orta Vadeli Öneriler

- Gençlerin sosyal yaşam ihtiyaçlarını merkeze alan **gençlik odaklı mekânsal planlama ve kent tasarımı stratejisinin** geliştirilmesi.
- Sosyal, kültürel ve sportif alanlarda **toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetken kalıcı politika ve uygulamaların** hayata geçirilmesi.
- **Gençlik merkezleri ve spor tesislerinin içerik, erişilebilirlik ve kullanım koşullarının** gençlerin ihtiyaçları doğrultusunda yeniden yapılandırılması.
- Kentte sosyal hayata katılımı güçlendirmek üzere **gençlerin aktif rol aldığı katılımcı kültür, sanat ve spor programlarının desteklenmesi**.

PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ, SOSYAL İLİŞKİLER VE GELECEK ALGISI

Araştırma bulguları, 6 Şubat depremlerinin psikolojik etkilerinin gençlerin önemli bir bölümünde hâlen sürdüğünü göstermektedir. Bu etki genç kadınlar arasında daha belirgin olup, kadınlar psikolojik destek ihtiyacını erkeklere kıyasla daha yüksek oranda ifade etmektedir. Buna karşın, psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu belirten gençlerin büyük çoğunluğu profesyonel hizmetlere erişememiştir.

Duygusal paylaşım ve destek ağları sınırlı ve parçalıdır. Gençlerin kayda değer bir bölümü yaşadığı sorunları kimseyle paylaşmadığını belirtmekte; bu eğilim özellikle erkek gençler arasında daha yaygın görülmektedir. Bu durum, duygusal zorlanmaların görünürlük kazanmasını ve destek mekanizmalarına yönelimi zayıflatmaktadır.

Geleceğe ilişkin algılar kırılgan bir zeminde seyretmektedir. Gençlerin önemli bir kısmı gelecekte umut taşımadığını ifade ederken, bu umutsuzluk büyük ölçüde ekonomik belirsizlikler ve istihdam güvencesizliğiyle ilişkilidir. Bununla birlikte, gençlerin en temel beklentisinin iyi bir meslek sahibi olmak üzerinden şekillenmesi, istihdamın gençler açısından yalnızca bir gelir kaynağı değil; güvenlik, bağımsızlık ve gelecek duygusunun temel dayanağı olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır.

Kısa Vadeli Öneriler

- Gençlere yönelik **erişilebilir, ücretsiz veya düşük maliyetli psikolojik destek hizmetlerinin** yaygınlaştırılması.
- Bekleme sürelerini azaltacak **kısa süreli, grup temelli ve çevrim içi destek modellerinin** devreye alınması.
- Erkek gençlerde yaygın olan paylaşmama eğilimini azaltmaya yönelik **damgalanmayı azaltıcı bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları** yürütülmesi.

Orta Vadeli Öneriler

- **Okul, gençlik merkezi ve mahalle temelli genç dostu ruh sağlığı hizmet modellerinin** kurumsallaştırılması.
- **Psikososyal destek ile istihdam ve mesleki yönlendirme programlarının birlikte ele alındığı bütüncül yaklaşımların** geliştirilmesi.
- Afet sonrası gençlerin **psikolojik iyilik hâlinin izlenmesine yönelik sürdürülebilir izleme ve yönlendirme mekanizmalarının** oluşturulması.

VATANDAŞLIK DENEYİMİ, KATILIM VE KAMUSAL HİZMETLERE ERİŞİM

Araştırma bulguları, Adıyaman'da gençlerin kentle kurduğu bağın zayıfladığını ve yaşam memnuniyetinin düşük düzeyde seyrettiğini göstermektedir. Gençlerin büyük çoğunluğu kentten ayrılma isteği taşımakta; bu eğilim genç kadınlar arasında daha yüksek düzeyde görülmektedir.

Yeniden inşa ve yerel karar alma süreçlerine gençlerin katılımı son derece sınırlıdır. Gençlerin çok büyük bir kısmı bu süreçlerde görüşlerini iletemediğini belirtmekte; kendilerini karar alma mekanizmalarının dışında konumlandırmaktadır.

Kamusal alanlarda güvenlik kaygısı yaygındır. Özellikle gece saatlerinde hissedilen tedirginlik, genç kadınlar arasında daha belirgin olup kamusal alan kullanımını sınırlamaktadır. Buna paralel olarak, gençlerin önemli bir bölümü kamusal hizmetlere yerinde ve zamanında erişimde zorluk yaşadığını ifade etmekte; bu durum kentte kamusal hizmetlerin gençler açısından yeterince kapsayıcı ve erişilebilir olmadığına işaret etmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği algısı yüksektir; gençlerin çoğunluğu kadınlar ve erkekler arasında eşit fırsatlar bulunmadığını düşünmektedir. Kapsayıcılık açısından ise engelli bireyler için kamusal alanların ve hizmetlerin yeterince erişilebilir olmadığına dair güçlü bir algı bulunmaktadır. Bu tablo, kamusal hizmetlerin planlama ve uygulama süreçlerinde eşit erişim ilkesinin yeterince gözetilmediğini ortaya koymaktadır.

Kısa Vadeli Öneriler

- Gençlerin **kentte kalma motivasyonunu artırmak için gençlere yönelik sosyal, kültürel ve güvenli kamusal alanların** hızla güçlendirilmesi.
- **Yeniden inşa süreçlerine ilişkin şeffaf ve düzenli bilgilendirme** yapılması ve gençlerin görüşlerini iletebileceği erişilebilir **geri bildirim kanallarının** oluşturulması.
- Kamusal alanlarda **güvenliği artırmaya yönelik aydınlatma, ulaşım ve görünür güvenlik önlemlerinin** özellikle kadınların yoğun kullandığı alanlarda iyileştirilmesi.
- **Engelli gençler** odaklı **erişim zorluklarının anlaşılmasına yönelik araştırma** yapılması ve kamusal alan ve hizmetlerde acil **erişilebilirlik düzenlemelerinin** hayata geçirilmesi.

Orta Vadeli Öneriler

- Gençlerin karar alma süreçlerine düzenli ve anlamlı katılımını sağlayacak **kurumsal gençlik katılım mekanizmalarının (danışma kurulları, gençlik meclisleri) oluşturulması**.
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltmaya yönelik, yerel hizmet ve programlarda **cinsiyet duyarlı planlama ve uygulamaların kurumsallaştırılması**.
- Kentte güvenli yaşam hakkını güçlendiren **toplumsal cinsiyet temelli güvenlik politikalarının geliştirilmesi**.
- Kamusal hizmetlerde erişilebilirliği temel ilke haline getiren, engelli bireyleri de kapsayan **kapsayıcı kentsel tasarım ve hizmet standartlarının geliştirilmesi**.
- Gençlerin kentle bağını güçlendirmek üzere **vatandaşlık, haklara erişim ve katılım odaklı uzun vadeli yerel gençlik stratejisinin** hayata geçirilmesi.

Avrupa Birliğı tarafından finanse
edilmektedir

**DAYANIŞMA
İNSANLARI**

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi

ARGES
DANIŞMANLIK

**Adıyaman'da Bulunan Gençlerin
Deprem Sonrası İhtiyaçları Araştırma Raporu**

2025